

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK IRÁNYMUTATÁSA**(2003. december 1.)****az euro-rendszer monetáris politikai eszközeiről és eljárásairól szóló EKB/2000/7 iránymutatás módosításáról****(EKB/2003/16)**

(2004/202/EK)

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK KORMÁNYZÓTANÁCSA,

(4) Az alapokmány 12.1. és 14.3. cikkével összhangban az EKB iránymutatásai a közösségi jog szerves részét képezik,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 105. cikke (2) bekezdésének első francia bekezdésére,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYMUTATÁST:

tekintettel a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmányára és különösen annak 12.1. és 14.3. cikkeire a 3.1. cikk első francia bekezdésével, a 18.2. cikkkel és a 20. cikk első bekezdésével együtt,

1. cikk

Az euro-rendszer egységes monetáris politikája végrehajtásának elvei, eszközei, eljárásai és követelményei

mivel:

(1) Az egységes monetáris politika elérése magával vonja azon eszközök és eljárások meghatározását, amelyeket az eurót bevezetett tagállamok (a továbbiakban: részt vevő tagállamok) nemzeti központi bankjaiból (NKB-k) és az Európai Központi Bankból (EKB) álló euro-rendszernek használnia kell annak érdekében, hogy e politika végrehajtása a részt vevő tagállamokban egységes módon történjen.

A 2002. március 7-i EKB/2002/2 irányelvvel ⁽¹⁾ módosított, az euro-rendszer monetáris politikai eszközeiről és eljárásairól szóló, 2000. augusztus 31-i EKB/2000/7 iránymutatásnak ⁽²⁾ „Az egységes monetáris politika a harmadik szakaszban – Az euro-rendszer monetáris politikai eszközeinek és eljárásainak általános dokumentációja” című I. melléklete helyébe ezen iránymutatás „A monetáris politika végrehajtása az euro-övezetben – az euro-rendszer monetáris politikai eszközeiről és eljárásairól szóló általános dokumentáció” című melléklete lép.

2. cikk

(2) Az EKB felhatalmazással rendelkezik az euro-rendszer egységes monetáris politikájának végrehajtása érdekében szükséges iránymutatások megalkotására, és az NKB-k kötelesek ezen iránymutatásokkal összhangban eljárni.

Ellenőrzés

(3) Az euro-rendszer egységes monetáris politikája meghatározásának és végrehajtásának jelenlegi változásait megfelelően jelezni kell az euro-rendszer monetáris politikai eszközeiről és eljárásairól szóló, jelenleg hatályos EKB iránymutatás I. mellékletének kicserélésével.

Az NKB-k legkésőbb 2004. január 16-ig eljuttatják az EKB-nak azon szabályokat és eszközöket, amelyekkel meg kívánunk felteni ezen irányelvnek.

⁽¹⁾ HL L 185., 2002.7.15., 1. o.

⁽²⁾ HL L 310., 2000.12.11., 1. o.

3. cikk

(3) Ez az iránymutatás az Európai Unió Hivatalos Lapjában kihirdetésre kerül.

Záró rendelkezések

(1) Ennek az iránymutatásnak a részt vevő tagállamok NKBJai a címzettjei.

Kelt Frankfurt am Mainban, 2003. december 1-jén.

(2) Ez az iránymutatás elfogadása után két nappal lép hatályba. Az 1. cikket 2004. március 8-ától kell alkalmazni.

az EKB Kormányzótanácsának nevében

az elnök

Jean-Claude TRICHET

MELLÉKLET

A MONETÁRIS POLITIKA VÉGREHAJTÁSA AZ EURO-VEZETBEN

Az euro-rendszer monetáris politikai eszközeinek és eljárásainak általános dokumentációja

2004. február

TARTALOMJEGYZÉK

	<i>Oldal</i>
Bevezetés	347
1. FEJEZET	
1. A monetáris politika kereteinek áttekintése	348
1.1. A Központi Bankok Európai Rendszere	348
1.2. Az euro-rendszer célkitűzései	348
1.3. Az euro-rendszer monetáris politikai eszközei	348
1.3.1. Nyíltpiaci műveletek	348
1.3.2. Jegybanki rendelkezésre állás	349
1.3.3. Kötelező tartalék	349
1.4. Ügyfelek	349
1.5. Elfogadható fedezetek	350
1.6. A monetáris politika kereteinek módosításai	350
2. FEJEZET	
2. Ügyfelek	351
2.1. Az alkalmasság általános feltételei	351
2.2. Az ügyfelek kiválasztása gyorstenderekre és kétoldalú műveletekre	351
2.3. Szankciók az ügyfelek kötelezettségességére esetén	352
2.4. Felfüggesztés vagy kizárás prudenciális okokból	352
3. FEJEZET	
3. Nyíltpiaci műveletek	353
3.1. Penziós műveletek	353
3.1.1. Általános szempontok	353
3.1.2. Elsődleges refinanszírozó műveletek	353
3.1.3. Hosszabb távú refinanszírozó műveletek	354
3.1.4. Finomhangoló penziós műveletek	354
3.1.5. Strukturális penziós műveletek	355
3.2. Egyszeri adásvételi (outright) ügyletek	355
3.3. EKB-adósságlevelek kibocsátása	356
3.4. Devizaszwapok	357
3.5. Lekötött betétek gyűjtése	358
4. FEJEZET	
4. Jegybanki rendelkezésre állás	358
4.1. Aktív oldali rendelkezésre állás	358
4.2. Betéti rendelkezésre állás	359
5. FEJEZET	
5. Eljárások	360
5.1. Tendereljárás	360
5.1.1. Általános szempontok	360
5.1.2. Tendernaptár	362
5.1.3. Tenderek meghirdetése	363
5.1.4. A tenderajánlatok elkészítése és benyújtása	364
5.1.5. A tenderallokáció menete	365

	Oldal
5.1.6. A tendereredmények kihirdetése	368
5.2. Kétoldalú műveletekre vonatkozó eljárások	369
5.3. Elszámolási eljárások	370
5.3.1. Általános szempontok	370
5.3.2. Nyíltpiaci műveletek elszámolása	370
5.3.3. Napvégi zárás	371
6. FEJEZET	
6. Elfogadható fedezetek	371
6.1. Általános szempontok	371
6.2. Az elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1)	372
6.3. Az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2)	374
6.4. A kockázatkezelés eszközei	378
6.4.1. Kockázatkezelési eszközök az első csoport esetében	379
6.4.2. Kockázatkezelési eszközök a második csoport esetében	382
6.5. Az elfogadható fedezetek értékelésének alapelvei	384
6.6. Az elfogadható fedezetek határokon átnyúló felhasználása	385
6.6.1. Központi bankok levelező banki modellje	385
6.6.2. Az értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolatok	386
7. FEJEZET	
7. Kötelező tartalék	387
7.1. Általános szempontok	387
7.2. A kötelező tartalék hatálya alá tartozó intézmények	387
7.3. A kötelező tartalék meghatározása	388
7.4. A tartalékkötelezettség teljesítése	390
7.5. Adatszolgáltatás, visszaigazolás és a tartalékalap ellenőrzése	391
7.6. A kötelező tartalék kötelezettségek megszegése	391
Mellékletek	
1. Példák monetáris politikai műveletekre és eljárásokra	393
2. Glosszárrium	404
3. Az ügyfelek kiválasztása monetáris politikai célokból végrehajtott devizapiaci intervenciók és devizaswapügyletekre	412
4. Az Európai Központi Bank rendelkezése a pénzügyi és bankstatisztikák készítéséről	413
5. Az euro-rendszer weboldalai	423
6. Az ügyfelek kötelezettségzegése esetén alkalmazandó eljárások és szankciók	424
Az ábrák, táblázatok és ablakok jegyzéke	
Ábrák	
1. A tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése	361
2. A gyorstender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése	362
3. A központi bankok levelező banki modellje	385
4. Értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolatok	386

	Oldal
<i>Táblázatok</i>	
1. Az euro-rendszer monetáris politikai műveletei	350
2. Elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek szokásos üzletkötési napjai	363
3. Az euro-rendszer nyiltpiaci műveleteinek szokásos elszámolási napjai	371
4. Az euro-rendszer monetáris politikai műveleteiben elfogadható fedezetek	375
<i>Ablakok</i>	
1. EKB-adósságlevelek kibocsátása	356
2. Devizaswapok	357
3. A tenderejeljárás műveleti lépései	361
4. Fix kamatú tenderek allokálása	365
5. Változó kamatú euro-tenderek allokálása	366
6. Változó kamatú devizaswaptenderek allokálása	367
7. Kockázatkezelési eszközök	378
8. Az első csoportba tartozó eszközök likviditási kategóriái	379
9. Az első csoportba tartozó elfogadható eszközökre alkalmazott „haircut”-ok (%), valamint a fix kamatozású és kamatszelvény nélküli instrumentumok viszonya	380
10. Az első csoportba tartozó elfogadható inverz változó kamatozású eszközökre alkalmazott „haircut”-ok (%)	380
11. Pótfedezeti felhívások számítása	381
12. A második csoport jegybankképes eszközeire alkalmazott „haircut”-ok mértékei	383
13. Tartalékalap és tartalékráták	389
14. A kötelező tartalékállomány kamatozásának kiszámítása	391

Rövidítések

ÁÉKBV	Átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások
CET	Közép-európai idő (<i>Central European time</i>)
CSD	Központi értékpapír-letétkezelő (<i>Central Securities Depository</i>)
DVP	Szállítás fizetés ellenében (<i>Delivery-versus-payment</i>)
ÉER	Értékpapír-elszámolási rendszer
EGK	Európai Gazdasági Közösség
EGT	Európai Gazdasági Térség
EK	Európai Közösség
EKB	Európai Központi Bank
EPM	EKB fizetési mechanizmus (<i>ECB payment mechanism</i>)
EU	Európai Unió
FOP	Költségmentes (<i>Free of payment</i>)
FRN	Változó kamatozású kötvény (<i>Floating rate note</i>)
HI	Hitelintézet
IDC	Napközbeni hitel (<i>Intraday credit</i>)
ISIN	ISIN azonosító szám / nemzetközi értékpapír-azonosító szám/ (<i>International securities identification number</i>)
KBER	Központi Bankok Európai Rendszere
LBM	Központi bankok levelező banki modellje
MPI	Monetáris pénzügyi intézmény
MU	Monetáris Unió
MUTO	Monetáris unió tagállama
NKB	Nemzeti Központi Bank
PPA	Pénzpiaci alap
PPP	Pénzpiaci papír
RoW	A külföld (<i>Rest of the world</i>)
Strip	Külön kereskedés a kamattal és a tőkével (<i>Separate trading of interest and principal</i>)
TARGET	Transzeurópai automatizált valós idejű bruttó elszámolási rendszer [<i>Trans-European automated real-time gross settlement express transfer (system)</i>]
VIBER	Valós idejű bruttó elszámolási rendszer

Bevezetés

Ez a dokumentum az euro-rendszer ⁽¹⁾ által az egységes monetáris politika számára választott működési keretet mutatja be. Ennek a dokumentumnak, amely az euro-rendszer monetáris politikai eszközei és eljárásai jogi keretének egyik része, az a célja, hogy az euro-rendszer monetáris politikai eszközeinek és eljárásainak „alapidokumentuma” legyen, különösen annak érdekében, hogy az ügyfeleket ellássa az euro-rendszer monetáris politikai keretével kapcsolatos szükséges információkkal.

Az alapidokumentum önmagában az ügyfelekre jogokat nem ruház és kötelezettségeket sem ró. Az euro-rendszer és az ügyfelek között fennálló jogviszony megfelelő szerződéses, illetve szabályozási rendelkezéseken alapul.

Ez a dokumentum hét fejezetből áll: az 1. fejezet az euro-rendszer monetáris politikájának működési keretéről nyújt áttekintést. A 2. fejezet meghatározza az euro-rendszer monetáris politikai műveleteinek ügyfeleire vonatkozó feltételeket. A 3. fejezet leírja a nyíltpiaci műveleteket, míg a 4. fejezet az ügyfelek számára folyamatosan rendelkezésre álló műveleteket tartalmazza. Az 5. fejezet meghatározza a monetáris politikai műveletek végrehajtása során alkalmazott eljárásokat. A 6. fejezet a monetáris politikai műveletekben alkalmazott fedezetértékelés feltételeit határozza meg. A 7. fejezet az euro-rendszer kötelező tartalék rendszerének ismertetését tartalmazza.

A mellékletek tartalmazzák a monetáris politika működésére vonatkozó példákat, egy szövszedetet, az euro-rendszer deviza-intervenciók műveleteiben ügyfelek kiválasztására vonatkozó kritériumokat, az Európai Központi Bank pénzügyi és bankstatisztikai adatszolgáltatási követelményeit, az euro-rendszer weboldalainak felsorolását, valamint a kötelezettségek nem teljesítése esetén alkalmazandó eljárások és szankciók ismertetését.

⁽¹⁾ Az Európai Központi Bank Kormányzótanácsa az „euro-rendszer” kifejezés használata mellett döntött, az azon szerveződésre utaló kifejezésként, amelyben a Központi Bankok Európai Rendszere eleget tesz alapfeladatainak. Azon tagállamok nemzeti központi bankjai tartoznak ide, amelyek, az Európai Közösséget és az Európai Központi Bankot létrehozó Szerződésnek megfelelően bevezették a közös valutát.

1. FEJEZET

1. A MONETÁRIS POLITIKA KERETEINEK ÁTTEKINTÉSE

1.1. A Központi Bankok Európai Rendszere

A Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) az Európai Központi Bankból (EKB) és az Európai Unió (EU) tagállamainak nemzeti központi bankjaiból ⁽²⁾ (NKB) áll. A KBER tevékenységét az Európai Közösséget létrehozó Szerződéssel (Szerződés), valamint a Központi Bankok Európai Rendszerének és az Európai Központi Bank alapokmányával (KBER alapokmány) összhangban végzi. A KBER irányítását az EKB döntéshozó testületei végzik. Ebben a tekintetben az EKB Kormányzótanácsa felelős a monetáris politika kialakításáért, míg az Igazgatóság hatáskörébe tartozik a monetáris politikának a Kormányzótanács határozataival és iránymutatásával összhangban történő végrehajtása. A lehetségesnek és megfelelőnek tartott mértékig, valamint a működés hatékonyságára törekedve, az EKB igénybe veszi a nemzeti központi bankok ⁽³⁾ segítségét az euro-rendszer feladatainak részét képező műveletek végrehajtása során. Az euro-rendszer monetáris politikájával kapcsolatos műveleteket valamennyi tagállamban ⁽⁴⁾ azonos szabályok szerint kell végrehajtani.

1.2. Az euro-rendszer célkitűzései

A Szerződés 105. cikke értelmében az euro-rendszer elsődleges célja az árstabilitás fenntartása. Az árstabilitással kapcsolatos elsődleges célkitűzés sérelme nélkül, az euro-rendszer támogatja az Európai Közösség általános gazdaságpolitikáját is. A célok megvalósítása során az euro-rendszer a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban tevékenykedik, segítve az erőforrások hatékony elosztását.

1.3. Az euro-rendszer monetáris politikai eszközei

Céljai elérése érdekében az euro-rendszer egy monetáris politikai eszköztárral rendelkezik: az euro-rendszer *nyíltpiaci műveleteket* hajt végre, *jegybanki rendelkezésre állást biztosít*, valamint a hitelintézeteket az euro-rendszer-nél vezetett számláikon *kötelező tartalék* képzésére kötelezi.

1.3.1. Nyíltpiaci műveletek

A nyíltpiaci műveletek fontos szerepet játszanak az euro-rendszer monetáris politikájában a kamatlábak alakítása, a piac likviditási helyzetének kezelése, valamint a monetáris politika aktuális állapotának jelzése érdekében. Az euro-rendszernek öt eszköztípus áll rendelkezésére a nyíltpiaci műveletek végrehajtása során. A legfontosabb eszközfajta a *penziós ügylet* (amelynek alkalmazása visszavásárlási megállapodások vagy értékpapírfedezet mellett történő hitelezés alapján történik). Ezenkívül az euro-rendszer szintén alkalmazza az *egyszeri adásvételi (outright) ügyleteket*, a *kötvénykibocsátást*, a *devizaswapokat* és a *lekötött betétek gyűjtését*. A nyíltpiaci műveleteket az EKB kezdeményezi, és egyúttal dönt az alkalmazandó eszközről, valamint a végrehajtás szabályairól. Ezek a műveletek tenderrel, gyorstenderrel vagy kétoldalú eljárással hajthatók végre ⁽⁵⁾. Az általuk szolgált céloktól, a gyakoriságuktól és az alkalmazott eljárásoktól függően az euro-rendszer nyíltpiaci műveletei az alábbi négy csoportba oszthatók (lásd az 1. táblázatot is):

- Az *elsődleges refinanszírozó műveletek* közé tartoznak a szokásos, likviditásbővítő penziós ügyletek, heti gyakorisággal és általában egyhetes lejáratúak. Ezeket a műveleteket a nemzeti központi bankok tenderek útján végzik. Az elsődleges refinanszírozó műveletek kulcsfontosságú szerepet töltenek be abban, hogy az euro-rendszer nyíltpiaci műveleteinek célkitűzései megvalósuljanak, valamint a pénzügyi szektor refinanszírozását döntő részben ilyen műveletek biztosítják.

⁽²⁾ Meg kell jegyezni, hogy a közös valutához az Európai Közösséget létrehozó szerződés (Szerződés) szerint nem csatlakozó tagállamok nemzeti központi bankjai monetáris politikai hatáskörüket továbbra is megtartják az adott ország jogszabályaival összhangban, ezért nem vesznek részt az egységes monetáris politikai igazgatásban.

⁽³⁾ E dokumentumban a „nemzeti központi bankok” kifejezés azon tagállamok nemzeti központi bankjaira vonatkozik, amelyek a Szerződésnek megfelelően bevezették a közös valutát.

⁽⁴⁾ E dokumentumban a „tagállam” kifejezés azon tagállamokra vonatkozik, amelyek a Szerződésnek megfelelően bevezették a közös valutát.

⁽⁵⁾ Az euro-rendszer nyíltpiaci műveleteinek végrehajtását szolgáló különböző eljárások, azaz a tender, a gyorstender és a kétoldalú eljárás leírását az 5. fejezet tartalmazza. A tender során az eredményhirdetés legkésőbb a pályázat meghirdetésétől számított 24 órán belül megtörténik. A tendereken a 2.1. szakaszban meghatározott feltételeket teljesítő valamennyi ügyfél részt vehet. A gyorstendert 1 órán belül végre kell hajtani. Az euro-rendszer a gyorstendert korlátozott számú résztvevővel is lebonyolíthatja. A „kétoldalú eljárás” azokat az eseteket jelenti, amikor az euro-rendszer tendereljárás nélkül hajt végre tranzakciót egy vagy néhány résztvevővel. A kétoldalú eljárások magukban foglalják a tőzsdén, illetve a piaci ügynökön keresztül végrehajtott műveleteket.

- A *hosszabb távú refinanszírozó műveletek* olyan likviditásbővítő penziós ügyletek, amelyek havi gyakorisággal és általában háromhavi lejárattal rendelkeznek. Ezeknek a műveleteknek a célja, hosszabb távú kiegészítő refinanszírozás nyújtása az ügyfelek részére, és végrehajtásuk a nemzeti központi bankok által kiírt tender útján történik. E műveletek esetében az euro-rendszer rendszerint nem kíván jelzéseket küldeni a piac felé, és normál piaci körülmények között kamatláb-elfogadóként jár el.
- A *finomhangoló műveletek* végrehajtása eseti alapon történik, és céljuk a piac likviditási helyzetének kezelése, valamint a kamatlábak alakítása, különösen a piac váratlan likviditás-ingadozásai által a kamatlábakra gyakorolt hatások enyhítése érdekében. A finomhangoló műveletek végrehajtása elsősorban penziós ügyletek formájában történik, de egyaránt végrehajthatók egyszeri adásvételi (outright) ügyletek, devizaswapok és lekötött betétek gyűjtése útján is. A finomhangoló műveletek során alkalmazott eszközöket és eljárásokat mindig a tranzakció adott típusához és a művelet által szolgált konkrét célkitűzéshez kell igazítani. A finomhangoló műveleteket a nemzeti központi bankok rendszerint gyorstender vagy kétoldalú eljárás alapján hajtják végre. Az EKB Kormányzótanácsa kivételes helyzetben dönthet úgy, hogy a szükséges kétoldalú finomhangoló műveleteket maga az EKB végzi el.
- Ezentúl az euro-rendszer végrehajthat *strukturális műveleteket* kötvények kibocsátása, penziós ügyletek és egyszeri adásvételi (outright) ügyletek útján. Ezekre a műveletekre akkor kerül sor, amikor az EKB az euro-rendszer strukturális helyzetét a pénzügyi szektorhoz kívánja igazítani (akár rendszeresen, akár esetenként). A penziós ügyletek és az adósságinstrumentumok kibocsátása formájában megvalósuló strukturális műveleteket a nemzeti központi bankok tender útján hajtják végre. Az egyszeri adásvételi (outright) ügyletek formájában megvalósuló strukturális műveletekre kétoldalú eljárások alapján kerül sor.

1.3.2. Jegybanki rendelkezésre állás

A jegybanki rendelkezésre állás az egynapos (O/N) likviditás bővítésére és szűkítésére szolgál, jelzi a monetáris politika általános helyzetét, illetve határt szab az egynapos (O/N) piaci kamatlábnak. Az ügyfelek számára két konstrukció áll rendelkezésre, amelyeket saját kezdeményezésükre vehetnek igénybe, feltéve hogy megfelelnek az üzleti feltételeknek (lásd az 1. táblázatot is):

- az ügyfelek az egynapos (O/N) likviditás biztosítására a nemzeti központi bankoktól szerezhetnek *aktív oldali rendelkezésre állást* elfogadható fedezetek ellenében. Rendes körülmények között az ügyfelek hitelhez való hozzáférése nem függ hitellimitektől vagy más korlátozásoktól, kivéve az elegendő fedezeti eszköz bemutatásának követelményétől. A betéti rendelkezésre állás kamatlába általában az egynapos (O/N) piaci kamatláb felső határát is jelzi,
- az ügyfelek *betéti rendelkezésre állás* igénybevételével egynapos (O/N) betétet helyezhetnek el a nemzeti központi bankoknál. Rendes körülmények között a konstrukciónak az ügyfelek által történő igénybevételére nem vonatkoznak betéti limitek vagy más korlátozások. A betét kamatlába általában az egynapos (O/N) piaci kamatláb alsó határát is jelzi.

A jegybanki rendelkezésre állást decentralizált formában a nemzeti központi bankok kezelik.

1.3.3. Kötelező tartalék

Az euro-rendszer kötelező tartalék rendszerét az euro-övezetben működő hitelintézetekre kell alkalmazni, és elsődleges célja a pénzpiaci kamatok stabilizálása, valamint strukturális likviditási szükséglet létrehozása (vagy bővítése). Az egyes hitelintézetek tartalékolási kötelezettségét mérlegtételeik arányában kell megállapítani. A kamatlábak stabilizálásának célja érdekében az euro-rendszer kötelező tartalék rendszere a hitelintézetek számára lehetővé teszi, hogy tartalékaikat átlagszámítással állapítsák meg. A tartalékolási követelménynek való megfelelés megállapítása a hitelintézetek által fenntartott átlagos napi tartalékállomány alapulvételével történik. A hitelintézetek kötelező tartalékállományára az euro-rendszer elsődleges refinanszírozó műveleteinek kamatlába szerint kell kamatot fizetni.

1.4. Ügyfelek

Az euro-rendszer monetáris politikájának keretei úgy kerültek kialakításra, hogy az ügyfelek minél szélesebb körének részvétele biztosított legyen. A KBER alapokmányának 19.1. cikke szerint a kötelező tartalékolási kötelezettség hatálya alá tartozó hitelintézetek jegybanki rendelkezésre álláshoz juthatnak, illetve tender útján részt vehetnek nyíltpiaci műveletekben. Az euro-rendszer korlátozott számú résztvevőt is kiválaszthat a finomhangoló műveletekben való részvételre. Az egyszeri adásvételi (outright) ügyletek esetében az ügyfelekre nem vonatkoznak előre meghatározott korlátok. A monetáris politikai célokból végzett devizaswapok végrehajtása aktív devizapiaci szereplőkkel történik. Az ilyen műveletekben részt vevők köre az euro-rendszer deviza intervenciós műveleteihez kiválasztott és az euro-övezetben levő intézményekre korlátozódik.

1.5. Elfogadható fedezetek

A KBER alapokmányának 18.1. cikke alapján az euro-rendszer valamennyi hitelezési műveletének (vagyis a likviditásbővítő műveleteknek) megfelelő fedezeten kell alapulnia. Az euro-rendszer műveleteihez a fedezeti eszközök széles körét fogadja el. Az elfogadható fedezeteknek, elsősorban az euro-rendszeren belüli megfontolásokból, két csoportja van: az „elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1)” és az „elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2)”. Az elfogadható fedezetek első csoportjába (Tier 1) azok a forgalomképes adósságinstrumentumok tartoznak, amelyek megfelelnek az EKB által a teljes euro-övezetre meghatározott egységes alkalmassági feltételeknek. Az elfogadható fedezetek második csoportjába (Tier 2) olyan további, forgalomképes vagy nem forgalomképes eszközök tartoznak, amelyek a nemzeti pénzpiacok és bankrendszerek működése szempontjából különösen fontosak, és amelyekre vonatkozóan az alkalmassági feltételeket az EKB jóváhagyásával az egyes nemzeti központi bankok határozzák meg. A fenti két csoport között nincs különbségtétel az eszközök minősége vagy azoknak az euro-rendszer különböző típusú monetáris politikai műveleteire való alkalmassága szempontjából [kivéve, hogy az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) eszközöket az euro-rendszer rendszerint egyszeri adásvételi (outright) ügyleteknél nem használja]. Az euro-rendszer valamennyi hiteltípusához szükséges fedezetként szolgáló elfogadható fedezetek használhatók határokön átnyúló módon, központi bankok levelező banki modellje (LBM) az EU-s értékpapír-elszámolási rendszerek (ÉER-ek) között fennálló és elfogadott kapcsolatokon keresztül ⁽⁶⁾. Az euro-rendszer monetáris politikai műveleteihez elfogadott összes eszköz alkalmazható a napközbeni hitelek fedezeti eszközeként is.

1.6. A monetáris politika kereteinek módosítása

Az EKB Kormányzótanácsa az euro-rendszer monetáris politikai műveletei végrehajtásának eszközeit, feltételeit, kritériumait és eljárásait bármikor megváltoztathatja.

1. TÁBLÁZAT

Az euro-rendszer monetáris politikai műveletei

Monetáris politikai műveletek	Tranzakciók típusa		Lejárat	Gyakoriság	Eljárás
	Likviditást bővítő	Likviditást szűkítő			
Nyíltpiaci műveletek					
Elsődleges refinanszírozó műveletek	Penziós ügyletek	–	1 hét	Hetente	Tender
Hosszabb távú refinanszírozó műveletek	Penziós ügyletek	–	3 hónap	Havonta	Tender
Finomhangoló műveletek	– Penziós ügyletek – Devizaswapok	– Penziós ügyletek – Lekötött betétek gyűjtése – Devizaswapok	Nem szabványos	Nem rendszeres	– Gyorstender – Kétoldalú eljárás
	Egyszeri (outright) vétel	Egyszeri (outright) eladás	–	Nem rendszeres	Kétoldalú eljárás
Strukturális műveletek	Penziós ügyletek	Kötvények kibocsátása	Szabványos/nem szabványos	Rendszeres és nem rendszeres	Tender
	Egyszeri (outright) vétel	Egyszeri (outright) eladás	–	Nem rendszeres	Kétoldalú eljárás
Jegybanki rendelkezésre állás					
Hitellehetőség	Penziós ügyletek	–	Egynapos (O/N)	Az ügyfél kezdeményezésére	
Betéti rendelkezésre állás	–	Betétek	Egynapos (O/N)	Az ügyfél kezdeményezésére	

⁽⁶⁾ Lásd a 6.6.1. és a 6.6.2. szakaszokat.

2. FEJEZET

2. ÜGYFELEK

2.1. Az alkalmasság általános feltételei

Az euro-rendszer monetáris politikai műveleteiben ügyfeleknek alkalmassági feltételeknek kell megfelelniük ⁽⁷⁾. Ezek a követelmények úgy kerültek meghatározásra, hogy az euro-rendszer monetáris politikai műveleteiben az intézmények széles köre vehessen részt, az intézmények azonos bánásmódban részesüljenek az euro-övezet teljes területén, valamint biztosított legyen, hogy az ügyfelek megfelelnek egyes prudenciális és működési követelményeknek:

- Kizárólag az euro-rendszer kötelező tartalék rendszerének hatálya alá a KBER alapokmányának 19.1. cikke szerint tartozó intézmények minősülnek ügyfélnek. Az euro-rendszer kötelező tartalék rendszerével kapcsolatos kötelezettségek alól felmentett intézmények (lásd a 7.2. szakaszt) az euro-rendszer jegybanki rendelkezésre állása és a nyíltpiaci műveletek szempontjából nem tekinthetők ügyfélnek.
- Az ügyfeleknek rendezett pénzügyi helyzettel kell rendelkezniük, és legalább egy, a nemzeti hatóságok által gyakorolt, az EU-ban vagy az EGT-ben harmonizált felügyeleti forma hatálya alá kell tartozniuk ⁽⁸⁾. Ügyfélnek tekinthetők azonban a rendezett pénzügyi háttérrel rendelkező és a hasonló előírásokon alapuló, nem egységesített nemzeti felügyelet alá tartozó intézmények is, mint például az Európai Gazdasági Térségen (EGT) kívüli székhellyel rendelkező intézményeknek az euro-övezetben létrehozott fióktelepei.
- Az ügyfeleknek meg kell felelniük az adott tagállam nemzeti központi bankja (vagy az EKB) által alkalmazott megfelelő szerződéses vagy szabályozási rendelkezésekben meghatározott valamennyi működési feltételnek, ezáltal biztosítva az euro-rendszer monetáris politikai műveleteinek hatékony végrehajtását.

Ezek az általános alkalmassági feltételek az euro-övezet teljes területén egységesek. Az alkalmasság általános feltételeit teljesítő intézmények jogosultak:

- igénybe venni az euro-rendszer jegybanki rendelkezésre állását, és
- tender útján részt venni az euro-rendszer nyíltpiaci műveleteiben.

Egy intézmény tender útján kizárólag a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankján keresztül veheti igénybe az euro-rendszer jegybanki rendelkezésre állását és nyíltpiaci műveleteit. Amennyiben egy intézmény több tagállamban is rendelkezik szervezeti egységekkel (székhellyel vagy fióktelepekkel), az egyes szervezeti egységek mindig a földrajzi helyük szerinti tagállam nemzeti központi bankján keresztül vehetik igénybe ezeket a műveleteket, azzal a kikötéssel, hogy egy intézmény a tenderajánlatait egy tagállamban csak egy szervezeti egységén (székhelyén, vagy egy kijelölt fióktelepén) keresztül nyújthatja be.

2.2. Az ügyfelek kiválasztása gyorstenderekre és kétoldalú műveletekre

Az egyszeri adásvételi (outright) ügyletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások.

A monetáris politikai célból végrehajtott devizaswapok esetében az ügyfeleknek bármilyen piaci feltétel mellett képesnek kell lenniük jelentős nagyságrendű devizaműveletek hatékony végrehajtására. A devizaswapra alkalmas ügyfelek köre megegyezik az euro-övezetben működő és az euro-rendszer deviza intervenciók műveleteihez kiválasztott ügyfelek körével. A deviza intervenciók műveletekben az ügyfelek kiválasztásának kritériumait és a kiválasztási eljárást a 3. melléklet tartalmazza.

A gyorstenderen és kétoldalú eljárásokon alapuló egyéb műveletek (a finomhangoló penziós ügyletek és a lekötött betétek gyűjtése) esetében minden egyes nemzeti központi bank az adott tagállamban létrehozott és az alkalmasság általános feltételeinek megfelelő intézmények közül választ. Ebből a szempontból a pénzpiaci aktivitás a legfontosabb kiválasztási szempont. Figyelembe vehetők továbbá egyéb kritériumok, mint például az értékpapírosztály hatékonysága és az ajánlattételi képesség.

A gyorstender és a kétoldalú eljárások esetében a nemzeti központi bankok kizárólag az általuk a finomhangoló műveletekre elfogadott ügyfelek csoportjával tárgyalnak. Amennyiben működési okokból valamely nemzeti központi bank nem tud minden, általa a finomhangoló műveletek végzésére elfogadott fél számára részvételt biztosítani egy konkrét műveletben, akkor az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében az adott tagállamban az ügyfelek kiválasztása rotációs rendszerben történik.

Az EKB Kormányzótanácsa eldönti, hogy kivételes körülmények esetén az EKB maga is végezzen-e finomhangoló kétoldalú műveleteket. Ha az EKB végez kétoldalú műveleteket, akkor az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében az EKB az euro-övezeti ügyfelek közül rotációs rendszerben választja ki azokat, amelyek a gyorstenderben és a kétoldalú eljárásokban való részvételre alkalmasnak.

⁽⁷⁾ Az egyszeri adásvételi (outright) ügyletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások.

⁽⁸⁾ A hitelintézetek egységes felügyeletének alapja a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, HL L 126., 2000.5.26., 1. o., módosítva.

2.3. Szankciók az ügyfelek kötelezettségzegése esetén

Az Európai Központi Bank szankciók kiadására vonatkozó jogköréről szóló, 1998. november 23-i 2532/98/EK tanácsi rendelettel ⁽⁹⁾, az Európai Központi Bank szankcionálási jogszabályairól szóló, 1999. szeptember 23-i 2157/1999/EK európai központi banki rendelettel (EKB/1999/4) ⁽¹⁰⁾, a kötelező tartalékok Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló, 1998. november 23-i 2531/98/EK módosított tanácsi rendelettel ⁽¹¹⁾, valamint a kötelező tartalékok alkalmazásáról szóló, 2003. szeptember 12-i 1745/2003/EK európai központi banki rendelettel (EKB/2003/9) ⁽¹²⁾ összhangban az EKB szankciókat szabhat ki azokra az intézményekre, amelyek a kötelező tartalék alkalmazásával kapcsolatos EKB-rendeletekből és határozatokból eredő kötelezettségeiknek nem felelnek meg. Az alkalmazható szankciókat, valamint az alkalmazásuk során követhető eljárásokat a fent említett rendeletek részletezik. Továbbá, a kötelező tartalék előírások súlyos megszegése esetén az euro-rendszer felfüggesztheti az ügyfelek nyíltpiaci műveletekben való részvételét.

Az egyes tagállamok nemzeti központi bankjai (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses, illetve szabályozási rendelkezések előírásaival összhangban, az euro-rendszer pénzbírságot szab ki azokra az ügyfelekre, illetve felfüggeszti azon ügyfelek részvételét a nyíltpiaci műveletekben, akik az egyes nemzeti központi bankok (vagy az EKB) által alkalmazott és az alábbiakban meghatározott szerződéses, illetve szabályozási rendelkezésekből rájuk háruló kötelezettségeik teljesítését elmulasztják.

Idetartoznak a tenderszabályok megszegésének esetei (amikor az ügyfél nem tud elegendő fedezeti eszközre rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy a likviditásbővítő műveletben részére megállapított likviditást kiegyenlítsse, vagy nem tud elegendő készpénzt rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy a likviditást szűkítő műveletben részére megállapított összeget kiegyenlítsse), valamint a kétoldalú tranzakciós előírások megszegésének esetei (amikor az ügyfél nem tud elegendő jegybankképes fedezeti eszközt vagy készpénzt rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy a kétoldalú tranzakciónál a megállapodásban rögzített összeget kiegyenlítsse).

Ez a rendelkezés vonatkozik a fedezeti eszközök alkalmazására irányadó szabályok ügyfelek által történő megsértésének eseteire is (amikor az ügyfél olyan eszközöket használ fel, amelyek ilyen felhasználásra alkalmatlannak, illetve alkalmatlanná váltak vagy amelyeket az ügyfél nem használhat, például a kibocsátó és az ügyfél között fennálló szoros kapcsolat vagy azonosság miatt), valamint a napvégi zárásra és a betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó feltételek megszegésének eseteire is (amikor az elszámolási számláján a nap végén negatív egyenleggel rendelkező ügyfél a betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó alkalmazási feltételeket nem teljesíti).

Ezen túl, a kötelezettségeit megszegő ügyfél ellen alkalmazott felfüggesztés hatálya az adott intézmény más tagállamokban található fióktelepeire is kiterjeszthető. Azokban az esetekben, amikor a kötelezettségzegés gyakorisága vagy időtartama alapján megállapított súlyossága ezt indokolta teszi, határozott időtartamra kivételesen felfüggeszthető az ügyfél hozzáférése minden további monetáris politikai művelethez.

A tenderre, a kétoldalú ügyletre, a fedezeti eszközökre, a napvégi zárásra és a betéti rendelkezésre állás igénybevételének alkalmassági feltételeire vonatkozó előírások megszegéséért a nemzeti központi bankok által kiszabott pénzbírságokat egy előre meghatározott (a 6. mellékletben megállapított) kulcs alapján kell kiszámítani.

2.4. Felfüggesztés vagy kizárás prudenciális okokból

Az adott tagállami nemzeti központi bank (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses, illetve szabályozási rendelkezésekkel összhangban az euro-rendszer prudenciális okokból az ügyfelek monetáris politikai eszközökhöz történő hozzáférést felfüggesztheti vagy megszüntetheti.

⁽⁹⁾ HL L 318., 1998.11.27., 4. o.

⁽¹⁰⁾ HL L 264., 1999.10.12., 21. o.

⁽¹¹⁾ HL L 318., 1998.11.27., 1. o.

⁽¹²⁾ HL L 250., 2003.10.2., 10. o.

Ezen túl, az ügyfél felfüggesztésére, illetve kizárására sor kerülhet olyan esetekben is, amelyek nemzeti központi bankok által alkalmazott szerződéses és szabályozási rendelkezések szerint az ügyfél részéről „mulasztásnak” minősülnek.

3. FEJEZET

3. NYÍLTPIACI MŰVELETEK

A nyíltpiaci műveletek fontos szerepet játszanak az euro-rendszer monetáris politikájában, a kamatlábak alakításában, a piac likviditási helyzetének irányításában, valamint a monetáris politika aktuális helyzetének jelzésében. Céljukat, gyakoriságukat és eljárásaikat tekintve az euro-rendszer nyíltpiaci műveletei négy csoportra oszthatók: elsődleges refinanszírozó műveletek, hosszabb távú refinanszírozó műveletek, finomhangoló műveletek és strukturális műveletek. Ami az alkalmazott eszközöket illeti, a penziós ügyletek jelentik az euro-rendszer nyíltpiaci eszközeinek legfontosabb típusát, és a fenti négy műveleti kategória mindegyikében alkalmazhatók, míg a kötvények a strukturális többlet csökkentésére szolgáló műveleteknél használhatók. Ezen túl, az euro-rendszernek a finomhangoló műveletek végrehajtásához három további eszköz áll rendelkezésére: az egyszeri adásvételi (outright) ügyletek, a devizaswapok és a lekötött betétek gyűjtése. Az alábbi szakaszok részletesen tartalmazzák az euro-rendszer által használt nyíltpiaci eszközök egyes típusainak különös jellemzőit.

3.1. Penziós műveletek

3.1.1. Általános szempontok

a) Eszköztípus

A penziós ügyletek olyan műveleteket jelentenek, ahol az euro-rendszer visszavásárlási megállapodások keretében ad el és vásárol elfogadható fedezeteket, vagy elfogadható fedezetekből álló fedezet ellenében folytat hitelezést. A penziós ügyletek az elsődleges refinanszírozó műveleteknél és a hosszabb távú refinanszírozó műveleteknél alkalmazhatók. Az euro-rendszer emellett a strukturális és a finomhangoló műveleteknél is alkalmazhat penziós ügyleteket.

b) Jogi ismérvek

A nemzeti központi bankok a penziós ügyleteket végrehajthatják visszavásárlási megállapodások formájában (azaz az eszköz tulajdonjoga átszáll a hitelezőre, miközben a tranzakcióban az ügyfelek úgy állapodnak meg, hogy egy későbbi időpontban az eszköz újra az adós tulajdonába kerül), vagy értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek formájában (azaz az adott eszközökre fedezet áll rendelkezésre, de az adósi kötelezettségek teljesítésének fenntartásával a fedezetként felkínált eszköz az adós tulajdonában marad). A visszavásárlási megállapodásokon alapuló penziós ügyletekre vonatkozó további rendelkezések az egyes tagállamok nemzeti központi bankjai (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses rendelkezésekben találhatóak. Az értékpapír-fedezet mellett nyújtott hiteleken alapuló penziós ügyletekre vonatkozó szabályozások figyelembe veszik a fedezetre vonatkozó érdekeltség (pl. zálogjog) alapításához és későbbi érvényesítéséhez szükséges, az egyes nemzeti jogokban alkalmazott különböző eljárásokat és formai követelményeket.

c) Kamatozási feltételek

A visszavásárlási megállapodásban meghatározott vételár és visszavásárlási ár közötti különbözet egyenlő a művelet időtartama alatt felvett, illetve hitelezett összegre számított kamat összegével, vagyis a visszavásárlási ár magában foglalja a fizetendő kamatot. Az értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitel formájában létrejövő penziós ügylet kamatát a felvett hitel összegére és a futamidőre alkalmazandó kamatláb alapján kell meghatározni. Az euro-rendszer penziós nyíltpiaci műveletei esetében egy egyszerű kamatlábat kell alkalmazni, melyet a „tényleges napok száma/360” kamatnap-számítási szabály alapján kell kiszámítani.

3.1.2. Elsődleges refinanszírozó műveletek

Az elsődleges refinanszírozó műveletek az euro-rendszer által végzett legfontosabb nyíltpiaci műveletek, amelyek kulcsszerepet játszanak a kamatlábak alakításában, a piac likviditási helyzetének irányításában és a monetáris politika aktuális helyzetének jelzésében. Ezenkívül ezek a műveletek elégítik ki a pénzügyi szektor refinanszírozó szükségleteinek nagy részét. Az elsődleges refinanszírozó műveletek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- likviditásbővítő műveletek,

- heti rendszerességűek ⁽¹³⁾,
- általában egyhetes lejáratúak rendelkeznek ⁽¹⁴⁾,
- decentralizált végrehajtás az egyes nemzeti központi bankok által,
- lebonyolítás tender útján (az 5.1. szakaszban meghatározottak szerint),
- a (2.1. szakaszban meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi ügyfél nyújthat be ajánlatot az elsődleges refinanszírozó műveletekre,
- az elsődleges refinanszírozó műveletekben mind a (6. fejezet meghatározása szerinti) elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1), mind az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) alkalmas fedezeti eszközként.

3.1.3. Hosszabb távú refinanszírozó műveletek

Az euro-rendszer általában háromhavi lejáratú is végez rendszeres refinanszírozó műveleteket, ezáltal pótlólagos, hosszabb távú refinanszírozást nyújtva a pénzügyi szektor számára. Ezek a műveletek csak korlátozott részt képviselnek az összes refinanszírozó művelet volumenén belül. Az ilyen műveletek végrehajtása során az euro-rendszer rendszerint semmilyen jelzést nem kíván küldeni a piac felé, így normál körülmények között kamatláb-elfogadóként jár el. Ennek megfelelően a hosszabb távú refinanszírozó műveletekre változó kamatú tenderek formájában kerül sor, és az EKB időszakonként jelzi a későbbi tenderek várható ügyleti volumenét. Kivételes körülmények között az euro-rendszer fix kamatú tenderek keretében is végez hosszabb távú refinanszírozó műveleteket.

A hosszabb távú refinanszírozó műveletek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- likviditásbővítő műveletek,
- végrehajtás havi rendszerességgel ⁽¹⁵⁾,
- általában 3 hónapos lejáratúak ⁽¹⁶⁾,
- decentralizált végrehajtás az egyes nemzeti központi bankok által,
- lebonyolítás (az 5.1. szakaszban meghatározott) tender útján,
- a (2.1. szakaszban meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi ügyfél nyújthat be ajánlatot a hosszabb távú refinanszírozó műveletre,
- a hosszabb távú refinanszírozó műveletek szempontjából az elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1) és az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) (6. fejezet) fedezeti eszközöknek minősülnek.

3.1.4. Finomhangoló penziós műveletek

Az euro-rendszer penziós nyíltpiaci ügyletek formájában végezhet finomhangoló műveleteket. A finomhangoló műveletek célja a piac likviditási helyzetének irányítása, valamint a kamatlábak alakítása, különösen a piac előre nem látható likviditás-ingadozása által a kamatlábakra gyakorolt hatások ellensúlyozása érdekében. A váratlan piaci események bekövetkezésekor szükséges gyors intézkedések érdekében indokolt a nagyfokú rugalmasság fenntartása a finomhangoló műveletekhez használt eljárások és működési jellemzők megválasztásakor.

A finomhangoló penziós műveletek működési jellemzőit az alábbiak szerint lehet összegezni:

- a finomhangoló penziós műveletek likviditásbővítő és likviditást szűkítő műveletek is lehetnek,
- gyakoriságuk nem szabványosított,
- lejáratuk nem szabványosított,
- a likviditásbővítő finomhangoló penziós ügyletek lebonyolítása általában gyorstender útján történik, ugyanakkor nem kizárt a kétoldalú eljárások használatának lehetősége (lásd az 5. fejezetet),

⁽¹³⁾ Az elsődleges és a hosszabb távú refinanszírozó műveleteket a tenderműveletek publikációs naptára (lásd az 5.1.2. szakaszt is) szerint kell végrehajtani, amely megtalálható az EKB honlapján (www.ecb.int) vagy az euro-rendszer internetes oldalain (5. melléklet).

⁽¹⁴⁾ Az elsődleges és a hosszabb távú refinanszírozó műveletek lejáratát esetenként változtat, többek között az egyes tagállamokban érvényes banki szünnapoktól függően.

⁽¹⁵⁾ Lásd a fenti, 13. lábjegyzetet.

⁽¹⁶⁾ Lásd a fenti, 14. lábjegyzetet.

- a likviditást szűkítő finomhangoló penziós ügyletekre rendszerint kétoldalú eljárásokon keresztül kerül sor (az 5.2. szakaszban meghatározottak szerint),
- az egyes nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre e műveleteket (az EKB Kormányzótanácsa dönt arról, hogy kivételes esetben az EKB végrehajthat-e kétoldalú finomhangoló penziós ügyleteket),
- az euro-rendszer a 2.2. szakaszban meghatározott feltételek szerint korlátozott számú résztvevőt választhat ki a finomhangoló penziós ügyletekben való részvételhez,
- a finomhangoló penziós műveletek esetében az elfogadható fedezetek (6. fejezetben meghatározott) első csoportja (Tier 1) és az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) elfogadható fedezeti eszközként.

3.1.5. Strukturális penziós műveletek

Az euro-rendszer penziós nyíltpiaci ügyletek formájában végrehajthat strukturális műveleteket azzal a céllal, hogy az euro-rendszer strukturális helyzetét a pénzügyi szektorhoz igazítsa.

E műveletek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- a strukturális penziós műveletek likviditásbővítő műveletek,
- gyakoriságuk szerint lehetnek rendszeresek vagy nem rendszeresek,
- lejáratuk előre nem szabványosított,
- lebonyolításuk tender útján történik (az 5.1. szakaszban meghatározottak szerint),
- e műveleteket az egyes nemzeti központi bankok decentralizált módon hajtják végre,
- strukturális penziós műveletre a (2.1. szakaszban meghatározott) valamennyi ügyfél nyújthat be ajánlatot,
- a strukturális penziós műveletek szempontjából mind az elfogadható fedezetek (6. fejezetben meghatározott) első csoportja (Tier 1), mind az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) elfogadható fedezeti eszközként.

3.2. Egyszeri adásvételi (outright) ügyletek

a) Eszköztípus

Az egyszeri adásvételi (outright) nyíltpiaci műveletek olyan ügyletek, amelynek során az euro-rendszer jegybankképes eszközöket véglegesen vásárol vagy ad el a piacon. E műveleteket kizárólag strukturális vagy finomhangoló célból lehet végrehajtani.

b) Jogi ismérvek

Az egyszeri adásvételi ügylet során a tulajdonjog teljes mértékben átszáll az eladóról a vevőre anélkül, hogy ehhez a tulajdonjog ellentétes irányú átruházása kapcsolódna. Az ügyletet a műveletben használt adósságinstrumentumokra vonatkozó piaci megállapodásoknak megfelelően kell végrehajtani.

c) Árazási feltételek

Az euro-rendszer az árak kiszámításakor a műveletben használt, adósságinstrumentumokra vonatkozóan a legszélesebb körben elfogadott piaci megállapodásnak megfelelően jár el.

d) Egyéb működési jellemzők

Az euro-rendszer egyszeri adásvételi ügyleteinek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- az egyszeri adásvételi (outright) ügyletek megjelenhetnek likviditásbővítő (közvetlen vétel) vagy likviditást szűkítő (közvetlen eladás) műveletek formájában,
- gyakoriságuk nem szabványosított,
- lebonyolításuk kétoldalú eljárás útján történik (az 5.2. szakaszban meghatározottak szerint),

- ezen ügyleteket egyes nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre (az EKB Kormányzótanácsa dönt arról, hogy az EKB kivételes körülmények között végrehajthat-e finomhangoló egyszeri adásvételi ügyleteket),
- az egyszeri adásvételi ügyletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások,
- általában csak (a 6.1. szakaszban meghatározott) elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1) eszközök minősülnek a végleges ügyletekhez kapcsolódó fedezeti eszköznek.

3.3. EKB-adósságlevelek kibocsátása

a) Eszköztípus

Az EKB adósságleveleket bocsáthat ki azzal a céllal, hogy az euro-rendszer strukturális helyzetét a pénzügyi szektorral szemben kiigazítsa, valamint a piacon likviditást szűkítsen (vagy bővítsen).

b) Jogi ismérvek

Az adósságlevél az EKB-nak az adósságlevél tulajdonosával szemben fennálló adósságát testesíti meg. Az adósságleveleket az euro-övezet letétkezelőjével könyvelési tétel formájában kell kibocsátani és tartani. Az EKB az adósságlevél átruházhatóságára vonatkozóan nem ír elő semmiféle korlátozást. Az EKB-adósságlevelekre vonatkozó további előírásokat az ilyen adósságlevelekre vonatkozó szabályok tartalmazzák.

c) Kamatozási feltételek

Az adósságleveleket leszámítoltan, azaz névérték alatti értéken kell kibocsátani, és lejáratkor névértéken kell visszavásárolni. A kibocsátáskori érték és a visszavásárlási érték közötti különbség egyenlő az adósságlevél kibocsátási értékén felhalmozott kamattal, amit az adósságlevél futamidejére vonatkozóan a megállapodás szerinti kamatlábbal kell kiszámítani. Az alkalmazott kamatláb egy egyszerű kamatláb, amelyet a „tényleges napok száma/360” kamatnap-számítási szabállyal kell megállapítani. A kibocsátási érték kiszámításának módját az 1. ablak mutatja.

1. ABLAK	
EKB-adósságlevelek kibocsátása	
Ahol:	
N =	Az adósságlevél névértéke
r_1 =	Kamatláb (százalékban)
D =	Az adósságlevél futamideje (napokban)
P_T =	Az adósságlevél kibocsátási értéke
A kibocsátási érték:	$P_T = N \times \frac{1}{1 + \frac{r_1 \times D}{36\,000}}$

d) Egyéb működési jellemzők

Az EKB-adósságlevelek kibocsátásának működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- az adósságlevelek kibocsátása a piaci likviditás szűkítése céljából történik,
- az adósságlevelek rendszeres vagy nem rendszeres jelleggel is kibocsáthatók,
- az adósságlevelek futamideje tizenkét hónapnál kevesebb,
- az adósságlevelek kibocsátása tender útján történik (az 5.1. szakaszban meghatározottak szerint),

- az adósságleveleket a nemzeti központi bankok decentralizáltan tenderezetik és váltják be,
- a (2.1. szakaszban meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi ügyfél pályázhat az EKB adósságleveleinek jegyzésére.

3.4. Devizaswapok

a) Eszköztípus

A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapok az euro és egy másik deviza között egyidejűleg kötött egyszeri adásvételi és határidős ügyletből állnak. Ezek a swapok finomhangoló célokat szolgálnak, elsősorban a piac likviditási helyzetének kezelése és a kamatlábak alakítása érdekében.

b) Jogi ismérvek

A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapok olyan műveleteket jelentenek, ahol az euro-rendszer azonnali euro-vételi (illetve -eladási) műveletet hajt végre egy másik deviza ellenében, és ezzel egyidejűleg egy meghatározott visszavásárlási napon egy határidős ügylettel előre eladja (illetve visszavásárolja). A devizaswapokra vonatkozó egyéb előírásokat az érintett nemzeti központi bankok (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses rendelkezések tartalmazzák.

c) A pénznemre és árfolyamra vonatkozó feltételek

Az euro-rendszer rendszerint csak a kereskedésben aktívan részt vevő pénznemekre és kizárólag a szokásos piaci gyakorlatot betartva köt ügyleteket. Az euro-rendszer és az ügyfelek minden egyes devizaswap esetében megállapodnak az ügyletre alkalmazandó swap pontokban. A swap pontok a határidős és az azonnali ügyletnél alkalmazott átváltási árfolyamok közötti különbségnek felelnek meg. Az euro másik devizával szembeni swap pontjainak jegyzése az általános piaci gyakorlat szerint történik. A devizaswap árfolyamára vonatkozó feltételeket a 2. ablak tartalmazza.

2. ABLAK	
Devizaswapok	
S	= Az euro (EUR) és az ABC deviza (ABC) azonnali (a devizaswap megkötésének napján érvényes) átváltási árfolyama
	$S = \frac{x \times ABC}{1 \times EUR}$
F_M	= Az euro és az ABC deviza között érvényes határidős árfolyam a devizaswap visszavásárlási napján (M)
	$F_M = \frac{y \times ABC}{1 \times EUR}$
Δ_M	= Az euro és az ABC deviza közötti forwardpontok a devizaswap visszavásárlási napján (M)
	$\Delta_M = F_M - S$
N(.)	= A deviza azonnali összege; N(.) _M a deviza határidős összege:
	$N(ABC) = N(EUR) \times S \text{ vagy } N(EUR) = \frac{N(ABC)}{S}$
	$N(ABC)_M = N(EUR)_M \times F_M \text{ vagy } N(EUR)_M = \frac{N(ABC)_M}{F_M}$

d) Egyéb működési jellemzők

A devizaswapok működési jellemzői az alábbiakban foglalhatók össze:

- megjelenhetnek likviditásbővítő vagy likviditást szűkítő ügyletek formájában,
- gyakoriságuk nem szabványosított,
- lejárat idejük nem szabványosított,

- végrehajtásuk gyorstender vagy kétoldalú eljárás útján történik (lásd az 5. fejezetet),
- a nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre őket (az EKB Kormányzótanácsa dönt arról, hogy az EKB kivételes esetben végrehajthat-e kétoldalú devizaswapügyleteket),
- az euro-rendszer a 2.2. szakaszban és a 3. mellékletben meghatározott feltételek szerint korlátozott számú résztvevőt is kiválaszthat a devizaswapokban való részvételre.

3.5. Lekötött betétek gyűjtése

a) Eszköztípus

Az euro-rendszer felhívhatja az ügyfeleket arra, hogy azok a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjánál rögzített futamidejű kamatozó betéteket kössenek le. A lekötött betétek gyűjtése csak finomhangoló célokat szolgál a piacon levő likviditás szűkítése érdekében.

b) Jogi ismérvek

Az ügyfelektől befogadott betétek rögzített futamidővel és rögzített kamatlábbal rendelkeznek. A nemzeti központi bankok a betétek ellenében nem adnak fedezetet.

c) Kamatozási feltételek

A betétre alkalmazott kamatláb egy egyszerű kamatláb, melyet a „tényleges napok száma/360” kamatmegállapítási szabállyal kell kiszámítani. A kamatot a betét lejáratakor kell kifizetni.

d) Egyéb működési jellemzők

A lekötött betétek gyűjtésének működési jellemzői az alábbiakban foglalhatók össze:

- a betétgyűjtés célja a likviditás szűkítése,
- a betétgyűjtés gyakorisága nem szabványosított,
- a betétek lejárati ideje nem szabványosított,
- a betétgyűjtés lebonyolítása általában gyorstender útján történik, de a kétoldalú eljárás lehetősége sem kizárt (lásd az 5. fejezetet),
- a betétgyűjtést az egyes nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre (az EKB Kormányzótanácsa dönt arról, hogy az EKB kivételes esetben végrehajthat-e kétoldalú lekötött betétgyűjtési műveletet) ⁽¹⁷⁾,
- az euro-rendszer a 2.2. szakaszban meghatározott szempontok szerint korlátozott számú ügyfélre is kiválaszthat a lekötött betétgyűjtésben való részvételre.

4. FEJEZET

4. JEGYBANKI RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS

4.1. Aktív oldali rendelkezésre állás

a) Eszköztípus

Az ügyfelek az aktív oldali rendelkezésre állást arra használhatják, hogy a nemzeti központi bankokon keresztül, előre meghatározott kamatlábon, elfogadható fedezetek (6. fejezet) ellenében egynapos (O/N) likviditásukat biztosítsák. A konstrukció célja, hogy az ügyfelek átmeneti likviditási igényeit teljesítse. Rendes körülmények között a konstrukcióra vonatkozó kamatláb az egynapos (O/N) piaci kamatláb felső határa. A konstrukcióra vonatkozó feltételek az egész euro-övezetben azonosak.

b) Jogi ismérvek

Az aktív oldali rendelkezésre állás keretében a nemzeti központi bankok likviditást bővíthetnek egynapos (O/N) visszavásárlási megállapodások formájában (azaz az eszköz tulajdonjoga átszáll a hitelezőre, és a felek megegyeznek abban, hogy a következő üzleti napon a tulajdonjog visszaszáll az adósra) vagy egynapos (O/N), értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek formájában (azaz az eszközre érvényesíthető biztosí-

⁽¹⁷⁾ A lekötött betétek a nemzeti központi bankoknál vezetett számlákon kerülnek elhelyezésre; ez vonatkozik arra az esetre is, ha az ilyen műveleteket központilag az EKB hajtja végre.

téket nyújtanak, de a kölcsön visszafizetésével az eszköz az adós tulajdonában marad). A visszavásárlási megállapodásokra vonatkozó további rendelkezéseket az adott nemzeti központi bank által alkalmazott szerződéses megállapodások tartalmazzák. Az értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek formájában való likviditásbővítésre vonatkozó megállapodások figyelembe veszik a fedezetre vonatkozó érdekeltség (zálogjog) alapításához és annak későbbi érvényesítéséhez szükséges, az egyes nemzeti jogokban alkalmazott különböző eljárásokat és formai követelményeket.

c) Hozzáférési feltételek

Az aktív oldali rendelkezésre állás a 2.1. szakaszban meghatározott általános alkalmassági feltételeknek megfelelő ügyfeleknek áll rendelkezésre. Az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférést az adott intézmény székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankja biztosítja. Az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférés csak azokon a napokon biztosított, amelyeken az adott nemzeti valós idejű bruttó elszámolási rendszer (VIBER) és az adott ÉER-ek (értékpapír-elszámolási rendszerek) működnek.

A nap végén az ügyfelek az adott nemzeti központi banknál vezetett elszámolási számláin lévő negatív napi egyenlege önmagától az aktív oldali rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelemnek minősül. Az aktív oldali rendelkezésre álláshoz történő napvégi hozzáférésre vonatkozó eljárást az 5.3.3. szakasz tartalmazza.

Az ügyfelek az aktív oldali rendelkezésre álláshoz úgy is hozzáférhetnek, hogy kérelmet küldenek a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjának. Ahhoz, hogy a nemzeti központi bank még aznap teljesíteni tudja a megbízást, a kérelemnek a nemzeti központi bankhoz legkésőbb 30 perccel a TARGET zárása után meg kell érkeznie⁽¹⁸⁾,⁽¹⁹⁾. Általános szabályként a TARGET rendszer EKB (C.E.T.) idő szerint 18 óráig tart nyitva. Az aktív oldali rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelem benyújtásának határideje az euro-rendszer tartalékolási időszakának utolsó munkanapján még további 30 perccel meghosszabbodik. A kérelemben fel kell tüntetni az igényelt hitel összegét, és amennyiben az ügylet alapjául szolgáló fedezeti eszköznek a nemzeti központi banknál történő előzetes elhelyezése nem történt meg, a tranzakció alapjául szolgáló fedezeti eszközt is rendelkezésre kell bocsátani.

A tranzakció alapjául szolgáló elegendő jegybankképes eszköz felmutatásán kívül az aktív oldali rendelkezésre állás keretében igénybe vehető pénzeszközök összegére nem vonatkozik egyéb korlátozás.

d) Lejárat és kamatfeltételek

A konstrukció keretében nyújtott hitelek egynapos (O/N) futamidővel rendelkeznek. A TARGET rendszerben közvetlenül ügyfelek esetében a hitel törlesztésére a következő olyan napon kerül sor, amikor az adott nemzeti VIBER és az adott ÉER(ek) működnek, mégpedig e rendszerek nyitásának időpontjában.

A kamatlábat, amely a „tényleges napok száma/360” kamatmegállapítási szabállyal kiszámított egyszerű kamatláb, az euro-rendszer előzetesen közzéteszi. Az EKB a kamatlábat bármikor megváltoztathatja, de az legkorábban az euro-rendszer következő munkanapján léphet hatályba⁽²⁰⁾. A konstrukció kamatának megfizetése a hitel törlesztésekor esedékes.

e) A konstrukció felfüggesztése

A konstrukció igénybevétele csak az EKB célkitűzéseivel és általános monetáris politikai szempontjaival összhangban lehetséges. Az EKB a konstrukció feltételeit bármikor módosíthatja, illetve a konstrukciót felfüggesztheti.

4.2. Betéti rendelkezésre állás

a) Eszköztípus

Az ügyfelek a betéti rendelkezésre állást arra használhatják, hogy a nemzeti központi bankoknál egynapos (O/N) betéteket helyezzenek el. A betétek előre meghatározott kamatlábbal kamatoznak. Rendes körülmények között a betéti rendelkezésre állásnál alkalmazott kamatláb az egynapos (O/N) piaci kamatláb alsó határa. A betéti rendelkezésre állásra vonatkozó feltételek az egész euro-övezetben egyformák⁽²¹⁾.

⁽¹⁸⁾ Előfordulhat, hogy néhány tagállamban a nemzeti központi bank (vagy annak néhány fiókja) nemzeti vagy regionális munkaszüneti nap miatt az euro-rendszer egyes munkanapjain monetáris politikai műveletek végzése céljából nem tart nyitva. Ebben az esetben az adott nemzeti központi bank köteles ügyfeleit előzetesen tájékoztatni arról, hogy a banki szünnapokon hogyan juthatnak hozzá a betéti rendelkezésre álláshoz.

⁽¹⁹⁾ A TARGET munkaszüneti napjai az EKB honlapján (www.ecb.int) kerülnek közzétételre; lásd még az euro-rendszer honlapjait (5. melléklet).

⁽²⁰⁾ E dokumentumban az „euro-rendszer munkanapja” bármely olyan napra vonatkozik, amelyen az EKB és legalább egy nemzeti központi bank az Eurórendszer monetáris politikai műveleteinek végzése céljából nyitva tart.

⁽²¹⁾ A nemzeti központi bankok által használt különböző számlarendszerek miatt az euro-övezet egyes országai között működésbeli eltérések lehetnek.

b) Jogi ismérvek

Az ügyletek által elhelyezett egynapos (O/N) betétek rögzített kamatlábon kamatoznak. Az ügyletek az elhelyezett betét ellenében nem kapnak fedezetet.

c) Hozzáférési feltételek ⁽²²⁾

A betéti rendelkezésre állás a 2.1. szakaszban meghatározott általános alkalmassági feltételeket teljesítő intézményeknek áll rendelkezésre. A betéti rendelkezésre álláshoz az adott intézmény székhelye szerinti nemzeti központi bank közvetítésével lehet hozzájutni. A betéti rendelkezésre álláshoz való hozzáférés csak azokon a napokon biztosított, amelyeken a nemzeti VIBER nyitva tart.

A betéti rendelkezésre állás igénybevételéhez az ügyfélnek kérelmet kell benyújtania a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjának. Ahhoz, hogy a nemzeti központi bank még aznap teljesítse a megbízást, a kérelemnek a TARGET rendszer tényleges zárási ideje, azaz általában EKB (C.E.T.) idő szerint 18 óra után legkésőbb 30 perccel meg kell érkeznie a nemzeti központi bankhoz ⁽²³⁾ ⁽²⁴⁾. A betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelem benyújtásának határideje az euro-rendszer tartálékolási időszakának utolsó munkanapján további 30 perccel meghosszabbodik. A kérelemben fel kell tüntetni az elhelyezendő betét összegét.

Az ügyfél által a konstrukció keretében elhelyezhető betét összegére nem vonatkozik korlátozás.

d) Lejárat és kamatfeltételek

A konstrukció keretében elhelyezett betétek egynapos (O/N) lejáratúak. A TARGET rendszerben közvetlen ügyletek esetében a konstrukció keretében elhelyezett betétek a következő napon járnak le, amikor az adott nemzeti VIBER működik, mégpedig a rendszer nyitásának időpontjában. A kamatlábat, amely a „tényleges napok száma/360” kamatmegállapítási szabállyal számított egyszerű kamatláb, az euro-rendszer előzetesen közzéteszi. Az EKB a kamatlábat jogosult bármikor, legkorábban az euro-rendszer következő munkanapján történő hatálybalépéssel megváltoztatni. A betét kamatának kifizetése a betét lejáratkor esedékes.

e) A konstrukció felfüggesztése

A konstrukció csak az EKB célkitűzéseivel és általános monetáris politikai szempontjaival összhangban vehető igénybe. Az EKB a konstrukció feltételeit bármikor módosíthatja, illetve a konstrukciót felfüggesztheti.

5. FEJEZET

5. ELJÁRÁSOK

5.1. Tendereljárás

5.1.1. Általános szempontok

Az euro-rendszer nyíltpiaci műveleteire általában tendereljárás formájában kerül sor. Az euro-rendszer tendereit a 3. ablakban leírtak szerint hat műveleti lépésben kell végrehajtani.

Az euro-rendszer kétfajta tendereljárást különböztet meg: a tendert és a gyorstendert. A tender és a gyorstender eljárási rendje megegyezik a lebonyolítás ütemezése és az ügyletek kivételével.

⁽²²⁾ A nemzeti központi bankok által használt számlarendszerek különbözősége miatt az EKB a nemzeti központi bankok részére átmenetileg engedélyezheti, hogy az itt leírtaktól némileg eltérő hozzáférési feltételeket alkalmazzanak. Az e dokumentumban leírt hozzáférési feltételektől való eltérésekről a nemzeti központi bankok tájékoztatást nyújtanak.

⁽²³⁾ Előfordulhat, hogy néhány tagállamban a nemzeti központi bank (vagy annak néhány fiókja) nemzeti vagy regionális munkaszüneti nap miatt az euro-rendszer meghatározott munkanapjain monetáris politikai műveletek végzése céljából nem tart nyitva. Ebben az esetben az adott nemzeti központi bank köteles ügyleteit előzetesen tájékoztatni arról, hogy a banki szünnapokon hogyan juthatnak hozzá a betéti rendelkezésre álláshoz.

⁽²⁴⁾ A TARGET munkaszüneti napjai az EKB honlapján (www.ecb.int) kerülnek közzétételre; lásd még az euro-rendszer honlapjait (5. melléklet).

3. ABLAK

A tendereljárás műveleti lépései

1. lépés **A tender meghirdetése**
 - a) Az EKB meghirdeti a tendert a hírügynökségek útján
 - b) A nemzeti központi bankok a nemzeti hírügynökségek útján meghirdetik a tendert, és ha ez szükséges, az ügyfeleket közvetlenül is értesítik
2. lépés **Az ügyfelek elkészítik és benyújtják ajánlataikat**
3. lépés **Az euro-rendszer összegyűjti az ajánlatokat**
4. lépés **Az ajánlatok értékelése és eredményhirdetés**
 - a) Az EKB határozata az ajánlatok elfogadásáról
 - b) Az elfogadott ajánlatok kihirdetése
5. lépés **Az elfogadott egyedi ajánlatok visszaigazolása**
6. lépés **A műveletek elszámolása** (lásd az 5.3. szakaszt)

a) A tenderek

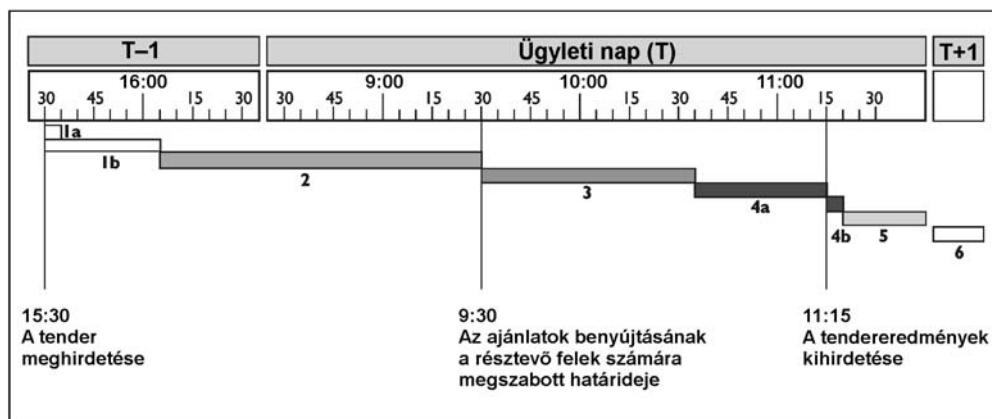
A tenderek esetében a meghirdetéstől az elfogadott ajánlatok visszaigazolásáig 24 óra telik el (a beadási határidő és az eredményhirdetés között eltelt idő hozzávetőlegesen két óra). Az 1. ábra a tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezéséről nyújt áttekintést. Az EKB szükség esetén az egyes műveletek ütemezését módosíthatja.

Az elsődleges refinanszírozó műveletekre, a hosszabb távú refinanszírozó műveletekre és a strukturális műveletekre (az egyszeri adásvételi (outright) ügyletek kivételével) mindig tender keretében kerül sor. A tendereken az EKB által a 2.1. szakaszban foglalt általános feltételeknek megfelelő ügyfelek vehetnek részt.

1. ÁBRA

A tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése

[Az időpontok az EKB (közép-európai) idő szerint kerültek feltüntetésre]

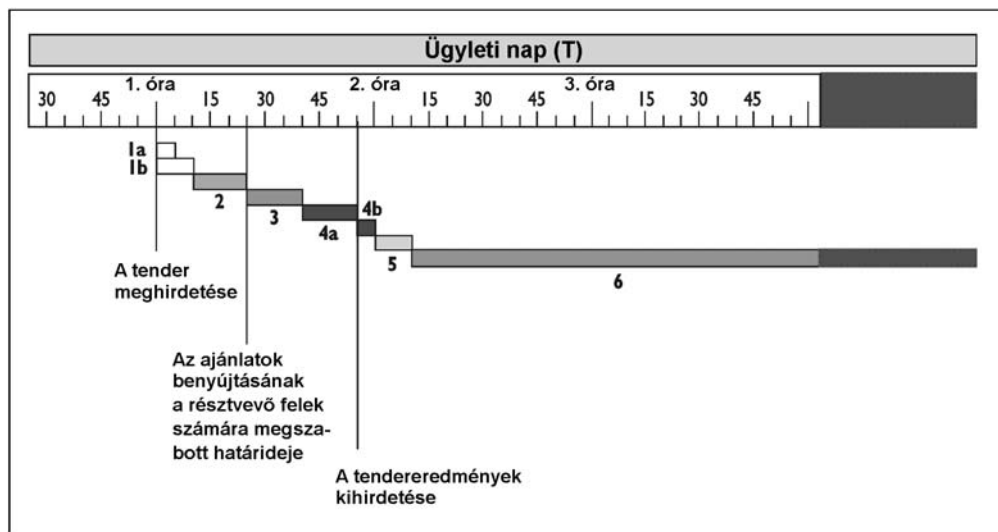
Megjegyzés: A számok a 3. ablakban feltüntetett műveleti lépésekre vonatkoznak.

b) Gyorstenderek

A gyorsstendert általában a meghirdetéstől számított egy órán belül kell lebonyolítani azzal, hogy a visszai-gazolásra az eredményhirdetést követően azonnal sor kerül. A 2. ábra a gyorsstender műveleti lépéseinek szokásos ütemezéséről nyújt áttekintést. Az EKB szükség esetén az egyes műveletek esetében az ütemezést módosíthatja. Gyorstenderre csak finomhangoló műveletek esetén kerül sor. Az euro-rendszer a 2.2. szakaszban meghatározott feltételek és eljárások szerint a gyorsstenderen való részvételre korlátozott számú ügyfelet is kiválaszthat.

2. ÁBRA

A gyorsstender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése

Megjegyzés: A számok a 3. ablakban feltüntetett műveleti lépésekre vonatkoznak.

c) Fix és változó kamatú tenderek

Az euro-rendszernek lehetősége van akár fix kamatú (mennyiségi tender), akár változó kamatú (kamattender) tenderek lebonyolítására. Fix kamatú tender esetén az EKB előre meghatározza a kamatlábat, és az ügyfelek azzal az összeggel pályáznak, amellyel a rögzített kamatlábon ügyletet kívánnak kötni ⁽²⁵⁾. Változó kamatú tender esetén az ügyfelek megjelölik az összeget és a kamatlábat, amelyen a nemzeti központi bankokkal ügyletet kívánnak kötni ⁽²⁶⁾.

5.1.2. Tendernaptár

a) Elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek

Az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek végrehajtása az euro-rendszer ⁽²⁷⁾ által megjelentetett tájékoztató jellegű naptár szerint történik. A naptárt legkésőbb az adott év kezdete előtt három hónappal kell közzétenni. Az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek szokásos üzletkötési napjait a 2. táblázat tartalmazza. Az EKB törekszik biztosítani minden tagállambeli ügyfél számára az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletekben való részvételt. Így az e műveletekre vonatkozó naptár összeállításakor az EKB az egyes tagállamok bankszünnapjainak figyelembevételével jár el.

⁽²⁵⁾ A fix kamatú devizaswaptendereknél az EKB rögzíti az ügylet vonatkozó swap pontokat, az ügyfelek pedig felajánlanak egy rögzítve tartott olyan devizaösszeget, amelyet az adott árfolyamon el kívánnak adni (majd visszavásárolni), illetve meg kívánnak venni (majd eladni).

⁽²⁶⁾ változó kamatú devizaswaptendereknél az ügyfelek megjelölik a rögzítve tartandó devizaösszeget és a swap pontokat, amely mellett ügyletet kívánnak kötni.

⁽²⁷⁾ A tendernaptár az EKB honlapján (www.ecb.int) található meg; lásd még az euro-rendszer honlapjait (5. melléklet).

2. TÁBLÁZAT

Elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek szokásos üzletkötési napjai

Művelet típusa	Szokásos üzletkötési nap (T)
Elsődleges refinanszírozó műveletek	Minden kedd
Hosszabb távú refinanszírozó műveletek	Minden kötelező tartalékolási időszak első szerdája ⁽¹⁾

(¹) A karácsonyi időszak miatt a decemberi műveletet általában egy héttel előre kell hozni, a hónapot megelőző szerdára.

b) Strukturális műveletek

A tenderek útján lefolytatott strukturális műveletek végrehajtása nem előre meghatározott naptár szerint történik. A strukturális műveletek lebonyolítása és elszámolása azonban általában csak olyan napon történik, amely minden tagállamban NKB-munkanapnak ⁽²⁸⁾ számít.

c) Finomhangoló műveletek

A finomhangoló műveletek végrehajtása nem előre meghatározott naptár szerint történik. Az EKB az euro-rendszer bármely munkanapján végrehajthat finomhangoló műveleteket. Ezekben a műveletekben csak azon tagállamok nemzeti központi bankjai vehetnek részt, amelyekben az üzletkötés, az elszámolás és a visszafizetés napja NKB-munkanap.

5.1.3. Tenderek meghirdetése

Az euro-rendszer tendereit nyilvánosan, hírgyűnökségek útján hirdeti meg. Ezenkívül a nemzeti központi bankok a hírgyűnökségi hozzáféréssel nem rendelkező ügyfeleket a tenderekről közvetlenül is értesíthetik. A nyilvános tenderfelhívás általában a következő információkat tartalmazza:

- a tender hivatkozási számát,
- a tender időpontját,
- a művelet típusát (likviditásbővítő, illetve -szűkítő és a használni kívánt monetáris politikai eszköz típusa),
- az instrumentum lejárátát,
- az aukció típusát (fix vagy változó kamatú tender),
- az allokálás módját (az 5.1.5. szakasz d) pontjának meghatározása szerinti holland vagy amerikai típusú aukció),
- a tervezett mennyiséget (általában csak a hosszabb távú refinanszírozó műveletek esetében),
- a rögzített kamatlábat/árat/swap pontot (fix kamatú tenderek esetén),
- a kamatláb/ár/swap pont elfogadott alsó és felső határértékét (ha van ilyen),
- az instrumentum kezdő és lejárati napját (ha van ilyen), illetve az instrumentum értéknapi és lejárati napját (kötvények kibocsátása esetén),
- a műveletben részt vevő devizákat, és a rögzítve tartandó összeg pénznemét (devizaswap esetén),

⁽²⁸⁾ Ebben a dokumentumban az „NKB-munkanap” azokat a napokat jelenti, amelyeken egy adott tagállam nemzeti központi bankja az euro-rendszer monetáris politikai műveleteinek végzése céljából nyitva tart. Néhány tagállamban a nemzeti központi bank fiókjai helyi vagy regionális bankszünnap miatt valamely NKB-munkanapon is zárva tarthatnak. Ebben az esetben az adott nemzeti központi bank köteles az ügyfeleket előre tájékoztatni az adott fiókokat érintő ügyletek esetében alkalmazandó rendelkezésekről.

- az ajánlatok kiszámításakor hivatkozásként használandó azonnali deviza-árfolyamot (devizaswap esetén),
- az ajánlati összeg felső korlátját (ha van ilyen),
- a legkisebb egyedi ajánlati összeg (ha van ilyen),
- a legkisebb allokációs arány (ha van ilyen),
- az ajánlatok benyújtásának menetrendjét,
- az adósságlevelek névértékét (adósságlevelek kibocsátása esetén),
- az adósságlevelek ISIN-kódját (adósságlevelek kibocsátása esetén).

A finomhangoló műveletek átláthatóságának növelése érdekében az euro-rendszer a gyorstendereket általában nyilvánosan előre meghirdeti. Kivételes helyzetekben azonban az EKB határozhat úgy, hogy a gyorstendereket nem hirdeti meg előre nyilvánosan. A gyorstenderek meghirdetése a tenderekre vonatkozó általános eljárásrenddel megegyezően történik. Gyorstender esetén, nyilvános vagy nem nyilvános meghirdetéstől függetlenül, a nemzeti központi bankok a kiválasztott ügyfelekkel közvetlenül lépnek kapcsolatba.

5.1.4. A tenderajánlatok elkészítése és benyújtása

Az ügyfeleknek ajánlataikat a nemzeti központi bankok által az adott műveletre vonatkozóan kiadott mintának megfelelő formában kell elkészíteniük. A tenderajánlatot olyan tagállam nemzeti központi bankjához kell benyújtani, ahol az intézménynek szervezeti egysége (székhelye vagy fiókja) van. Egy intézmény a tenderajánlatát egy tagállamban csak egy szervezeti egysége (székhelye vagy egy erre kijelölt fiókja) útján nyújthatja be.

A fix kamatú tenderek esetén az ügyfelek ajánlatukban azt az összeget kötelesek megjelölni, amelyre a nemzeti központi bankkal üzletet kívánnak kötni ⁽²⁹⁾.

A változó kamatú tenderek esetén az ügyfelek legfeljebb tíz különböző kamatlábra/ár/swap pontra tehetnek ajánlatot. Minden egyes ajánlatban kötelesek megjelölni azt az összeget, amelyre a nemzeti központi bankkal üzletet kívánnak kötni, feltüntetve a vonatkozó kamatlábat is ⁽³⁰⁾, ⁽³¹⁾. A kamatlábra vonatkozó ajánlatot a 0,01 százalékpont többszöröseként kell kifejezni. Változó kamatú devizaswaptender esetén a swap pontokat a szokásos piaci megállapodásoknak megfelelően kell megadni, és az ajánlatokat a 0,01 swap pont többszöröseként kell kifejezni.

Az elsődleges refinanszírozó műveletek esetén az ajánlati összeg alsó korlátja 1 000 000 euro. Az ezen összeget meghaladó összegű ajánlatokat 100 000 euro többszöröseként kell megadni. A finomhangoló és a strukturális műveletekre ugyanez az alsó érték és elfogadási lépésköz vonatkozik. Az ajánlati érték minimuma minden egyes kamatláb-/ár-/swappont-szintre vonatkozik.

A hosszabb távú refinanszírozó műveletek esetében az egyes nemzeti központi bankok határozzák meg az ajánlati összeg alsó korlátját a 10 000 eurótól 1 000 000 euróig terjedő tartományban. A meghatározott alsó ajánlati korlátot meghaladó összegű ajánlatokat 10 000 euro többszöröseként kell megadni. Az alsó ajánlati érték minden egyes kamatlábszintre vonatkozik.

Az EKB az ajánlati összegre kiköthet felső korlátot is az aránytalanul nagy összegű ajánlatok kiküszöbölése érdekében. Az ilyen felső ajánlati összegkorlát a nyilvános tenderfelhívásban minden esetben feltüntetésre kerül.

Az ügyfelek kötelesek gondoskodni arról, hogy a nekik allokkált összegeket megfelelő összegű elfogadható eszközzel tudják fedezni ⁽³²⁾. Az adott nemzeti központi bank által megkötött szerződések vagy hatósági rendelkezések lehetővé teszik szankciók alkalmazását abban az esetben, ha egy ügyfél nem képes megfelelő összegű fedezetet vagy készpénzt átutalni a tender során neki allokkált összeg kiegyenlítése érdekében.

⁽²⁹⁾ A fix kamatú devizaswapoknál azt a rögzítve tartandó devizaösszeget kell megjelölni, amelyre az ügyfél az euro-rendszerrel üzletet kíván kötni.

⁽³⁰⁾ EKB-adósságlevél kibocsátásakor az EKB határozhat úgy, hogy az ajánlatokat inkább árra, mint kamatlábra vonatkozóan kell megtenni. Ebben az esetben az árat a névérték százalékában kifejezve kell megadni.

⁽³¹⁾ Változó kamatú devizaswaptendereknel azt a rögzítve tartott devizaösszeget kell megjelölni, amelyre az ügyfél az euro-rendszerrel üzletet kíván kötni, feltüntetve a vonatkozó swap pontot is.

⁽³²⁾ Illetve likviditást szűkítő műveletek esetén készpénzzel tudják rendezni az ügyletet.

Az ajánlatok a tender benyújtási határidejéig visszavonhatók. A tenderfelhívásban feltüntetett határidő után benyújtott ajánlatok érvénytelenek. A határidő betartását a nemzeti központi bankok bírálják el. A nemzeti központi bankok nem veszik figyelembe az adott ügyfél egyik ajánlatát sem, amennyiben ajánlatai együttes összege az EKB által meghatározott bármely felső ajánlati korlátot meghaladja. A nemzeti központi bankok nem veszik figyelembe azokat az ajánlatokat sem, amelyek összege nem éri el az ajánlati összeg alsó korlátját, illetve az elfogadott kamatlábra/árra/swap pontra vonatkozó alsó korlát alatt vagy felső korlát felett van. Továbbá a nemzeti központi bankok azokat az ajánlatokat sem veszik figyelembe, amelyek hiányosak vagy nem felelnek meg a kiadott mintának. Amennyiben egy ajánlatot így érvénytelenítettek, az illetékes nemzeti központi bank döntéséről az ügyfelet még a tenderallokálás előtt értesíti.

5.1.5. A tenderallokáció menete

a) Fix kamatú tenderek

A fix kamatú tenderek allokációja során az ügyfelektől kapott ajánlatokat össze kell adni. Amennyiben az ajánlatok összege meghaladja az allokálni kívánt likviditás teljes összegét, a benyújtott ajánlatokat arányosan, az allokálandó összegnek az összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint kell teljesíteni (lásd a 4. ablakot). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni. Azonban a fix kamatú tenderek esetén az EKB dönthet úgy is, hogy minden ajánlattevőnek odaitél egy minimum összeget/részesedést.

4. ABLAK

Fix kamatú tenderek allokálása

Ahol:

A = a teljes allokálandó összeg

n = az ügyfelek száma

a_i = az i-dik ügyfél által ajánlott összeg

all% = az allokációs arány

all_i = az i-dik ügyfélre allokált teljes összeg

Allokációs arány:

$$all\% = \frac{A}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

Az i-dik ügyfélre allokált összeg:

$$all_i = all\% \times (a_i)$$

b) Változó kamatú tenderek euróban

A likviditásbővítő, változó kamatú euro-tenderek esetén az ajánlatokat a felajánlott kamatlábak csökkenő sorrendjébe kell rendezni. A legmagasabb kamatlábbal rendelkező ajánlatokat kell elsőként teljesíteni, majd az alacsonyabb kamatlábú ajánlatokat csökkenő sorrendben kell elfogadni mindaddig, amíg a felosztani kívánt összeg ki nem merül. Amennyiben az elfogadott legalacsonyabb kamatlábbal (azaz a határkamatlábbal) rendelkező ajánlatok halmozott összege meghaladja a maradék felosztható összeget, úgy a maradványösszeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálandó összegnek a határkamatlábbal rendelkező ajánlatok teljes összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd az 5. ablakot). Az egyes ügyfelekre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

5. ABLAK

Változó kamatú euro-tenderek allokálása*(A példa a kamatlábakban meghatározott ajánlatokra vonatkozik)*

Ahol:

A = a teljes allokálendő összeg

 r_s = s-dik kamatlábajánlat az ügyfelek részéről

n = az ügyfelek száma

 $a(r_s)_i$ = ajánlati összeg az s-dik kamatlábon (r_s) az i-dik ügyfélről $a(r_s)$ = teljes ajánlati összeg az s-dik kamatlábon (r_s)

$$a(r_s) = \sum_{i=1}^n a(r_s)_i$$

 r_m = határkamatláb $r_1 \geq r_s \geq r_m$ likviditásbővítő tender esetén, $r_m \geq r_s \geq r_1$ likviditást szűkítő tender esetén r_{m-1} = a határkamatlábat közvetlenül megelőző kamatláb (az utolsó kamatláb, amelyen az ajánlatok még teljes mértékben teljesíthetők) $r_{m-1} > r_m$ likviditásbővítő tender esetén, $r_m > r_{m-1}$ likviditást szűkítő tender eseténall(r_m) = allokációs arány a határkamatlábonall(r_s)_i = az i-dik ügyfélre az s-dik kamatlábon allokált összegall_i = az i-dik ügyfélre allokált teljes összeg

Az allokációs arány a határkamatlábon:

$$all(r_m) = \frac{A - \sum_{s=1}^{m-1} a(r_s)}{a(r_m)}$$

Az i-dik ügyfélre a határkamatlábon allokált összeg:

$$all(r_m)_i = all(r_m) \times a(r_m)_i$$

Az i-dik ügyfélre allokált teljes összeg:

$$all_i = \sum_{s=1}^{m-1} a(r_s)_i + all(r_m)_i$$

A likviditást szűkítő, változó kamatú (kötvények kibocsátására vagy lekötött betétek gyűjtésére használatos) tenderek allokálásakor az ajánlatokat a felajánlott kamatlábak növekvő sorrendjébe (vagy a felajánlott árak csökkenő sorrendjébe) kell rendezni. A teljesítéskor a legalacsonyabb kamatlábbal (illetve legmagasabb árral) rendelkező ajánlatok élveznek elsőbbséget, majd az ajánlatokat a kamatlábak növekvő (illetve az ajánlati árak csökkenő) sorrendjében kell elfogadni mindaddig, amíg az elvonni kívánt teljes összeg allokálásra nem kerül. Amennyiben az elfogadott legmagasabb kamatlábbal (illetve legalacsonyabb árral) (azaz a határkamatlábbal/árral) rendelkező ajánlatok összesített összege meghaladja a maradék felosztható összeget, úgy a maradványösszeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálendő összegnek a

határkamatlábon/áron tett összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd az 5. ablakot). A kötvények kibocsátásakor az egy ügyfélre jutó összeget a kötvény névértékének legközelebbi többszörösére kell kerekíteni. Más likviditást szűkítő műveletek esetén az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

Az EKB dönthet úgy, hogy a változó kamatú tender minden érvényes ajánlatot benyújtó ajánlattevőjének egy minimum összeget ítél oda.

c) Változó kamatú devizaswaptenderek

A változó kamatú, likviditásbővítő devizaswaptenderek allokálásakor az ajánlatokat a felajánlott swappont-jegyzések szerinti növekvő sorrendbe kell rendezni ⁽³³⁾. A teljesítéskor a legalacsonyabb swappont-jegyzéssel rendelkező ajánlatok élveznek elsőbbséget, majd az ajánlatokat a swappont-jegyzések növekvő sorrendjében kell elfogadni mindaddig, amíg a felosztandó rögzített deviza összege ki nem merül. Amennyiben az elfogadott legmagasabb swappont-jegyzésen (azaz a kamatfolyosó-széli swappont-ajánlaton) az ajánlatok halmozott összege meghaladja a maradék felosztható összeget, úgy a maradványösszeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálható összegnek a kamatfolyosó-széli swappont-jegyzéssel rendelkező összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd a 6. ablakot). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

6. ABLAK

Változó kamatú devizaswaptenderek allokálása

Ahol:

A = a teljes allokálható összeg

Δ_s = az s -dik swappont-jegyzési ajánlat az ügyfelektől

n = az ügyfelek száma

$a(\Delta_s)_i$ = ajánlati összeg az s -dik swappont-jegyzésen (Δ_s) az i -dik ügyfél részéről

$a(\Delta_s)$ = teljes ajánlati összeg az s -dik swappont-jegyzésen (Δ_s)

$$a(\Delta_s) = \sum_{i=1}^n a(\Delta_s)_i$$

Δ_m = kamatfolyosó-széli swappont-jegyzés

$\Delta_m \geq \Delta_s \geq \Delta_1$ likviditásbővítő devizaswap esetén,

$\Delta_1 \geq \Delta_s \geq \Delta_m$ likviditást szűkítő devizaswap esetén

Δ_{m-1} = swappont-jegyzési ajánlat a kamatfolyosó-széli ajánlat előtt (az utolsó swappont-jegyzési ajánlat, amelyen az ajánlatok még teljes összegben teljesíthetők),

$\Delta_m > \Delta_{m-1}$ likviditásbővítő devizaswap esetén,

$\Delta_{m-1} > \Delta_m$ likviditást szűkítő devizaswap esetén

$\text{all}(\Delta_m)$ = a kamatfolyosó-széli ajánlati swappont-jegyzés allokációs aránya

$\text{all}(\Delta_s)_i$ = az i -dik ügyfélre az s -dik swappont-jegyzésen allokált összeg

all_i = az i -dik ügyfélre allokált teljes összeg

⁽³³⁾ A swappont-jegyzésre vonatkozó ajánlatokat növekvő sorrendbe kell rendezni, amelynek során figyelembe kell venni a jegyzés előjelét, amely az adott deviza és az euro kamatláb-különbségének előjelétől függ. Ha az adott devizára érvényes, a swap lejáratára érvényes kamatláb magasabb, mint a megfelelő euro kamatláb, úgy a swap pontra vonatkozó jegyzés pozitív előjeli (vagyis az euro jegyzése a devizával szemben feláron történik). Fordított esetben, ha az adott devizára érvényes kamatláb alacsonyabb, mint a megfelelő eurókamatláb, a swap pontra vonatkozó jegyzés negatív előjeli (vagyis az euro jegyzése a devizával szemben engedménnyel történik).

Az allokációs arány a kamatfolyosó-széli swappont-jegyzésen:

$$all\%(\Delta_m) = \frac{A - \sum_{s=1}^{m-1} a(\Delta_s)}{a(\Delta_m)}$$

Az i -dik ügyfélre a kamatfolyosó-széli swappont-jegyzésen allokált összeg:

$$all(\Delta_m)_i = all\%(\Delta_m) \times a(\Delta_m)_i$$

Az i -dik ügyfélre jutó teljes összeg:

$$all_i = \sum_{s=1}^{m-1} a(\Delta_s)_i + all(\Delta_m)_i$$

A változó kamatú, likviditást szűkítő devizaswaptenderek allokálásakor az ajánlatokat a swappont-jegyzési ajánlatok csökkenő sorrendjébe kell rendezni. A teljesítéskor a legmagasabb swappont-jegyzéssel rendelkező ajánlatok élveznek elsőbbséget, majd az ajánlatokat swappont-jegyzés szerinti csökkenő sorrendben kell elfogadni mindaddig, amíg az allokálandó rögzített deviza összege teljes egészében ki nem merül. Amennyiben az elfogadott legalacsonyabb swappont-jegyzésen (azaz a kamatfolyosó-széli swappont-ajánlaton) az összesített ajánlatösszeg meghaladja a maradék allokálandó összeget, úgy a maradványösszeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálandó összegnek a kamatfolyosó-széli swappont-jegyzéssel rendelkező összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd a 6. ablakot). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

d) Aukciótípusok

A változó kamatú tenderek esetében az euro-rendszer alkalmazhat egyenáras vagy ajánlati áras aukciós eljárásokat. Az egyenáras aukció (holland aukció) esetén az összes teljesíteni kívánt ajánlatra alkalmazott allokálási kamatláb/ár/swap pont megegyezik a határkamatlábbal/árral/swap ponttal (azzal a kamatlábbal/árral/swap ponttal, amelyen a teljes összeg allokálásra kerülhet). Az ajánlati áras aukció (amerikai aukció) esetén az allokálási kamatláb/ár/swap pont megegyezik az egyes ajánlatokban szereplő kamatlábbal/árral/swap ponttal.

5.1.6. A tendereredmények kihirdetése

A tenderek és gyorstenderek eredményét a hírügynökségek útján nyilvánosan ki kell hirdetni. A nemzeti központi bankok a hírügynökségi hozzáféréssel nem rendelkező ügyfeleket közvetlenül is értesíthetik az allokálás eredményéről. A tendereredményeket nyilvánosan kihirdető üzenet általában következő információkat tartalmazza:

- a tender hivatkozási számát,
- a tender időpontját,
- a művelet típusát,
- az instrumentum lejárátát,
- az euro-rendszer ügyfelei által beadott összes ajánlat összegét,
- az ajánlattevők számát,
- az érintett pénznemeket (devizaswap esetében),
- a teljes allokálásra került összeget,
- az allokációs arányt (fix kamatú tenderek esetén),

- az azonnali árfolyamot (devizaswap esetében),
- az elfogadott határkamatlábát/árat/swap pontot és az allokációs arányt a határkamatláb/áron/swap pon-
ton (változó kamatú tendereknél),
- a legalacsonyabb és a legmagasabb ajánlatot, valamint az allokálási árfolyam súlyozott átlagát (ajánlati
áras aukció esetén),
- az instrumentum kezdeti és lejárat napját (ha van ilyen), illetve az instrumentum értéknapi és lejárat
napját (kötvény kibocsátása esetében),
- a legkisebb allokált összeget (ha van ilyen),
- a legkisebb allokálási arányt (ha van ilyen),
- az adósságlevelek névértékét (adósságlevél kibocsátása esetén),
- az adósságlevelek ISIN-kódját (adósságlevél kibocsátása esetén).

A nemzeti központi bankok az egyes allokációs eredményeket közvetlenül visszaigazolhatják a sikeres ajánlat-
tevők számára.

5.2. Kétoldalú műveletekre vonatkozó eljárások

a) Általános szempontok

A nemzeti központi bankok kétoldalú alapon is végezhetnek műveleteket⁽³⁴⁾. A kétoldalú műveletek alkalmazhatók a finomhangoló nyíltpiaci műveletekre és a strukturális jellegű egyszeri adásvételi (outright) műveletekre. A meghatározás tág értelmű, mint általában azok az eljárások, amelyek keretében az euro-rendszer egy vagy néhány ügyféllel tendereljárás nélkül hajt végre műveletet. Eszerint kétféle kétoldalú művelet különböztethető meg: azok a műveletek, ahol az ügyfelek közvetlenül kapcsolatban állnak az euro-rendszerrel, és azok a műveletek, amelyek végrehajtása tőzsdén vagy piaci közvetítőkön keresztül történik.

b) Közvetlen kapcsolat az ügyfelekkel

Ennek a műveletnek a során a nemzeti központi bankok közvetlenül lépnek kapcsolatba egy vagy néhány, a 2.2. szakaszban meghatározott feltételek szerint kiválasztott hazai ügyféllel. Az EKB pontos utasításai alapján a nemzeti központi bankok döntenek arról, hogy üzletet kötnek-e az ügyfelekkel. Az ügyletek elszámolása a nemzeti központi bankokon keresztül történik.

Amennyiben az EKB Kormányzótanácsa úgy dönt, hogy kivételes esetekben maga az EKB (illetve az EKB végrehajtó szerveként eljáró egy vagy néhány nemzeti központi bank) is végezhet kétoldalú műveleteket, az ilyen műveletekkel kapcsolatos eljárásokat ennek megfelelően kell elfogadni. Ebben az esetben az EKB [illetve az EKB végrehajtó szerveként eljáró nemzeti központi bank(ok)] közvetlenül lép(nek) kapcsolatba az euro-övezetben található egy vagy néhány, a 2.2. szakaszban meghatározott feltételek szerint kiválasztott ügyféllel. Az EKB [illetve az EKB végrehajtó szerveként eljáró nemzeti központi bank(ok)] dönt(enek) arról, hogy üzletet köt(nek)-e az ügyfelekkel. Az ügyletek elszámolása ettől függetlenül decentralizáltan, a nemzeti központi bankokon keresztül történik.

Az ügyfelekkel történő közvetlen kapcsolaton keresztül megvalósuló kétoldalú műveletek alkalmazhatók a penziós ügyletekre, az egyszeri adásvételi (outright) ügyletekre, az devizaswapokra és a lekötött betétek gyűjtésére is.

c) Tőzsdén és piaci közvetítőkön keresztül végzett műveletek

A nemzeti központi bankok egyszeri adásvételi (outright) műveleteket tőzsdéken és piaci közvetítőkön keresztül is végezhetnek. E műveletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkozik előre meghatározott korlátozás, és az eljárások az ügylettel érintett adósságinstrumentumra vonatkozó piaci szokásokhoz iga-

⁽³⁴⁾ Az EKB Kormányzótanácsa dönt arról, hogy kivételes esetben maga az EKB végezhet-e kétoldalú finomhangoló műveleteket.

zodnak. Az EKB Kormányzótanácsa dönt arról, hogy kivételes esetekben maga az EKB (illetve egy vagy néhány, az EKB végrehajtó szerveként eljáró nemzeti központi bank) végezhet-e finomhangoló egyszeri adásvételi (outright) műveleteket tőzsdéken, illetve piaci közvetítőkön keresztül.

d) A kétoldalú műveletek bejelentése

A kétoldalú műveleteket általában nem hirdetik meg előzetesen nyilvánosan. Továbbá az EKB dönthet úgy, hogy nem hozza nyilvánosságra a kétoldalú műveletek eredményeit sem.

e) Működési napok

Az EKB bármely, az euro-rendszerben munkanapnak számító napon folytathat kétoldalú finomhangoló műveletet. Az ilyen műveletekben csak azon tagállamok nemzeti központi bankjai vehetnek részt, ahol az üzletkötés, ügylet az elszámolás és a visszafizetés napja NKB-munkanapnak számít.

A strukturális célokból folytatott kétoldalú egyszeri adásvételi (outright) műveletek általában csak azokon a napokon hajthatók végre és számolhatók el, amelyek minden tagállamban NKB-munkanapnak számítanak.

5.3. Elszámolási eljárások

5.3.1. Általános szempontok

Az euro-rendszer jegybanki rendelkezésre állásának igénybevételéhez és a nyíltpiaci műveletekben való részvételhez kapcsolódó pénzügyi teljesítés az ügyfelek nemzeti központi banknál vezetett számláin (vagy a TARGET rendszerben részt vevő elszámoló bankok számláin) keresztül történik. A pénzügyi ügyleteket csak a művelet fedezetéül szolgáló eszközök visszavonhatatlan átutalása után (vagy annak pillanatában) lehet teljesíteni. Ebből következik, hogy a fedezeteket vagy előzetesen letétbe kell helyezni a nemzeti központi bankoknál vezetett letéti számlán, vagy pedig az említett nemzeti központi bankok rendelkezésére kell azokat bocsátani egy napközbeni „fizetés ellenében történő szállítás” alapján. A fedezetek átutalása az ügyfelek által az EKB minimális elvárásainak megfelelő ÉER-eknél vezetett értékpapír-elszámolási számlákon keresztül történik ⁽³⁵⁾. Azok az ügyfelek, akik nem rendelkeznek letéti számlával a nemzeti központi banknál vagy az EKB minimális elvárásainak megfelelő ÉER értékpapír-elszámolási számlával, a fedezetekkel kapcsolatos műveleteiket egy levelező hitelintézetnél vezetett értékpapír-elszámolási vagy letéti számlán keresztül is elszámolhatják.

Az elszámolási eljárásokra vonatkozó további feltételek a nemzeti központi bankok (illetve az EKB) által az adott monetáris politikai eszközre alkalmazott szabályozásokban található. Az elszámolási eljárások az egyes nemzeti központi bankok esetében a nemzeti jogszabályok és ügyviteli gyakorlatok különbözőségei miatt kis mértékben eltérhetnek.

5.3.2 Nyíltpiaci műveletek elszámolása

A tendereken alapuló nyíltpiaci műveletek (az elsődleges refinanszírozó műveletek, a hosszabb távú refinanszírozó műveletek és a strukturális műveletek) elszámolása általában azon az üzletkötési nap utáni első napon történik, amikor az összes érintett nemzeti VIBER és ÉER nyitva van. Elviekben az euro-rendszer igyekszik a nyíltpiaci műveleteihez kapcsolódó tranzakciókat egyidejűleg rendezni az összes tagállamban, minden elegendő fedezetet rendelkezésre bocsátó ügyféllel. Ennek ellenére, a működési korlátok és az ÉER-ek technikai sajátosságai miatt, a nyíltpiaci műveletek rendezésekor az adott napon belüli időpont az euro-övezet egyes részein eltérő lehet. Az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek elszámolása általában egybeesik az adott lejáratra vonatkozó előző ügylet visszafizetésével.

Az euro-rendszer törekszik a gyorstenderek és kétoldalú műveletek keretében kötött nyíltpiaci műveletek kötésnapon történő elszámolására. Ugyanakkor az euro-rendszer működési okokból időnként más elszámolási napot alkalmaz ezeknél a műveleteknél, különösen egyszeri adásvételi (outright) ügyleteknél (finomhangoló vagy strukturális célból kötöttek esetén egyaránt) és a devizaswapoknál (lásd a 3. táblázatot).

⁽³⁵⁾ Az EKB előírásainak megfelelő értékpapír-elszámolási rendszerek (ÉER-ek) euro-övezetben való használatára vonatkozó feltételek leírása és az ilyen rendszerek között az EKB feltételeinek elegendő közvetlen kapcsolatok frissített listája az EKB honlapján található (www.ecb.int).

3. TÁBLÁZAT

Az euro-rendszer nyíltpiaci műveleteinek szokásos elszámolási napjai ⁽¹⁾

Monetáris politikai eszköz	Tendereken alapuló ügyletek elszámolási napja	Gyorstendereken és kétoldalú műveleten alapuló ügyletek elszámolási napja
Penziós ügyletek	T+1 ⁽²⁾	T
Egyszeri adásvételi (Outright) ügyletek	–	Az adott eszközökre érvényes piaci szokások szerint
Kötvények kibocsátása	T+1	–
Devizawapok	–	T, T+1 vagy T+2
Lekötött betétek gyűjtése	—	T

⁽¹⁾ A „T” a kötésnapra utal. Az elszámolási nap az euro-rendszer kereskedési napjait jelenti.

⁽²⁾ Amennyiben az elsődleges vagy hosszabb távú refinanszírozó műveletek eredeti elszámolási napja banki szünnapra esik, az EKB más elszámolási napot alkalmazhat, ideértve az aznapi elszámolást is. Az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek elszámolási napjait az euro-rendszer tendernaptára előre meghatározza (lásd az 5.1.2. szakaszt).

5.3.3. Napvégi zárás

A napvégi záráshoz kapcsolódó eljárásokat a nemzeti VIBER-ek és a TARGET rendszer dokumentációjában határozzák meg. A TARGET rendszer általában EKB (közép-európai) idő szerint 18.00 órakor zár. Fizetési megbízás a nemzeti VIBER-ben való feldolgozásra a zárás után már nem nyújtható be, ugyanakkor a fennmaradó, még a zárás előtt befogadott fizetési megbízásokat fel kell dolgozni. Az ügyfelek a hitellehetőség és a betéti rendelkezésre állás igénybevételére irányuló kérelmeiket legkésőbb 30 perccel a TARGET rendszer zárása után nyújthatják be a megfelelő nemzeti központi bankhoz ⁽³⁶⁾.

A napvégi ellenőrzések befejezése után az alkalmas ügyfelek (nemzeti VIBER rendszerekben vezetett) elszámolási számláján fennmaradó negatív egyenleg önmagában a betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelemnek minősül (lásd a 4.1. szakaszt).

6. FEJEZET

6. ELFOGADHATÓ FEDEZETEK

6.1. Általános szempontok

A KBER alapokmányának 18.1. cikke lehetővé teszi, hogy az EKB és a nemzeti központi bankok egyszeri adásvételi (outright), vagy visszavásárlási megállapodás útján, fedezetek eladásával vagy vételével pénzügyi műveleteket hajtsanak végre, továbbá előírja, hogy az euro-rendszer összes hitelműveletének megfelelő biztosítékon kell alapulnia. Következésképpen az euro-rendszer minden likviditásbővítő művelete olyan fedezeti eszközökön alapul, amelyeket az ügyfelek akár az eszközök tulajdonjogának átruházásával (egyszeri adásvételi (outright) ügyletek vagy visszavásárlási megállapodások esetén), akár az adott eszközökre vonatkozó zálogjog alapításával (fedezett hitelek esetén) bocsátanak rendelkezésre ⁽³⁷⁾.

⁽³⁶⁾ Az euro-rendszer kötelező tartalékolási időszakának utolsó munkanapján az euro-rendszerbeli jegybanki rendelkezésre állás igénybevételére irányuló kérelmek benyújtási határideje további 30 perccel meg hosszabbodik.

⁽³⁷⁾ A likviditást szűkítő végleges és penziós nyíltpiaci műveletek szintén fedezeten alapulnak. A likviditást szűkítő penziós nyíltpiaci műveletekben használt fedezeti eszközök elfogadhatóságára vonatkozó előírások megegyeznek a likviditást bővítő penziós nyíltpiaci műveletekben használt fedezeti eszközökre megállapított elfogadhatósági feltételekkel. Azonban a likviditást szűkítő műveletek esetében nincs haircut.

Az euro-rendszer monetáris politikai műveleteiből fakadó veszteségek elkerülése, az ügyfelekkel szembeni egyenlő elbánás elvének biztosítása és a működési hatékonyság javítása érdekében a fedezeti eszközöknek meg kell felelniük meghatározott kritériumoknak ahhoz, hogy az euro-rendszer monetáris politikai műveleteiben elfogadhatók legyenek.

Köztudott, hogy az elfogadhatóság feltételeinek egységesítése az euro-övezet egészében nagyban hozzájárul az egyenlő elbánás és a működési hatékonyság biztosításához. Ugyanakkor figyelembe kell venni az egyes tagállamok pénzügyi rendszereiben fellelhető különbségeket. Ezért, elsősorban az euro-rendszeren belüli okokból, az euro-rendszer monetáris politikai műveleteiben elfogadott eszközöket két kategóriába kell sorolni. E két kategóriát az „elfogadható fedezetek első csoportja” és „az elfogadható fedezetek második csoportja” kifejezések jelölik:

- az első csoport olyan forgalomképes adósságinstrumentumokból áll, amelyek teljesítik az EKB által, az euro-övezet egészére meghatározott egységes elfogadhatósági feltételeket,
- a második csoport olyan további, forgalomképes vagy nem forgalomképes eszközökből áll, amelyek a nemzeti pénzügyi piacokon és bankrendszerekben különleges jelentőséggel bírnak, és amelyekre az elfogadhatósági feltételeket nemzeti központi bankok dolgozzák ki az EKB által előírt minimális elfogadhatósági feltételek alapján. Az adott nemzeti központi bankok által kidolgozott (a második csoportba tartozó fedezetekre vonatkozó) elfogadhatósági feltételeket az EKB-nak jóvá kell hagynia.

Az eszközök minőségét és azoknak az euro-rendszer különböző monetáris politikai műveleteiben való elfogadhatóságát tekintve a két csoport között nincs különbség (eltekintve attól, hogy a második csoportba tartozó fedezeteket az euro-rendszer egyszeri adásvételi (outright) műveleteiben általában nem használatosak). Az euro-rendszer monetáris politikai műveleteinél elfogadható eszközök a napközbeni hitel fedezetéül is felhasználhatók.

Az első és a második csoportba tartozó elfogadható fedezetek esetében a 6.4. szakaszban meghatározott kockázatkezelési eszközök kerülnek alkalmazásra.

Az euro-rendszer résztvevői az elfogadható fedezeteket határokon átnyúló módon is felhasználhatják, vagyis a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjától likviditáshoz juthatnak egy másik tagállamban található eszköz fedezetként történő felhasználásával (lásd a 6.6. szakaszt).

6.2. Az elfogadható fedezetek első csoportja

Az EKB elkészíti és frissíti az elfogadható fedezetek első csoportjában szereplő eszközök listáját. Ez a lista nyilvános ⁽³⁸⁾.

Az EKB által kibocsátott adósságinstrumentumok az első csoportban szerepelnek. A nemzeti központi bankok által, az euro bevezetése előtt kibocsátott adósságinstrumentumok szintén az első csoportlistáján szerepelnek.

Az első csoportba tartozó további eszközökre a következő elfogadhatósági feltételek vonatkoznak (lásd a 4. táblázatot is):

- adósságinstrumentumok, amelyek a) olyan rögzített, feltétlen tőkeösszeggel és b) kamatszelvénnyel bírnak, amelyek nem eredményezhetnek negatív cash flow-t. Továbbá a kamatszelvény a következő kötvénytípusok egyikéhez tartozik: i. kamatszelvény nélküli kötvény, ii. fix kamatú kötvény, vagy iii. egy referencia-kamatlábhoz kötött változó kamatozású kötvény. A kamatszelvény köthető az értékpapírt kibocsátó minősítésének megváltozásához is. Továbbá elfogadhatók az infláció-indexált kötvények is. Ezen jellemzőknek egészen a (kötelezettség) lejárat(a) napjáig fenn kell állniuk ⁽³⁹⁾,

⁽³⁸⁾ Ez a közzétett és naponta frissített lista az EKB honlapján található (www.ecb.int).

⁽³⁹⁾ Azok a tőkére és/vagy kamatra jogot biztosító adósságinstrumentumok, amelyeket megelőznek más, ugyanazon kibocsátótól származó adósságinstrumentumok birtokosainak jogai, (vagy amelyeket több sorozatból álló kibocsátás esetén egy ugyanakkor kibocsátott sorozat előz meg) nem tartoznak az első csoportba sorolt eszközök közé.

- alacsony hitelkockázati mutatókkal rendelkezzenek. A hitelkockázat vizsgálatánál az EKB többek között figyelembe veszi a piacon fellelhető minősítéseket, a stabil pénzügyi helyzettel rendelkező kezes⁽⁴⁰⁾ által nyújtott biztosítékokat, valamint meghatározott intézményes feltételeket, amelyek az értékpapír-tulajdonosok különösen nagy mértékű védelmét hivatottak biztosítani⁽⁴¹⁾. Egy garanciát akkor lehet elfogadhatónak tekinteni, ha a kezes feltétel nélkül és visszavonhatatlanul garantálja a kibocsátónak a tőke, a kamat és bármely más, az adósságinstrumentumok tulajdonosai részére fizetendő összeg megtérítésére vonatkozó kötelezettségét a teljes kifizetés megtörténteig. A garanciának első bemutatáskor fizetőnek kell lenni (függetlenül a mögötte levő adósságkötelezettségtől). Az adókvetésre jogosult közintézmények által kiadott garanciáknak vagy első bemutatáskor fizetőnek kell lenni, vagy biztosítaniuk kell a nem teljesítés utáni azonnali és pontos fizetést. A kezesnek a garanciában vállalt kötelezettségei rangsorának legalább meg kell egyeznie a a garantáló minden egyéb, biztosítékkal nem fedezett kötelezettségének rangsorával (pari passu). A garancia vonatkozásában valamely EU tagállam törvényének kell irányadónak lenni, és törvény szerint érvényesnek, kötelezőnek és a kezessel szemben kikényszeríthetőnek kell lenni⁽⁴²⁾. A garancia jogi érvényességéről, kötelező hatályáról és kikényszeríthetőségéről⁽⁴³⁾ egy hiteles igazolást kell beadni az euro-rendszer⁽⁴⁴⁾ számára elfogadható formában és tartalommal, mielőtt a garanciával támogatott követelés jogosnak tekinthető lesz. A hiteles igazolás szükségessége nem vonatkozik az adósságinstrumentumok kapcsán kiadott garanciákra, amelyeket egyedileg értékelnek, vagy az adók kivetésére jogosult közintézmények által kiadott garanciákra.
- könyvelési tétel formájában átruházhatók,
- az EGT olyan központi bankján keresztül vagy a központi értékpapír letétkezelőnél (central securities depository – CSD) kell letétbe helyezni/nyilvántartásba venni (kibocsátani), amely megfelel az EKB által kibocsátott minimumelőírásoknak. Ezen eszközöket az euro-övezetben az euro-rendszer, vagy egy olyan értékpapír-elszámolási rendszer (ÉER) számláján kell tartani (elszámolni) amelyek megfelelnek az EKB előírásainak [úgy, hogy az (fedezettel kapcsolatos jogok) érvényesítés(e) egy euro-övezetbeli ország joga szerint történjen]. Ha a CSD, ahol az eszközt kibocsátották, és az ÉER, ahol azt tartják, nem azonos, akkor a két rendszernek az EKB által jóváhagyott módon kell kapcsolódnia egymáshoz⁽⁴⁵⁾,
- euróban denominált legyen⁽⁴⁶⁾,
- a kibocsátónak (vagy a garanciát vállalónak) az EGT-ben letelepedettnek kell lennie⁽⁴⁷⁾,
- ezen eszközöket az értékpapír-befektetési szolgáltatásokról szóló, 1993. május 10-i 93/22/EGK tanácsi irányelv által meghatározott szabályozott piacokon kell bevezetni és jegyezni⁽⁴⁸⁾, vagy az EKB által meghatározott, egyes nem szabályozott piacokon kell bevezetni, jegyezni vagy forgalmazni⁽⁴⁹⁾. Továbbá egy adott adósságinstrumentum elfogadhatóságának megállapításakor az EKB figyelembe veszi a piaci likviditást.

Annak ellenére, hogy az első csoportban feltüntetett eszközök listáján szerepelnek, az ügyfelek fedezetként nem nyújthatnak be olyan adósságinstrumentumokat, amelyeket az ügyfél vagy más olyan szervezet bocsátott

⁽⁴⁰⁾ A kezesnek az EGT-n belül letelepedettnek kell lennie.

⁽⁴¹⁾ A hitelintézetek által kibocsátott olyan adósságinstrumentumok, amelyek nem felelnek meg szigorúan az 1988. március 22-i 88/220/EGK tanácsi irányelv, HL L 100., 1988.4.19., 31. o., a 2002. január 21-i 2001/107/EK irányelv, HL L 41., 2002.2.13., 20. o. és a 2002. január 21-i 2001/108/EK irányelv, HL L 41., 2002.2.13., 35. o. által módosított, az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokról (ÁÉKBV) szóló törvények, jogszabályok és adminisztratív rendelkezések összehangolására vonatkozó 1985. december 20-i 85/611/EGK tanácsi irányelv 22. cikke (4) bekezdésében foglalt feltételeknek, HL L 375., 1985.12.31., 3. o., csak akkor fogadhatók el az első csoportban, ha azok minden egyes kibocsátás során (egy minősítő hivataltól) olyan minősítést kap, amely az euro-rendszer szempontjából azt jelenti, hogy az adott adósságinstrumentum alacsony hitelkockázatú. Az adósságinstrumentumokat a kibocsátási programban megadott kibocsátáshoz rendelt egyedi minősítés szerint kell értékelni.

⁽⁴²⁾ A kikényszeríthetőségi követelmény függ a fizetőképzetlenségi vagy csődtörvényektől, a méltányossági vagy más hasonló törvények általános elveitől, valamint a kezesre érvényes és a hitelezőknek a kezessel szembeni jogait általában befolyásoló jogszabályoktól.

⁽⁴³⁾ Amennyiben a kezes nem a garanciára irányadó joghatóság alatt alapították, a hiteles igazolásnak azt is meg kell erősítenie, hogy a garancia érvényes és kikényszeríthető a kezes alapítására alkalmazandó jog szerint.

⁽⁴⁴⁾ A hiteles igazolást annak az NKB-nek kell benyújtani jóváhagyásra, amelyik jelenti, hogy az adott, garanciával támogatott eszköz szerepel az elfogadható eszközök listájában. Az eszközt jelentő NKB általában azon ország NKB-je, amelyikben az eszközt nyilvántartásba veszik, azzal kereskednek vagy azt jegyzik. Többszörös jegyzés esetén az EKB elfogadható eszközök forró drójtján lehet érdeklődni: Eligible-Assets.hotline@ecb.int.

⁽⁴⁵⁾ Az ÉER-ek euro-övezetben való használatára vonatkozó előírások leírása és az ilyen rendszerek között jóváhagyott közvetlen kapcsolatok frissített listája az EKB honlapján található (www.ecb.int)

⁽⁴⁶⁾ Ilyenként, vagy az eurónak megfelelő egyes nemzeti valutákban kifejezve.

⁽⁴⁷⁾ Az a követelmény, hogy a kibocsátó szervezetnek az EGT-ben letelepedettnek kell lennie, nem vonatkozik a nemzetközi és a nemzetek feletti intézményekre.

⁽⁴⁸⁾ HL L 141., 1999.6. 1., 27. o.

⁽⁴⁹⁾ A hitelintézetek által kibocsátott olyan adósságinstrumentumok, amelyek nem felelnek meg szigorúan az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló 1985. december 20-i 85/611/EGK módosított tanácsi irányelv 22. cikkének (4) bekezdésében foglalt feltételeknek, csak akkor fogadhatók el az első csoportban, ha az értékpapírok területén nyújtott befektetési szolgáltatásokról szóló 1993. május 10-i 93/22/EGK tanácsi irányelvben meghatározottak szerint egy szabályozott piacon nyilvántartják vagy jegyzik azokat.

ki vagy garantál, amely az ügyféllel szoros kapcsolatban áll⁽⁵⁰⁾, a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (26) bekezdése meghatározott módon⁽⁵¹⁾ ⁽⁵²⁾.

Annak ellenére, hogy az első csoportban feltüntetett eszközök listáján szerepelnek, a nemzeti központi bankok határozhatnak úgy, hogy a következő adósságinstrumentumokat fedezeti eszközként mégsem fogadják el:

- olyan papírok, amelyeknek lejáratra korábban van, mint azon monetáris politikai művelet lejáratára, amelynél fedezetként kívánják felhasználni⁽⁵³⁾,
- olyan papírok, amelyeknél bármely kifizetésre (pl. kamatfizetés) sor kerül azon monetáris politikai művelet lejáratáig tartó időszakban, amelynél azokat fedezetként kívánják felhasználni.

Az első csoportba tartozó eszközök mindegyikének felhasználhatónak kell lenni határokon átnyúló módon is a teljes euro-övezetben. Ez azt jelenti, hogy az euro-rendszer minden ügyfelének képesnek kell lenni ilyen eszközök felhasználására vagy a saját országában levő ÉER-eken keresztül, vagy más elérhető módon, hogy hitelt vegyen fel a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjától (lásd 6.6. szakaszt).

Az első csoportba tartozó eszközök minden olyan monetáris politikai műveletre alkalmasak, amelyek fedezeten alapulnak, azaz penziós és egyszeri adásvételi (outright) nyíltpiaci műveletekre, valamint a likviditásbővítő jegybanki rendelkezésre állás (aktív oldali rendelkezésre állás) esetén is.

6.3. Az elfogadható fedezetek második csoportja

Azon adósságinstrumentumokon kívül, amelyek teljesítik az első csoporthoz kapcsolódó elfogadhatósági feltételeket, a nemzeti központi bankok elfogadhatónak minősíthetnek olyan egyéb eszközöket is az ún. második csoportban, amelyek nemzeti pénzügyi piacuk és bankrendszerük szempontjából különleges jelentőséggel bírnak. A második csoportba tartozó eszközök elfogadhatósági feltételeit a nemzeti központi bankok határozzák meg, tiszteltetben tartva az alábbiakban említett elfogadhatósági minimumfeltételeket. Az adott nemzeti alkalmassági feltételeket az EKB hagyja jóvá. Az egyes nemzeti központi bankok a második csoportba tartozó eszközök országos listáját elkészítik és folyamatosan frissítik. Ezek a listák nyilvánosak⁽⁵⁴⁾.

A második csoportba tartozó eszközöknek a következő elfogadhatósági minimumfeltételeket kell teljesíteniük (lásd a 4. táblázatot is):

- olyan (forgalomképes vagy nem forgalomképes) adósságinstrumentumok lehetnek, amelyek olyan a) rögzített, feltétel nélküli tőkeösszeggel és b) kamatszélvénnyel rendelkeznek, amelyek nem eredményezhet-

⁽⁵⁰⁾ Abban az esetben, ha az ügyfél olyan eszközöket használ, amelyek a kibocsátóval vagy a kezeléssel fennálló azonosság vagy szoros kapcsolat miatt nem vagy többé már nem használhatók a fennálló hitelek fedezetéül, köteles azonnal bejelenteni a nemzeti központi banknak. Az eszközöket a következő értékeléskor nullára kell értékelni, és pótfedezeti felhívás alkalmazható (lásd a 6. mellékletet is). Ezen felül az ügyfél köteles az eszközt a lehető leghamarabb eltávolítani.

⁽⁵¹⁾ A hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (26) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A »szoros kapcsolatok« olyan helyzet, amelyben két vagy több természetes vagy jogi személyt:

- a) olyan tulajdonosi részesedés köt össze, amely egy vállalkozás szavazati jogainak vagy tőkéjének 20 %-os vagy azt meghaladó részben közvetlen vagy ellenőrzés útján fennálló tulajdonlása, vagy
- b) olyan ellenőrzési kapcsolat köt össze, amely az anyavállalat és leányvállalat között fennálló viszony a 83/349/EKG irányelv 1. cikke (1) és (2) bekezdése értelmében, az ott említett valamennyi esetet ideértve, vagy bármely természetes vagy jogi személy és egy vállalkozás közötti hasonló jellegű kapcsolat; egy leányvállalat bármely leányvállalata egyben az előbbi vállalkozások élén álló anyavállalat leányvállalatának is tekintendő. Olyan helyzetet, amelyben két vagy több természetes vagy jogi személy ellenőrzési kapcsolat révén tartósan kapcsolódik ugyanahhoz a személyhez, szintén az ilyen személyek közötti szoros kapcsolatnak kell tekinteni.”

⁽⁵²⁾ Ez a rendelkezés nem vonatkozik: i. az ügyfél és az EGT-országok közigazgatási hatóságai közötti szoros kapcsolatokra (beleértve azt az esetet is, amikor a közigazgatási hatóság a kibocsátó kezeze); ii. olyan kereskedelmi váltókra, amelyekre vonatkozóan a résztvevőn kívül még legalább egy (nem hitelintézetnek minősülő) szervezet kötelezettséget vállalt; iii. azokra a adósságinstrumentumokra, amelyek a módosított, az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokról (ÁÉKBV) szóló törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1985. december 20-i 85/611/EKG tanácsi irányelv 22. cikkének (4) bekezdésében hivatkozott feltételeknek pontosan megfelelnek; vagy iv. azokra az esetekre, amelyekben a adósságinstrumentumok a iii. ponthoz hasonlítható meghatározott jogi védelmet élveznek.

⁽⁵³⁾ Amennyiben a nemzeti központi bankok mégis megengedik az olyan értékpapírok használatát, amelyek lejáratra korábbi, mint azon monetáris politikai művelet lejáratára, amelyhez fedezetként szolgál, akkor az ügyfeleket arra kell kötelezni, hogy az ilyen értékpapírokat a lejárat napján vagy azt megelőzően cseréljék ki más eszközzel.

⁽⁵⁴⁾ A naponta frissítésre kerülő és a nyilvánosság számára is hozzáférhető lista az EKB honlapján található (www.ecb.int). A nem forgalomképes második csoportba sorolt eszközök, valamint a korlátozott likviditással és különleges tulajdonságokkal rendelkező adósságinstrumentumok esetében a nemzeti központi bankok dönthetnek úgy, hogy a második csoportba tartozó eszközöket felsoroló nemzeti listájukban nem hoznak nyilvánosságra adatokat a konkrét kibocsátásokról, kibocsátókról/adósokról, illetve kezesekről, de kötelesek ezek helyett más adatokat nyújtani annak érdekében, hogy az ügyfelek az euro-övezetben egy adott papír elfogadhatóságáról könnyen megbizonyosodjanak.

nek negatív cash flow-t. Továbbá a kamatszervény a következő kötvénytípusok egyikéhez tartozik: i. kamatszervény nélküli kötvény, ii. fix kamatú kötvény, iii. referencia-kamatlábbhoz kötött változó kamatozású kötvény. A kupon köthető az értékpapírt kibocsátó minősítésének megváltoztatásához is. Továbbá elfogadhatók még az infláció-indexált kötvények. E jellemzőknek a kötelezettség teljesítéséig kell fennállniuk. A második csoportba tartozó eszközök lehetnek részvények (amelyeket az értékpapír-befektetési szolgáltatásokról szóló, 1993. május 10-i 93/22/EGK tanácsi irányelvben ⁽⁵⁵⁾ meghatározott szabályozott piacon forgalmaznak). A hitelintézetek által kibocsátott részvények, illetve az olyan hitelintézetek által kibocsátott adósságinstrumentumok, amelyek nem felelnek meg pontosan az 1988. március 22-i, 88/220/EGK tanácsi irányelv ⁽⁵⁶⁾, a 2002. január 21-i 2001/107/EK irányelv ⁽⁵⁷⁾ és a 2002. január 21-i 2001/108/EK irányelv ⁽⁵⁸⁾ által módosított, az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló 1985. december 20-i 85/611/EGK ⁽⁵⁹⁾ tanácsi irányelv 22. cikkének (4) bekezdésben foglalt feltételeknek, általában nem szerepeltehetők a második csoportba tartozó eszközök listáján. Meghatározott feltételek és korlátozások mellett azonban az EKB a nemzeti központi bankoknak engedélyezheti, hogy ezeket az eszközöket a második csoportba tartozó eszközök listáján feltüntessék.

4. TÁBLÁZAT

Az euro-rendszer monetáris politikai műveleteiben elfogadható fedezetek

Feltétel	Első csoport	Második csoport
A fedezet típusa	<ul style="list-style-type: none"> – EKB-adósságlevelek, – Egyéb forgalomképes, adósságinstrumentumok ⁽¹⁾ ⁽²⁾ 	<ul style="list-style-type: none"> – Forgalomképes, adósságinstrumentumok ⁽¹⁾ – Nem forgalomképes, adósságinstrumentumok ⁽¹⁾ – Szabályozott piacon forgalmazott részvények
Elszámolás	Az értékpapírokat könyvelési tétel formájában a nemzeti központi bankokon keresztül vagy az EKB minimumelőírásainak megfelelő ÉER-nél letétbe kell helyezni	Az eszközöknek könnyen hozzáférhetőnek kell lenniük, annak a nemzeti központi banknak számára, amelyik az adott eszközt az elfogadható fedezetek második csoportjának listáján feltüntette.
Kibocsátó típusa	<ul style="list-style-type: none"> – Központi bankok – Állami szektor – Magánszektor ⁽³⁾ – Nemzetközi és nemzetek feletti intézmények 	<ul style="list-style-type: none"> – Állami szektor – Magánszektor ⁽⁴⁾
Hitelkockázat	Az EKB megítélése szerint a papírnak alacsony hitelkockázatúnak kell lennie, (magában foglalva esetleg egy, az EKB megítélése szerint stabil pénzügyi helyzettel rendelkező EGT-beli kezes által nyújtott biztosítékot).	A papírnak az azt a második csoportban feltüntetett nemzeti központi bank megítélése szerint alacsony hitelkockázatúnak kell lennie (magában foglalva esetleg egy biztosítékot, amit egy olyan euro-övezetbeli kezes nyújt, amelyet az adott papírt a második csoportban feltüntetett nemzeti központi bank pénzügyileg stabilnak ítélt).
A kibocsátó (vagy garantor) székhelye	EGT ⁽⁵⁾	Euro-övezet

⁽⁵⁵⁾ HL L 141., 1993.6.11., 27. o.⁽⁵⁶⁾ HL L 100., 1988.4.9., 31. o.⁽⁵⁷⁾ HL L 41., 2002.2.13., 20. o.⁽⁵⁸⁾ HL L 41., 2002.2.13., 35. o.⁽⁵⁹⁾ HL L 375., 1985.12.31., 3. o.

Feltétel	Első csoport	Második csoport
Az eszköz fellelhetőségi helye	– Kibocsátási hely: EGT – Elszámolási hely: Euro-övezet ⁽⁶⁾	Euro-övezet ⁽⁶⁾
Denomináció	Euro ⁽⁷⁾	Euro ⁽⁷⁾
Megjegyzés: Határokon átnyúló használat	Igen	Igen

- ⁽¹⁾ Egyaránt rendelkezniük kell: olyan a) előre meghatározott tőkeösszeggel, b) kamatszelvénnyel, amelyek nem eredményeznek negatív cash-flow-t. Továbbá a kamatszelvénynek a következő kötvénytípusok egyikéhez kell tartoznia: i. kamatszelvény nélküli kötvény, ii. fix kamatú kötvény, vagy iii. referencia-kamatlábbhoz kötött változó kamatozású kötvény. A kamatszelvény köthető az értékpapírt kibocsátó minősítésének megváltoztatásához is. Továbbá elfogadhatók még az infláció-indexált kötvények. E jellemzőknek egészen a (kötelezettség) lejárat(a) napjáig fenn kell állniuk.
- ⁽²⁾ A tőkére/kamatra jogosító adósságinstrumentumok, amelyeket megelőznek más, ugyanazon kibocsátótól származó adósságinstrumentumok birtokosainak jogai (vagy összetett kibocsátás esetén megelőzik ugyanazon kibocsátás más sorozatait), nem tartozhatnak az első csoportba sorolt eszközök közé.
- ⁽³⁾ Az olyan hitelintézetek által kibocsátott adósságinstrumentumok, amelyek nem felelnek meg szigorúan az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1985. december 20-i módosított 85/611/EGK irányelv 22. cikkének (4) bekezdésében foglalt feltételeknek, csak az alábbi két feltétel teljesülése esetén fogadhatók el az első csoportba sorolt papírokként: Először is minden egyes kibocsátásnak (minősítő hivatalok által kiadott) minősítéssel kell rendelkeznie, amely mutatja, hogy az euro-rendszer szempontjából az adott instrumentum alacsony hitelkockázattal bír. A kibocsátási program során kibocsátott adósságinstrumentumok elfogadhatóságát egyedi minősítés alapján kell értékelni a programban végrehajtott minden egyes kibocsátás esetében. Másodsor, azokat a befektetési szolgáltatásokról szóló 1993. május 10-i irányelv (93/22/EGK irányelv) meghatározása szerinti szabályozott piacon kell bevezetni vagy jegyezni.
- ⁽⁴⁾ Az olyan hitelintézetek által kibocsátott részvények, illetve adósságinstrumentumok, amelyek nem felelnek meg pontosan az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1985. december 20-i módosított 85/611/EGK irányelv 22. cikkének (4) bekezdésében foglalt feltételeknek, alapesetben nem vehetők fel a második csoport eszközeinek listájára. Meghatározott feltételek és korlátozások mellett azonban az EKB a nemzeti központi bankoknak engedélyezheti, hogy ezeket az eszközöket a második csoport listáján feltüntessék.
- ⁽⁵⁾ Az a követelmény, hogy a kibocsátó szervezetnek az EGT-ben letelepedettnek kell lennie, nem vonatkozik a nemzetközi és a nemzetek feletti intézményekre.
- ⁽⁶⁾ Annak érdekében, hogy az (fedezettel kapcsolatos jogok) érvényesítés(e) egy euro-övezeti ország joga szerint történjen.
- ⁽⁷⁾ Ilyenként, vagy az euro megfelelő nemzeti valutáiban kifejezve.

- olyan szervezetek által kibocsátott (vagy garantált) adóskötelezvénynek vagy részesedésnek kell lenniük, amelyek az adott eszközöket a második csoportban feltüntetett nemzeti központi bank megítélése szerint pénzügyileg stabilak. Egy garanciát akkor lehet elfogadhatónak tekinteni, ha a kezes feltétel nélkül és visszavonhatatlanul garantálja a tőke, a kamat és bármely más, az eszköz tulajdonosai részére fizetendő összeg megtérítésére vonatkozó kötelezettséget a teljes kifizetés megtörténteig. A garanciának első bemutatáskor fizetőnek kell lenni (függetlenül a mögötte levő adóssággkötelezettségtől). Az adókiivetésre jogosult közintézmények által kiadott garanciáknak vagy első bemutatáskor fizetőnek kell lenni, vagy biztosítaniuk kell a nem teljesítés utáni azonnali és pontos fizetést. A kezesnek a garanciában vállalt kötelezettségei rangsorának legalább meg kell egyeznie a garantáló minden egyéb, biztosítékkal nem fedezett kötelezettségével (pari passu). A garancia vonatkozásában valamely EU tagállam jogának kell irányadónak lenni, és törvény szerint érvényesnek, kötelezőnek és a garantálóval szemben kikényszeríthetőnek kell lennie ⁽⁶⁰⁾. A garancia jogi érvényességéről, kötelező hatályáról és kikényszeríthetőségéről egy hiteles igazolást ⁽⁶¹⁾ kell beadni az euro-rendszer számára elfogadható formában és tartalommal ⁽⁶²⁾, mielőtt a garanciával támogatott eszköz elfogadhatónak lesz tekinthető. A hiteles igazolás szükségessége nem vonatkozik az adósságinstrumentumok kapcsán kiadott garanciákra, amelyeket egyedileg értékelnek, vagy az adók kivételére jogosult közintézmények által kiadott garanciákra.

⁽⁶⁰⁾ A kikényszeríthetőségi követelmény függ a fizetőképeltenségre vagy csődre vonatkozó jogszabályoktól, a saját tőkére vonatkozó vagy más hasonló jogszabályok általános elveitől, valamint a kezesre vonatkozó és a hitelezőknek a kezessel szembeni jogait általában befolyásoló jogszabályoktól

⁽⁶¹⁾ Amennyiben a kezes nem a garanciára irányadó joghatóság alatt alapították, a hiteles igazolásnak azt is meg kell erősítenie, hogy a garancia érvényes és kikényszeríthető a kezes alapítására alkalmazandó jog szerint.

⁽⁶²⁾ A hiteles igazolást annak az NKB-nek kell benyújtani jóváhagyásra, amelyik jelenti, hogy az adott, garanciával támogatott eszköz szerepel az elfogadható eszközök listájában. Az eszközt jelentő NKB általában azon ország NKB-je, amelyikben az eszközt nyilvántartásba veszik, azzal kereskednek vagy azt jegyzik. Többszörös jegyzés esetén az EKB elfogadható eszközök forró drójtán lehet érdeklődni: Eligible-Assets.hotline@ecb.int.

- könnyen hozzáférhetőnek kell lenniük azon nemzeti központi bank számára, amely az adott eszközöket a második csoportba tartozó eszközök listáján feltüntette,
- az euro-övezetben találhatóak kell lenniük (annak érdekében, hogy az (fedezettel kapcsolatos jogok) érvényesítés(e) egy euro-övezeti ország joga szerint történjen),
- euróban denomináltak legyenek ⁽⁶³⁾,
- azokat az euro-övezetben bejegyzett intézményeknek kell kibocsátaniuk (vagy garantálniuk).

Annak ellenére, hogy a második csoportban feltüntetett eszközök listáján szerepelnek, az ügyfelek fedezetként nem nyújthatnak be olyan adóskötelezvényeket vagy részesedéseket, amelyeket az ügyfél vagy más olyan szervezet bocsátott ki vagy garantál, amely, az ügyféllel szoros kapcsolatban ⁽⁶⁴⁾ áll, a 2000. március 20-i, hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1.cikkének (26) bekezdésében meghatározottak szerint ⁽⁶⁵⁾, ⁽⁶⁶⁾.

Annak ellenére, hogy a második csoportban feltüntetett eszközök listáján szerepelnek, a nemzeti központi bankok határozhatnak úgy, hogy a következő eszközöket fedezetként mégsem fogadják el:

- olyan adósságinstrumentumok, amelyek lejáratára korábban van, mint azon monetáris politikai művelet lejáratára, amelyben azokat fedezetként kívánják felhasználni ⁽⁶⁷⁾,
- olyan adósságinstrumentumok, amelyeknél bármely kifizetésre (pl. kamatfizetés) sor kerül azon monetáris politikai művelet lejáratáig tartó időszakban, amelynél azokat fedezetként kívánják felhasználni;
- olyan részvények, amelyekhez bármely típusú kifizetés vagy egyéb olyan jog tartozik, amely fedezetként való felhasználhatóságukat befolyásolhatja azon monetáris politikai művelet lejáratáig tartó időszakban, amelyre e részvényt fedezetként szánták.

Minden, a második csoportba sorolt eszközöknek határokon túl is felhasználhatóak kell lenni a teljes euro-övezetben. Ez azt jelenti, hogy az euro-rendszer minden ügyfelének képesnek kell lenni ilyen eszközök felhasználására vagy a saját országában levő ÉER-eken keresztül, vagy más elérhető módon, hogy pénzeszközökhöz jusson a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjától (lásd a 6.6. szakaszt).

A második csoportba sorolt eszközök elfogadhatók penziós nyíltpiaci műveletekben és likviditásbővítő jegybanki rendelkezésre állás (aktív oldali rendelkezésre állás) során. Ezen eszközök alapesetben nem használhatók az euro-rendszer egyszeri adásvételi (outright) ügyleteiben.

⁽⁶³⁾ Ilyenként, vagy az euro megfelelő nemzeti valutáiban kifejezve.

⁽⁶⁴⁾ Csakúgy, mint az első csoportba tartozó eszközöknél, abban az esetben, ha az ügyfél olyan eszközöket használ, amelyek a kibocsátóval vagy a kezessel fennálló azonosság vagy szoros kapcsolatok miatt nem vagy többé már nem használhatók a fennálló hitelek fedezetéül, ezt köteles azonnal bejelenteni a nemzeti központi banknak. Az eszközöket a következő értékeléskor nullára kell értékelni, és pótfedezeti felszólítás alkalmazható (lásd a 6. mellékletet is). Ezen felül az ügyfél az eszközt a lehető leghamarabb köteles eltávolítani

⁽⁶⁵⁾ A hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (26) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A »szoros kapcsolatok« olyan helyzet, amelyben két vagy több természetes vagy jogi személyt:

a) olyan tulajdonosi részesedés köt össze, amely egy vállalkozás szavazati jogainak vagy tőkéjének 20 %-os vagy azt meghaladó részben közvetlen vagy ellenőrzés útján fennálló tulajdonlása, vagy

b) olyan ellenőrzési kapcsolat köt össze, amely az anyavállalat és leányvállalat között fennálló viszony a 83/349/EGK irányelv 1. cikke (1) és (2) bekezdése értelmében, az ott említett valamennyi esetet ideértve, vagy bármely természetes vagy jogi személy és egy vállalkozás közötti hasonló jellegű kapcsolat; egy leányvállalat bármely leányvállalata egyben az előbbi vállalkozások élén álló anyavállalat leányvállalatának is tekintendő.

Olyan helyzetet, amelyben két vagy több természetes vagy jogi személy ellenőrzési kapcsolat révén tartósan kapcsolódik ugyanahhoz a személyhez, szintén az ilyen személyek közötti szoros kapcsolatnak kell tekinteni.”

⁽⁶⁶⁾ Mint az első csoportba tartozó eszközök esetén, ez a rendelkezés nem vonatkozik: i. az ügyfél és az EGT országok közigazgatási hatóságai közötti szoros kapcsolatokra (beleértve azt az esetet is, amikor a közigazgatási hatóság a kibocsátó keze); ii. olyan kereskedelmi váltókra, amelyekre vonatkozóan a résztvevőn kívül még legalább egy (nem hitelintézetnek minősülő) szervezet kötelezettséget vállalt; iii. azokra a adósságinstrumentumokra, amelyek a módosított, az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokról (ÁÉKBV) szóló törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1985. december 20-ai 85/611/EGK tanácsi irányelv 22. cikke (4) bekezdésében foglalt feltételeknek pontosan megfelelnek; vagy iv. azokra az esetekre, amelyekben a adósságinstrumentumok a iii. ponthoz hasonlítható konkrét jogi védelmet élveznek.

⁽⁶⁷⁾ Az első csoportba tartozó eszközökhöz hasonlóan, amennyiben a központi nemzeti bankok mégis megengedik az olyan értékpapírok használatát, amelyek lejáratára korábbi időpontra esik, mint annak a monetáris politikai művelet lejáratára, amelyhez fedezetként szolgálnak, akkor az ügyfeleket arra kell kötelezni, hogy az ilyen értékpapírokat a lejárat napján vagy azt megelőzően váltsák fel más eszközzel.

6.4. **A kockázatkezelés eszközei**

Az euro-rendszer a monetáris politikai műveleteiben elfogadott fedezetek esetében kockázatkezelési eszközöket alkalmaz annak érdekében, hogy az euro-rendszer a pénzügyi veszteség kockázatával szemben biztosítva legyen abban az esetben, ha egy ügyfél mulasztása miatt a fedezeteket értékesíteni kell (fedezetelvonás). Az euro-rendszer által alkalmazott kockázatkezelési eszközöket a 7. ablak mutatja be.

7. ABLAK

Kockázatkezelési eszközök

Az euro-rendszer jelenleg az alábbi kockázatkezelési eszközöket alkalmazza:

– **Haircut**

Az euro-rendszer „haircut”-okat alkalmaz a fedezetek értékelésekor. Ez azt jelenti, hogy a fedezet értékét egy meghatározott százaléknak („haircut”) a fedezet piaci értékéből történő levonásával számítják ki.

– **Változó letét (a piaci folyamatokat követő napi fedezetértékelés)**

A likviditásbővítő penziós ügyletek fedezetéül szolgáló eszközökkel kapcsolatban az euro-rendszer egy meghatározott mértékű fedezettség tartós fenntartását írja elő. Amikor a fedezet(ek) értéke egy adott szint alá esik (beavatkozási küszöb), a nemzeti központi bank az ügyfelet további eszközök vagy készpénz rendelkezésre bocsátására szólítja fel (pótlólagos fedezetbekérés). Hasonlóképpen, amennyiben a fedezetek újraértékelés utáni értéke egy adott szintnél magasabb, a központi bank a többletnek minősülő eszközöket vagy készpénzt az ügyfélnek visszaszolgáltatja. (A pótlólagos fedezetbekérésre vonatkozó számításokat a 11. ablak tartalmazza.)

Az euro-rendszer jelenleg nem alkalmazza az alábbi kockázatkezelési eszközöket:

– **Kezdeti letét**

Az euro-rendszer a kezdeti letétet a likviditásbővítő, penziós ügyleteinél alkalmazza. Olyan, a kívánt likviditás százalékában kifejezett kockázatkezelési eszköz, amely megköveteli, hogy a felajánlott fedezetek haircuttal csökkentett értéke ne csupán a kívánt likviditásra, hanem annak a kezdeti letéttel fel-növelt értékére nyújtson fedezetet.

– **A kibocsátókra/adósokra vagy kezesekre vonatkozó korlátozások**

Az euro-rendszer a kibocsátók/adósok, illetve kezesek által képviselt kockázatokra korlátozásokat alkalmazhat.

– **További biztosítékok**

Az euro-rendszer egyes eszközök elfogadását pénzügyileg stabil intézmények által nyújtott további biztosítékokhoz is kötheti.

– **Kizárás**

Az euro-rendszer monetáris politikai műveleteinél egyes eszközök használatát kizárhatja.

6.4.1. Kockázatkezelési eszközök az első csoport esetében

Az ügyfél által ajánlott fedezetek típusától függően az euro-rendszer sajátos kockázatkezelési eszközöket alkalmaz. Az első csoportba tartozó eszközökre alkalmazott megfelelő kockázatkezelési eszközöket az EKB határozza meg. Az első csoportba tartozó elfogadható fedezetek kockázatkezelési eszközeit széleskörűen harmonizálták az euro-övezetben ⁽⁶⁸⁾. Az első csoport eszközeire vonatkozó kockázatkezelési szabályozás a következő főbb elemeket tartalmazza:

- az első csoportba tartozó elfogadható fedezeteket négy, csökkenő likviditású kategória egyikébe sorolják, a kibocsátó osztályozása és a fedezet típusa alapján. Az elfogadható fedezetek négy likviditási kategóriába sorolását a 8. ablak írja le.

8. ABLAK			
Az első csoportba tartozó eszközök likviditási kategóriái ⁽¹⁾			
I. kategória	II. kategória	III. kategória	IV. kategória
Állami adósság-instrumentumok	Helyi és regionális önkormányzatok adósságinstrumentumai	Hagyományos Pfandbrief adósság-instrumentumok	Eszközalapú értékpapírok ⁽²⁾
Központi bankok által kibocsátott adósságinstrumentumok ⁽³⁾	Jumbo Pfandbrief adósságinstrumentumok ⁽⁴⁾	Hitelintézeti adósságinstrumentumok	
	Ügynökségi adósság-instrumentumok ⁽⁵⁾	Vállalati és más kibocsátók adósságinstrumentumai ⁽⁵⁾	
	Nemzetközi intézmények adósságinstrumentumai		

⁽¹⁾ Általában a kibocsátó osztályozása határozza meg a likviditási kategóriát. Ugyanakkor minden eszközalapú értékpapír a IV. kategóriában szerepel, függetlenül a kibocsátó osztályozásától, és minden Jumbo Pfandbrief típusú adósságinstrumentum a II. kategóriába tartozik, a hitelintézetek által kibocsátott többi adósságinstrumentumtól eltérően, amelyek a III. kategóriába tartoznak.

⁽²⁾ Az eszközalapú értékpapírok a IV. likviditási kategóriába tartoznak, függetlenül attól, hogy a kibocsátót melyik osztályba sorolják.

⁽³⁾ Az I. likviditási kategóriába tartoznak az EKB-adósságlevelek és a nemzeti központi bankok adósságinstrumentumai az eurónak az adott tagországban történő bevezetése előtt.

⁽⁴⁾ A Jumbo Pfandbrief típusú papírok osztályába csak azok az 500 millió EUR kibocsátási összeg feletti instrumentumok tartoznak, amelyekre legalább két piacvezető ad és kér rendszeresen ajánlatokat.

⁽⁵⁾ A II. likviditási kategóriába csak azok az értékpapírok tartoznak, amelyeket az EKB által ügynöknek minősített kibocsátók adtak ki. Az egyéb ügynökök által kiadott értékpapírok a III. likviditási kategóriába tartoznak.

- az egyes adósságinstrumentumokat sajátos értékcsökkentésnek („valuation haircut”) vetik alá. Ez úgy történik, hogy a fedezet piaci értékéből levonnak egy adott százalékot. A levonások az adósságinstrumentumok hátralévő lejáratú ideje és kamatszerkezete szerint különböznek, a 9. és 10. ablakban leírtak szerint.

⁽⁶⁸⁾ Mivel a fedezetképzési technikák (a fedezet nemzeti központi bankok részére történő leszállítására vonatkozó eljárások: a nemzeti központi bank részére zároltatott portfólió vagy visszavásárlási megállapodás, amikor minden egyes hitelügylet meg határozott papír tartozik) tagállamonként különbözőek lehetnek, az értékelés időpontjában, illetve a kockázatkezelésre vonatkozó egyéb működési jellemzőkben kisebb eltérések lehetnek.

9. ABLAK

Az első csoportba tartozó elfogadható eszközökre alkalmazott „haircut”-ok (%), valamint a fix kamatozású és kamatszelvény nélküli instrumentumok viszonya

Likviditási kategóriák

Hátralévő futamidő (években)	I. kategória		II. kategória		III. kategória		IV. kategória	
	fix kamat	nulla kamat	fix kamat	nulla kamat	fix kamat	nulla kamat	fix kamat	nulla kamat
0–1	0,5	0,5	1	1	1,5	1,5	2	2
1–3	1,5	1,5	2,5	2,5	3	3	3,5	3,5
3–5	2,5	3	3,5	4	4,5	5	5,5	6
5–7	3	3,5	4,5	5	5,5	6	6,5	7
7–10	4	4,5	5,5	6,5	6,5	8	8	10
> 10	5,5	8,5	7,5	12	9	15	12	18

- az első csoportba tartozó minden fix kamatozású és kamatszelvény nélküli instrumentum esetén alkalmazott értékcsökkenést a 9. ablak írja le ⁽⁶⁹⁾,
- az első csoportba tartozó minden inverz változó kamatú instrumentum esetén alkalmazott értékcsökkenés az összes likviditási osztályra nézve azonos, leírása a 10. ablakban található,

10. ABLAK

Az első csoportba tartozó elfogadható inverz változó kamatú eszközökre alkalmazott „haircut”-ok (%)

Hátralévő futamidő (években)	Inverz változó kamat
0–1	2
1–3	7
3–5	10
5–7	12
7–10	17
> 10	25

- a változó kamatú adósságinstrumentumok esetén alkalmazott értékcsökkenés ⁽⁷⁰⁾ megegyezik a 0–1 év lejáratú fix kamatozású instrumentumok csoportjára alkalmazottal abban a likviditási kategóriában, ahová az instrumentumot sorolták,
- az egynél több féle kamatfizetésű adósságinstrumentumok esetén alkalmazott kockázatkezelési eszközök csak az instrumentum hátralévő érvényességi idejének kamatfizetéseitől függenek. Az ilyen instrumentum esetén alkalmazott értékcsökkenést egyenlő az azonos maradék lejáratú idővel rendelkező adósságinstrumentumokra alkalmazott legnagyobb csökkentéssel, és figyelembe vesznek bármely kamatfizetést, amely az instrumentum hátralévő érvényességi ideje alatt esedékes.
- a likviditást szűkítő műveletek esetén nincsen haircut,
- a jogrendszerektől, valamint a tagállamok működő rendszereitől függően a nemzeti központi bankok engedélyezhetik az összevont fedezetértékelést (pooling-rendszer), és/vagy előírhatják az eszközök egyedi

⁽⁶⁹⁾ A fix kamatozású értékpapírok haircut szintjei alkalmazhatók olyan adósságinstrumentumok esetében is, amelyek kamatozása a kibocsátó minőségének változásához van kötve, vagy infláció-indexált kötvények esetében.

⁽⁷⁰⁾ A kamatfizetés akkor minősül változó kamatú kifizetésnek, ha a kamatot egy referenciakamathoz kötik, és a kamatnak az újrarögzítési időszaka nem több egy évnél. Azokat a kamatfizetéseket, ahol az újrarögzítési időszak meghaladja az egy évet, fix kamatozásúként kezelik, úgy, hogy a haircut vonatkozó lejáratára lesz az adósság instrumentum hátralévő futamideje.

ügyletekhez történő rendelését (earmarking rendszer). A pooling-rendszer esetén az ügyfél a központi banktól felvett hitelek fedezésére elegendő fedezeti portfóliót bocsát a nemzeti központi bank rendelkezésére, ami azt jelenti, hogy az egyes eszközök nincsenek konkrét hitelműveletekhez rendelve. Ezzel szemben az earmarking-rendszerben minden egyes hitelművelet konkrét és beazonosítható eszköz(ök)höz kötődik,

- az eszközöket naponta kell értékelni (napi fedezetértékelés). A nemzeti központi bankok a fedezetek megkívánt értékét naponta kiszámítják, figyelembe véve a kinnlevő hitelvolumen változását, a 6.5. szakaszban ismertetett értékelési alapelveket és haircutokat,
- amennyiben az értékelés után a fedezetek értéke nem felel meg az adott napra előírt, kiszámított értéknek, szimmetrikus pótlólagos fedezetbekérésre vagy -visszatérítésre kerül sor. A pótlólagos fedezet bekérés és visszatérítés gyakoriságának csökkentése érdekében a nemzeti központi bankok beavatkozási küszöbértéket (trigger pont) alkalmazhatnak. Alkalmazása esetén a küszöbérték mértéke a nyújtott likviditás összegének 0,5 %-a. A nemzeti jogi környezettől függően a nemzeti központi bankok a pótlólagos fedezet bekérésekor további eszközök rendelkezésre bocsátását vagy készpénz befizetését kérhetik. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a fedezetek piaci értéke az alsó küszöbérték alá esik, az ügyfelek kötelesek további eszközöket (vagy készpénzt) rendelkezésre bocsátani. Hasonlóképpen, ha a fedezetek újraértékelés utáni piaci értéke a felső küszöbértéket meghaladná, úgy a nemzeti központi bank a többletet eszközök vagy készpénz formájában visszatéríti az ügyfélnek (lásd a 11. ablakot).

11. ABLAK

Pótfedezeti felhívások számítása

Az ügyfél által I számosságú likviditásbővítő műveletek egy csoportjához ($i=1$ -től I -ig; összege $L_{i,t}$ a t időpontban) rendelkezésre bocsátandó J darab jegybankképes eszközök értékét ($j=1$ -től J -ig; értéke $C_{j,t}$ a t időpontban) a következő képlet határozza meg:

$$\sum_{i=1}^I L_{i,t} \leq \sum_{j=1}^J (1 - h_j) C_{j,t} \quad (1)$$

ahol:

h_j : a j -dik elfogadott eszközre alkalmazandó haircut mértéke.

Legyen τ az újraértékelések között eltelt idő. A pótfedezeti felhívás alapja a $t + \tau$ időpontban:

$$M_{t+\tau} = \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau} - \sum_{j=1}^J (1 - h_j) C_{j,t+\tau} \quad (2)$$

A nemzeti központi bankoknál működő fedezetkezelési rendszerek jellemzőitől függően a nemzeti központi bankok a pótfedezeti felhívás alapösszegének kiszámításakor figyelembe vehetik a még le nem járt hitelügyleteken felhalmozott kamatösszeget is.

Pótfedezeti felhívás alkalmazására csak akkor kerül sor, ha a pótfedezeti felhívás alapja egy meghatározott küszöbértéket meghalad.

Jelentsen $k = 0,5\%$ a beavatkozási küszöbértéket. Az earmarking-rendszerben ($I=1$) akkor kerül sor pótlólagos fedezet bekérésére, ha:

$$M_{t+\tau} > k \cdot L_{i,t+\tau}$$

(a pótfedezetet az ügyfél a nemzeti központi banknak fizeti); illetve

$$M_{t+\tau} < -k \cdot L_{i,t+\tau}$$

(a többletfedezetet a nemzeti központi bank visszaszolgáltatja az ügyfélnek).

A pooling-rendszer esetén az ügyfél akkor köteles a fedezeti portfólióban további eszközöket elhelyezni, ha:

$$M_{t+\tau} > k \cdot \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau}$$

Megfordítva, a pooling-rendszer esetén az ügyfél számára rendelkezésre álló maximális napközbeni hitel (IDC) összege a következőképpen fejezhető ki:

$$IDC = -M_{t+\tau} + k \cdot \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau} \quad (\text{amennyiben pozitív})$$

Mind az earmarking, mind a pooling-rendszerben a pótfedezeti felhívások azt hivatottak biztosítani, hogy a fenti (1) egyenletben kifejezett viszony helyreálljon.

- a pooling-rendszerben az ügyfelek naponta cserélhetik a fedezeti eszközöket,
- az earmarking-rendszerben a fedezeti eszközök cseréjét a nemzeti központi bankok engedélyezhetik,
- az EKB bármikor dönthet úgy, hogy egyes adósságinstrumentumokat levesz az első csoportba sorolt elfogadott papírok listájáról ⁽⁷¹⁾,

6.4.2. Kockázatkezelési eszközök a második csoport esetében

A második csoportba sorolt eszközökre vonatkozó megfelelő kockázatkezelési eszközöket az a nemzeti központi bank határozza meg, amely az adott eszközt a második csoport listájára felvette. A kockázatkezelési eszközöket a nemzeti központi bankok csak az EKB jóváhagyásával alkalmazhatják. A megfelelő kockázatkezelési eszközök kialakításakor az euro-rendszer arra törekszik, hogy a második csoportba sorolt papírok számára az euro-övezet egészében hátrányos megkülönböztetéstől mentes feltételeket biztosítson. E rendelkezések keretén belül a második csoportba sorolt eszközökre alkalmazott haircutok az ezen eszközökkel összefüggő konkrét kockázatokat tükrözik és legalább annyira szigorúak, mint az első csoportba tartozó eszközökre alkalmazott haircutok. A második csoportba sorolt eszközök négy különböző haircut-csoportra oszlanak, tükrözve az eszközök belső pénzügyi jellemzőiben és likviditásában rejlő különbségeket. A második csoportba sorolt eszközök likviditási csoportjait és haircutjait a 12. ablak ismerteti.

⁽⁷¹⁾ Amennyiben egy adósságinstrumentumot az első csoportba sorolt eszközök közül való kizárásakor az euro-rendszerben éppen használnák, azt az instrumentumot a lehető leghamarabb el kell távolítani.

12. ABLAK

A második csoport jegybankképes eszközeire alkalmazott haircutok mértékei**1. Részvényekre alkalmazott haircutok:**

Minden jegybankképes eszközre 22 %-os haircutot alkalmaznak.

2. Korlátozott likviditású, forgalomképes adósságinstrumentumokra alkalmazott haircutok (%): ⁽¹⁾

Hátralévő futamidő (év)	Fix kamat	Nulla kamat
0–1	2	2
1–3	3,5	3,5
3–5	5,5	6
5–7	6,5	7
7–10	8	10
>10	12	18

A második csoportba tartozó inverz változó kamatozású instrumentumokra alkalmazott haircutok:

A második csoportba tartozó összes inverz változó kamatozású instrumentumra alkalmazott haircut megegyezik az első csoport inverz változó kamatozású instrumentumaira alkalmazott haircuttal.

3. Korlátozott likviditással és különleges tulajdonságokkal rendelkező adósságinstrumentumokra alkalmazott haircutok (%):

Hátralévő futamidő (év)	Fix kamat	Nulla kamat
0–1	4	4
1–3	8	8
3–5	15	16
5–7	17	18
7–10	22	23
>10	24	25

4. Nem forgalomképes adósságinstrumentumokra alkalmazott haircutok:

Kereskedelmi váltók: 4 % a legfeljebb hathónapos hátralevő futamidejű értékpapírok esetén.

Bankhitelek: 12 % a legfeljebb hathónapos hátralevő futamidejű hitelek esetén; és 22 % a hat hónap és két év közötti hátralevő futamidejű hitelek esetén.

Jelzáloggal biztosított kötelezvények: 22 %.

⁽¹⁾ Emlékeztetőül: bár az olyan hitelintézetek által kibocsátott adósságinstrumentumok, amelyek nem felelnek meg pontosan a módosított, az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokról (ÁÉKBV) szóló törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1985. december 20-i 85/611/EGK tanácsi irányelv 22. cikke (4) bekezdésében foglalt feltételeknek, alapesetben nem szerepeltethetők a második csoport listáján, az EKB engedélyt adhat a nemzeti központi bankoknak arra, hogy meghatározott feltételek és korlátozások mellett az ilyen eszközöket a második csoportba tartozó papírok között mégis feltüntessék. Az ilyen értékpapírokra a második csoport papírjaira vonatkozó haircuton felül egy 10 %-os pótlólagos haircutot is alkalmazni kell.

A második csoportba tartozó eszközöket a nemzeti központi bankok javaslatára és az EKB jóváhagyásával kell az alábbi likviditási kategóriákba besorolni.

1. Részvények**2. Korlátozott likviditású, forgalomképes adósságinstrumentumok**

A második csoport eszközeinek többsége ebbe a kategóriába tartozik. A likviditás fokában ugyan lehet bizonyos különbség, de ezek az eszközök általában abban hasonlítanak egymásra, hogy másodlagos piacuk kicsi, árfolyamukat nem lehet naponta jegyezni és már a szokásos méretű kereskedés is árfolyammozgásokhoz vezethet.

3. Korlátozott likviditással és különleges tulajdonságokkal rendelkező adósságinstrumentumok

Ezek olyan eszközök, amelyek ugyan rendelkeznek a forgalomképesség néhány tulajdonságával, de a piacon való értékesítésük hosszabb időbe telhet. Ez azokra az eszközökre jellemző, amelyek általában nem forgalomképesek, de rendelkeznek néhány olyan különleges tulajdonsággal, amely a forgalomképesség irányába mutat, ideértve a piaci aukciós eljárásokat (amennyiben szükség van az eszköz értékesítésére) és a naponta történő árfolyam-értékelést.

4. Nem forgalomképes adósságinstrumentumok

Ezek az értékpapírok gyakorlatilag nem forgalomképesek, ezért likviditásuk alacsony vagy nincs.

A második csoportba tartozó változó kamatozású eszközökre és többféle kamatfizetési típussal bíró adósságinstrumentumokra ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint az első csoport eszközeire, kivéve, ha az EKB másként határozza meg ⁽⁷²⁾.

A nemzeti központi bankok a második csoport eszközeire vonatkozó pótfedezeti felhívásoknál (szükség esetén) ugyanazokat a küszöbértékeket alkalmazzák, mint az első csoportba sorolt eszközök esetében. A nemzeti központi bankok ezenkívül a második csoportba tartozó eszközök elfogadásánál limiteket alkalmazhatnak, kiegészítő biztosítékokat kérhetnek, és bármikor dönthetnek úgy, hogy egyes eszközöket levesznek a második csoport listájáról.

6.5. A fedezeti eszközök értékelésének alapelvei

A penziós ügyletekben használt fedezeti eszközök értékének meghatározásakor az euro-rendszer a következő alapelveket követi:

- az euro-rendszer minden forgalomképes és elfogadható első- és második csoportbeli eszközre meghatároz egyetlen referenciapiacot, amely az eszköz árfolyamáról információforrásként szolgál. Ez azt is jelenti, hogy az egyszerre több piacon is bevezetett, jegyzett és forgalmazott eszközök esetében, az adott piacok közül csak egy szolgál információforrásként az adott eszköz árfolyamáról,
- az euro-rendszer a piaci értékek kiszámításához minden egyes referencia piacra meghatározza a leginkább jellemző árfolyamot. Ha egynél több árfolyamot jegyeznek, ezek közül a legalacsonyabbat (általában a vételi – bid – árfolyamot) kell használni,
- a forgalomképes eszközök értékét az értékelési napot megelőző munkanapon leginkább jellemző árfolyam alapján kell kiszámítani,
- amennyiben egy adott eszközre az értékelési napot megelőző munkanapon nincs leginkább jellemző árfolyam, úgy a legutóbbi kereskedési árat kell alkalmazni. Ha kereskedési ár nem áll rendelkezésre, az árfolyamot a nemzeti központi bank határozza meg, figyelembe véve a referenciapiacra még elérhető, legutolsó árat,
- az adósságinstrumentumok piaci értékének kiszámításakor az addig felhalmozott kamatot is be kell számítani,
- a nemzeti jogrendszerek és a működési gyakorlatok eltéréseitől függően egy adott eszköznel a penziós ügylet futamideje alatti kifizetések (pl. kamatfizetés) kezelése nemzeti központi bankként eltérő lehet. A kifizetések ügyfél részére történő átutalásakor, a nemzeti központi bank még az átutalás előtt gondoskodik arról, hogy továbbra is elégséges mennyiségű fedezet legyen a fennálló ügyletek mögött. A nemzeti központi bankok annak biztosítására törekednek, hogy a jövedelemfolyamok kezelésének gazdasági hatása ugyanolyan legyen, mintha a jövedelmet a kifizetés napján utalnák át az ügyfélnek ⁽⁷³⁾,
- a nem forgalomképes második csoportbeli eszközökre az a nemzeti központi bank határoz meg külön értékelési alapelveket, amelyek az adott eszközt a listára felvette.

⁽⁷²⁾ Néhány második csoportba tartozó, kamatszint újrarögzítésű eszköz esetén, ahol az újrarögzítés egyértelmű és világos módon, piaci szabványoknak megfelelően és az EKB jóváhagyásával történik, az érvényes lejárat megegyezik az újrarögzítési lejárat által adottal.

⁽⁷³⁾ A nemzeti központi bankok dönthetnek úgy, hogy penziós ügyleteknél fedezetként nem fogadnak el olyan adósságinstrumentumokat, amelyeknél a monetáris politikai művelet lejáratáig tartó időszakban kifizetés (pl. kamatfizetés) várható, illetve olyan részvényeket, amelyekhez a monetáris politikai művelet lejáratáig tartó időszakban bármiféle kifizetés (illetve az eszköz fedezeti eszközként való elfogadhatóságát esetlegesen befolyásoló jog) kapcsolódik (lásd a 6.2. és 6.3. szakaszt).

6.6. Az elfogadható fedezetek határokon átnyúló felhasználása

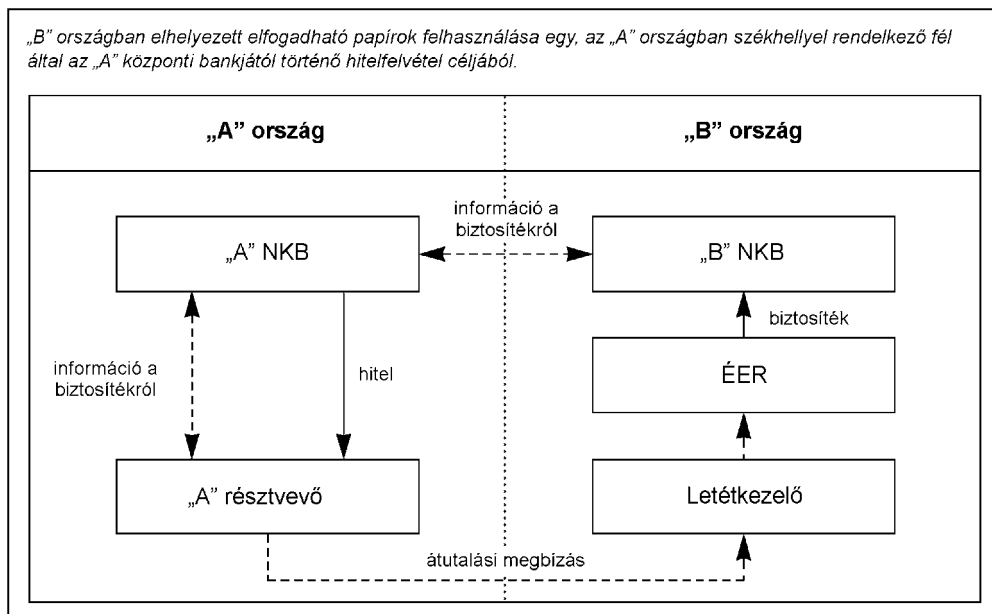
Az euro-rendszer ügyfelei az elfogadható papírokat határokon átnyúló módon is felhasználhatják, vagyis likviditáshoz juthatnak a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjától egy másik tagállamban található eszköz(ök) felhasználásával. A fedezeteknek minden olyan műveletben felhasználhatónak kell lenni határokon átnyúló módon a teljes euro-övezetben, amelyben az euro-rendszer jegybankképes eszközök ellenében likviditást nyújt. A nemzeti központi bankok (és az EKB) kidolgoztak egy módszert annak biztosítására, hogy minden, az euro-övezetben kibocsátott/letétbe helyezett jegybankképes eszköz felhasználható legyen határokon átnyúló módon is. Ez a központi bankok levelező banki modellje (LBM), amelyben a nemzeti központi bankok egymás (és az EKB) letétkezelőiként („levelezőbankjaként”) járnak el az olyan eszközök tekintetében, amelyeket a helyi elszámolási rendszereken vagy központi értékpapír letétkezelőn keresztül fogadnak el. Egyedi megoldások alkalmazhatók olyan nem forgalomképes eszközök, valamint a korlátozott likviditással és különleges tulajdonságokkal rendelkező második csoportbeli eszközök esetén, amelyek nem ruházhatók át egy ÉER-en keresztül ⁽⁷⁴⁾. Az LBM használható bármely euro-rendszerbeli hitelművelet fedezetének biztosításához. Az értékpapírok határokon túli átruházásához az LBM mellett az ÉER-ek közötti, adott feltételeknek eleget tevő kétoldalú kapcsolatokat (bilateral links) lehet felhasználni ⁽⁷⁵⁾.

6.6.1. Központi bankok levelező banki modellje

A központi bankok levelező banki modelljét (LBM) az alábbi 3. ábra mutatja be.

3. ÁBRA

A központi bankok levelező banki modellje

A jegybankképes eszközök határokon átnyúló felhasználása céljából a nemzeti központi bankok egymás részére értékpapírszámlát vezetnek. Az LBM pontos eljárásrendje attól függ, hogy a jegybankképes eszközök egyes ügyletekhez vannak-e rendelve, vagy azok egy fedezeti portfólió részét képezik ⁽⁷⁶⁾.

⁽⁷⁴⁾ További részletek az EKB honlapján (www.ecb.int) közzétett „Központi bankok levelező banki modellje ismertetőben”.

⁽⁷⁵⁾ A jegybankképes eszközök felhasználhatók egy olyan központi banknál vezetett számlán keresztül is, amely a szóban forgó központi bank országától eltérő ország ÉER-ében van, amennyiben az euro-rendszer az ilyen számla használatát engedélyezte. 2000 augusztusától a Central Bank and Financial Services Authority of Ireland engedéllyel rendelkezik arra, hogy az Euroclear-nél ilyen számlát nyisson. Ez a számla az Euroclear-nél tartott minden jegybankképes eszközre felhasználható, beleértve tehát a jóváhagyott közvetlen kapcsolatokon keresztül az Euroclear-hez átutalt jegybankképes eszközöket is.

⁽⁷⁶⁾ További magyarázatért lásd az „Központi bankok levelező banki modellje ismertetőt”.

- az earmarking-rendszerben, amint az ügyfél székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankja (továbbiakban: a „székhely szerinti jegybank”) elfogadja az ügyfél hitelkérelmét, az ügyfél (szükség esetén a saját letétközkezelőjén keresztül) utasítja az értékpapírok helye szerinti országban található ÉER-t, hogy azokat utalja át a székhely szerinti jegybank részére, a levelező jegybanknál (vagyis az ÉER-rel azonos országban található, a székhely szerinti jegybank részére levelező szolgáltatásokat nyújtó jegybanknál) vezetett értékpapírszámlára. Amint a székhely szerinti jegybank a biztosíték megérkezéséről a levelező jegybanktól értesítést kap, a kért likviditást átutalja az ügyfélnek. A jegybankok a likviditást nem előlegezik meg mindaddig, amíg nem bizonyosodtak meg arról, hogy a levelező jegybank az ügyfelek értékpapírjait megkapta. Amennyiben azt az elszámolási határidők betartása megköveteli, az ügyfelek az LBM működésének megfelelően a székhely szerinti jegybank részére a levelező jegybanknál vezetett számlán előzetesen elhelyezhetnek fedezetet,
- pooling-rendszer esetén az ügyfél a biztosítékokat bármikor elhelyezheti a székhely szerinti jegybank részére, a levelező jegybanknál vezetett számlán. Amint a székhely szerinti jegybank az értékpapírok megérkezéséről a levelező jegybanktól értesítést kap, azokat az ügyfél fedezeti portfóliójához hozzáadja.

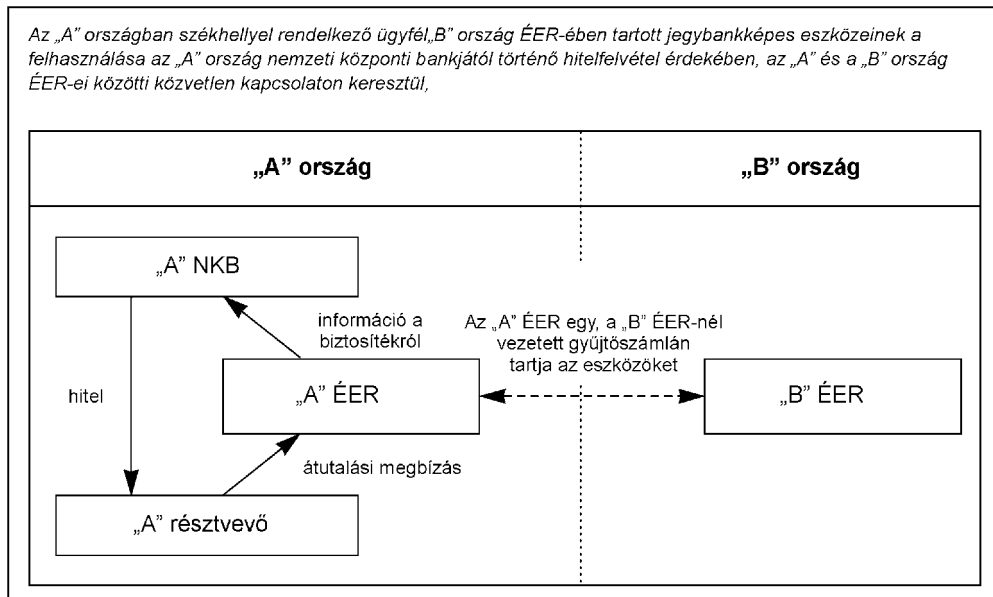
Az LBM az euro-rendszer minden munkanapján EKB (közép-európai) idő szerint 9 órától 16 óráig áll az ügyfelek rendelkezésére. Az LBM-t használni kívánó ügyfél EKB (közép-európai) idő szerint 16 óra előtt köteles erről értesíteni azt a nemzeti központi bankot, amelytől hitelt akar felvenni, azaz a székhelye szerinti jegybankot. Továbbá az ügyfél köteles gondoskodni arról, hogy a monetáris politikai műveletre nyújtott biztosíték EKB (közép-európai) idő szerint legkésőbb 16 óra 45 percig a levelező jegybank számlájára kerüljön. Az e határidőket elmulasztó megbízások, illetve átutalások csak a következő munkanapon történő hitelnyújtásnál vehetők figyelembe. Amikor az ügyfelek előre látják, hogy az LBM használatára a nap végén kerül sor, lehetőség szerint gondoskodniuk kell az eszközök előzetes rendelkezésre bocsátásáról (vagyis az eszközök előzetes elhelyezéséről). Az EKB kivételes esetekben, vagy monetáris politikai célokból az LBM nyitvatartási idejét a TARGET zárásáig meghosszabbíthatja.

6.6.2. Az értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolatok

Az értékpapírok határokon átnyúló felhasználásához az LBM mellett az EU-s ÉER-ek közötti az EKB által meghirdetett feltételeknek eleget tevő közvetlenkapcsolatok is felhasználhatók.

4. ÁBRA

Értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolatok

Két ÉER közötti közvetlen kapcsolat lehetővé teszi az adott ÉER-ben klíringtagsággal rendelkező ügyfél számára, hogy egy másik ÉER-ben kibocsátott értékpapírokkal rendelkezzen anélkül, hogy az utóbbi ÉER-nek klíringtagja lenne. Ezeket a közvetlen kapcsolatokat még az euro-rendszer hitelműveleteinél használt biztosítékok átutalása céljából történő felhasználásuk előtt az EU ÉER-inek használatára vonatkozó előírások⁽⁷⁷⁾,⁽⁷⁸⁾ szerint értékelni és engedélyeztetni kell.

⁽⁷⁷⁾ A jóváhagyott közvetlen kapcsolatok frissített listája az EKB honlapján (www.ecb.int) található.

⁽⁷⁸⁾ Lásd „Az EU értékpapír-elszámolási rendszereinek használatára vonatkozó szabványok a KBER hitelműveleteiben”, 1998. január.

Az euro-rendszer szempontjából az LBM és az EU-s ÉER-ek közötti közvetlen kapcsolatok egyforma szerepet töltenek be annak biztosításában, hogy az ügyfelek a biztosítékaikat határokon átnyúló módon is felhasználhassák, azaz mindkettő lehetővé teszi az ügyfelek számára, hogy a székhely szerinti nemzeti banktól hitelt kapjanak akkor is, ha a biztosítékot egy másik ország ÉER-ben bocsátották ki. Az LBM és az ÉER-ek közötti közvetlen kapcsolatok ezt a funkciót különböző módon látják el. Az LBM-ben a fedezetfelhasználás határon átnyúló jellege a nemzeti központi bankok között jelenik meg. Az egyes nemzeti központi bankok egymás letétkezelőivé válnak. A közvetlen kapcsolatok használatakor a határon átnyúló jelleg az ÉER-ek között jelenik meg. Ezek egymásnál gyűjtőszámlákat nyitnak. A levelező jegybanknál elhelyezett eszközök csak az euro-rendszer hitelműveleteinek fedezetéül használhatók fel. A közvetlen kapcsolaton keresztül elhelyezett eszközök azonban felhasználhatók az euro-rendszer hitelműveleteihez, vagy az ügyfél által kiválasztott bármely más célra. Az ÉER-ek közötti közvetlen kapcsolatokat felhasználva az ügyfelek az eszközeiket a székhely szerinti ÉER-nél vezetett saját számlájukon tartják, így nincs szükségük letétkezelőre.

7. FEJEZET

7. KÖTELEZŐ TARTALÉK ⁽⁷⁹⁾

7.1. Általános szempontok

Az EKB a hitelintézetektől megköveteli, hogy a nemzeti központi bankoknál vezetett számláikon az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének keretében kötelező tartalékot tartsanak. Az euro-rendszer kötelező tartalék rendszerének jogi kereteit a KBER alapokmányának 19. cikke, a kötelező tartalékok Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló, 1998. november 23-i 2531/98/EK tanácsi rendelet ⁽⁸⁰⁾, valamint a kötelező tartalékok alkalmazásáról szóló 1745/2003/EK (EKB/2003/9) európai központi banki rendelet határozza meg. A kötelező tartalékok alkalmazásáról szóló 1745/2003/EK (EKB/2003/9) ⁽⁸¹⁾ európai központi banki rendelet alkalmazása biztosítja, hogy az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének feltételei az euro-övezet egészében egységesek legyenek.

Az egyes hitelintézetek által tartandó kötelező tartalék összegét az adott intézmény tartalékalapjához viszonyítva kell meghatározni. Az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszere a résztvevők számára lehetővé teszi az átlagolás alkalmazását, vagyis a tartalékolási követelményeknek való megfelelést a résztvevők tartalékszámáján az egyes naptári napok végén fennálló egyenlegeknek a tartalékolási időszakra vetített átlaga alapján kell meghatározni. A hitelintézetek kötelező tartalékállományai az euro-rendszer elsődleges refinanszírozási műveleteire érvényes kamatlábbal kamatoznak.

Az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszere elsősorban a következő monetáris funkciókat tölti be:

– *A pénzüpiaci kamatlábak stabilizálása*

Az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének átlagolási rendelkezése úgy kíván hozzájárulni a pénzüpiaci kamatlábak stabilizálásához, hogy a hitelintézeteket az átmeneti likviditási ingadozások hatásainak kiegyenlítésére ösztönzi.

– *Strukturális likviditási hiány megteremtése, illetve növelése*

Az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszere hozzájárul a strukturális likviditási hiány megteremtéséhez, illetve növeléséhez. Ez elősegítheti azt, hogy az euro-rendszer likviditást bővítő szerepét hatékonyabban tudja ellátni.

A kötelező tartalékok alkalmazásakor az EKB-nak szem előtt kell tartania az euro-rendszernek a Szerződés 105. cikkének (1) bekezdésében és a KBER alapokmányának 2. cikkében megfogalmazott célkitűzéseket, amelyek többek között arra az elvre utalnak, hogy kerülni szükséges a túlzott, nem kívánatos áthelyeződésnek és a közvetítő tevékenység túlzott, nem kívánatos megszakításának előidézését.

7.2. A kötelező tartalék hatálya alá tartozó intézmények

A KBER alapokmánya 19.1. cikkének megfelelően az EKB a tagállamokban létrehozott hitelintézetek számára előírja a kötelező tartalék tartását. Következésképpen az euro-övezetben székhellyel nem rendelkező jogi személyek euro-övezetben működő fiókjai is az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének hatálya alá esnek. Ugyanakkor az euro-övezetben létrehozott hitelintézetek euro-övezeten kívüli fióktelepei nem tartoznak az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének hatálya alá.

⁽⁷⁹⁾ E fejezet tartalma csak tájékoztatóként szolgál.

⁽⁸⁰⁾ HL L 318., 1998.11.27., 1. o.

⁽⁸¹⁾ HL L 250., 2003.10.2., 10. o.

Az intézmények automatikusan felmentést kapnak a tartalékelőírások alól azon tartalékolási időszak kezdetétől, amelyben engedélyüket visszavonták vagy arról lemondtak, vagy amelynek során igazságügyi hatóság, vagy a részt vevő tagállam bármely más illetékes hatósága az intézménnyel szemben felszámolási eljárást rendelt el. A kötelező tartalékok Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló, 1998. november 23-i 2531/98/EK tanácsi rendelet, valamint a kötelező tartalékok alkalmazásáról szóló 1745/2003/EK (EKB/2003/9) európai központi banki rendelet szerint az EKB, hátrányos megkülönböztetés nélkül, felmenthet intézményeket az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszeréből eredő kötelezettségeik alól, amennyiben azoknak az adott intézményekre való alkalmazásával a rendszer nem érné el céljait. Az ilyen jellegű felmentések elbírálásakor az EKB az alábbi feltételek közül egyet vagy többet vesz figyelembe:

- az intézmény különleges feladatokat lát el;
- az intézmény nem lát el aktív banki feladatokat más hitelintézetek versenytársaként és/vagy;
- az intézmény összes betétje regionális és/vagy nemzetközi fejlesztési támogatásokra elkülönített.

Az EKB elkészíti és rendszeresen frissíti az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének hatálya alá eső intézmények listáját. Az EKB nyilvánosságra hozza azon intézmények listáját is, amelyek reorganizációs eljárástól eltérő okból kaptak felmentést az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének kötelezettségei alól⁽⁸²⁾. Az ügyfelek e listák segítségével eldönthetik, hogy kötelezettségeik olyan intézmények felé állnak-e fenn, amelyek a tartalékolási előírások hatálya alá esnek. Az egyes naptári hónapok utolsó euro-rendszer-munkanapján az üzletidő végén nyilvánosságra hozott listák a tartalékolási időszakokra vonatkozó tartalékalap kiszámítására érvényesek. Az időszak a két hónappal későbbi naptári hónapban kezdődik. Például a február végén nyilvánosságra hozott lista az áprilisban kezdődő tartalékolási időszak tartalékalapjának kiszámítására lesz érvényes.

7.3. A kötelező tartalék meghatározása

a) Tartalékalap és tartalékráták

Egy intézmény tartalékalapját a mérlegtételek alapján kell meghatározni. A mérlegadatokat az EKB pénzügyi és bankstatisztikának általános keretein belül kell a nemzeti központi bankoknak jelenteni (lásd a 7.5. szakaszt)⁽⁸³⁾. A teljes körű adatszolgáltatásra kötelezett intézmények esetében az adott naptári hónap végére vonatkozó mérlegadatokat használják fel a két hónappal későbbi naptári hónapban kezdődő tartalékolási időszakra érvényes tartalékalap megállapításához. Például a február végi mérlegből kalkulált tartalékalapot használják az áprilisban kezdődő tartalékolási időszakban az ügyfelek által teljesítendő tartalék követelmények kiszámításához.

Az EKB pénzügyi és bankstatisztikára vonatkozó adatszolgáltatási rendszere lehetővé teszi a kisebb intézmények jelentéstételi terheinek enyhítését. Az e rendelkezés hatálya alá tartozó intézmények mérlegadataiknak csak meghatározott korlátozott részét kötelesek jelenteni negyedévente (mint negyedév végi adatokat), és az adatszolgáltatás határideje is hosszabb a nagyobb intézmények számára előírtnál. Ezen intézményeknél az adott negyedévre vonatkozóan jelentett mérlegadatokat kéthónapos késéssel a következő három tartalékolási időszakra vonatkozó tartalékalap megállapításához kell felhasználni. Például az első negyedév végi (március) mérleg lesz érvényes a júniusban, júliusban és augusztusban kezdődő tartalékolási időszakok tartalékalapjának kiszámításához.

A kötelező tartalékok Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló, 1998. november 23-i 2531/98/EK tanácsi rendelet alapján az EKB az intézmények tartalékalapjába jogosult beszámítani a pénzeszközök elfogadásából eredő kötelezettségeket, illetve a mérlegen kívüli tételekből eredő kötelezettségeket. Az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerében csak a forrásoldali „betétek és hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok” számítanak bele ténylegesen a tartalékalapba (lásd a 13. ablakot).

Az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének hatálya alá eső intézmények listájában megtalálható intézmények felé fennálló kötelezettségek, valamint az EKB és a nemzeti központi bankok felé fennálló kötelezettségek nem számítanak bele a tartalékalapba. Ebben a vonatkozásban a „hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok” kategóriájába tartozó tételek esetén ahhoz, hogy a kibocsátó jogosult legyen azokat a tartalékalapból levonni, képesnek kell lennie annak bizonyítására, hogy ezen értékpapírokból valójában mennyi van az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének hatálya alá eső más intézményeknél. Amennyiben ilyen bizonyítékot nem képes bemutatni, a kibocsátó erre a mérlegtételre egy rögzített százalékban kifejezett, egységes levonást⁽⁸⁴⁾ alkalmazhat.

⁽⁸²⁾ A listák az EKB honlapján (www.ecb.int) találhatóak.

⁽⁸³⁾ Az EKB pénzügyi és banki statisztikájának adatszolgáltatási rendszerét a 4. melléklet tartalmazza.

⁽⁸⁴⁾ Lásd a kötelező tartalék képzéséről szóló, 2003. szeptember 12-i 1745/2003/EK európai központi banki rendeletet (EKB/2003/9). Az egységes levonás százalékára vonatkozóan további információ az EKB honlapján (www.ecb.int) található; lásd még az euro-rendszer honlapjait is (5. melléklet).

A tartalékrátákat az EKB határozza meg a kötelező tartalékok Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló, 1998. november 23-i 2531/98/EK tanácsi rendeletben előírt felső határérték figyelembevételével. Az EKB a tartalékalap legtöbb tételére egységes, nullától eltérő mértékű tartalékrátát alkalmaz. Ezt a tartalékrátát a kötelező tartalék képzéséről szóló EKB-rendelet határozza meg. Az EKB nulla mértékű tartalékrátát állapít meg a következő kötelezettségkategóriákra: „2 évnél hosszabb lekötött betétek”, „2 évnél hosszabb felmondásos betétek”, „repók” és „2 évnél hosszabb, megállapodás szerinti futamidejű hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok” (lásd a 13. ablakot). Az EKB a tartalékrátákat bármikor megváltoztathatja. A tartalékráta változásokat az EKB még a változással érintett első tartalékolási időszak kezdete előtt közzéteszi.

13. ABLAK

Tartalékalap és tartalékráták

A. A tartalékalapba tartozó kötelezettségek, amelyekre pozitív tartalékrátát kell alkalmazni

Betétek

- Egynapos (O/N) betétek
- Legfeljebb kétéves eredeti futamidejű betétek
- Legfeljebb kétéves felmondásos betétek

Hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok

- Legfeljebb kétéves eredeti futamidejű hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok

B. A tartalékalapba tartozó kötelezettségek, amelyekre nulla tartalékrátát kell alkalmazni

Betétek

- Két évnél hosszabb eredeti futamidejű betétek
- Két évnél hosszabb felmondásos betétek
- Repók

Hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok

- Két évnél hosszabb eredeti futamidejű hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok

C. A tartalékalapba nem tartozó kötelezettségek

- Az euro-rendszer kötelező tartalékrendszerének hatálya alá eső egyéb intézményekkel szemben fennálló kötelezettségek
- Az EKB-val és a nemzeti központi bankokkal szemben fennálló kötelezettségek

b) A kötelező tartalék összegének kiszámítása

Az egyes intézményekre vonatkozó kötelező tartalék összegét az adott kötelezettségtípusra vonatkozó tartalékrátának a tartalékköteles kötelezettség összegére való alkalmazásával kell kiszámítani.

Az egyes intézmények a kötelező tartalék összegére egy 100 000 eurós levonást alkalmazhatnak minden olyan tagállamban, ahol létesítménnyel rendelkeznek. Az ilyen engedmény nyújtása nem érinti az euro-rendszer kötelező tartalék rendszerének hatálya alá tartozó intézmények jogi kötelezettségeit ⁽⁸⁵⁾.

Az egyes tartalékolási időszakokra vonatkozó kötelező tartalék összegét a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

⁽⁸⁵⁾ Azok az intézmények, amelyek jogosultak statisztikai adataikat csoportosan, konszolidálva jelenteni az EKB pénzügyi és banki statisztikai adatszolgáltatási rendszerének előírásai szerint (lásd a 4. mellékletet), csak egy ilyen engedményt vehetnek igénybe a csoport egészére vonatkozóan, egyébként, az intézményeknek a tartalékalapjukat és a tartalékállományukat illetően olyan részletességű adatokat kell rendelkezésre bocsátaniuk, amelyek az euro-rendszer számára lehetővé teszik, hogy azok pontosságát és minőségét ellenőrizze, és így a csoport minden egyes intézménye számára meghatározza a kötelező tartalék követelményt.

7.4. A tartalékkötelezettség teljesítése

a) Tartalékolási időszak

Az EKB a tartalékolási időszakok naptárát minden évkezdet előtt legalább három hónappal nyilvánosságra hozza ⁽⁸⁶⁾. A tartalékolási időszak a Kormányzó Tanács azon ülését követő első irányadó refinanszírozási művelet teljesítési napján kezdődik, amelyik ülésre a monetáris politika havi értékelését előzetesen ütemezték. Rendkívüli esetekben a kiadott naptár módosításra kerülhet, többek között akkor, ha a Kormányzó Tanács üléseinek menetrendje megváltozik.

b) Tartalékállomány

Minden intézmény köteles kötelező tartalékait a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjánál vezetett egy vagy több tartalékszámán tartani. Az egy adott tagállamban több szervezeti egységgel rendelkező intézmények esetében az intézmény minden belföldi telephelye tekintetében a központi ügyintézés helye felel az összesített tartalékkötelezettség teljesítéséért ⁽⁸⁷⁾. A több tagállamban is szervezeti egységgel rendelkező intézmény köteles a kötelező tartalékot elhelyezni minden egyes olyan tagállam nemzeti központi bankjánál, ahol szervezeti egységgel rendelkezik, az adott tagállamban fennálló tartalékalapjának megfelelően.

Az intézményeknek a nemzeti központi bankoknál vezetett elszámolási számlái használhatók tartalékszámaként. Az elszámolási számlákon tartott tartalékok összege napközbeni elszámolási célokra is felhasználható. Az intézmény napi tartalékállományát a tartalékszámra nap végén fennálló egyenlege alapján kell kiszámítani.

Az intézmény a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjától kérheti, hogy kötelező tartalékának teljes összegét közvetett módon, egy közvetítőn keresztül helyezhesse el. A kötelező tartalék közvetítőn keresztüli elhelyezésének lehetősége rendszerint azokra az intézményekre korlátozódik, amelyek működésük során ügyvitelük egy részét (pl. a treasury irányítást) általában közvetítő segítségével bonyolítják le (pl. takarékpénztári és takarékszövetkezeti hálózatok tartalékállományukat központosíthatják). A kötelező tartalék közvetítőn keresztüli elhelyezését a kötelező tartalékról szóló EKB-rendelet előírásai szabályozzák.

c) A tartalékállomány kamatozása

A kötelező tartalékállomány az EKB elsődleges refinanszírozási műveleteire alkalmazott (a naptári napok száma szerint súlyozott) és a 14. ablakban meghatározott képlet alapján számított, tartalékolási időszakra vetített átlagkamatlábban kamatozik. Az előírt tartalékkötelezettség összegét meghaladó tartalékállomány nem kamatozik. A kamatot azon tartalékolási időszak végét követő második NKB-munkanapon kell kifizetni, amely alatt a kamat felhalmozódott.

⁽⁸⁶⁾ A naptár általában EKB sajtóközleményben jelenik meg, amely megtalálható az EKB honlapján (www.ecb.int). A naptár ugyancsak megjelenik az Európai Unió Hivatalos Lapjában, valamint a nemzeti központi bankok honlapjain.

⁽⁸⁷⁾ Amennyiben egy intézmény központi igazgatási helye nem a szervezeti egység szerinti tagállamban van, egy olyan központi fiókot kell kijelölnie, amely felel az intézmény adott tagállamban található összes telephelyére vonatkozó, összesített kötelező tartalék összegének fenntartásáért.

14. ABLAK

A kötelező tartalékállomány kamatozásának kiszámítása

A kötelező tartalék állománya a következő képlet szerint kamatozik:

$$R_t = \frac{H_t \cdot n_t \cdot r_t}{100 \cdot 360}$$

$$r_t = \sum_{i=1}^{n_t} \frac{MR_i}{n_t}$$

Ahol:

R_t = a t tartalékolási időszakra elhelyezendő tartalék összegére fizetendő kamat

H_t = a t tartalékolási időszakra elhelyezett kötelező tartalék átlagos napi állománya

n_t = naptári napok száma a t tartalékolási időszakban

r_t = a t tartalékolási időszakra elhelyezett kötelező tartalék kamatlába. A kamatlábra a két tizedesre történő szokásos kerekítési módszert kell alkalmazni.

i = a t tartalékolási időszak i -dik naptári napja

MR_i = az i -dik vagy ennél korábbi naptári napon elszámolt legutóbbi elsődleges refinanszírozási művelet határkamatlába.

7.5. **Adatszolgáltatás, visszaigazolás és a tartalékalap ellenőrzése**

A kötelező tartalék alkalmazásához szükséges tartalékalap egyes tételeit a kötelező tartalékolási kötelezettség hatálya alá eső intézmények maguk számítják ki és jelentik a nemzeti központi bankoknak az EKB pénzügyi és bankstatisztikája általános keretei között (lásd a 4. mellékletet). A kötelező tartalékok alkalmazásáról szóló, 2003. szeptember 12-i 1745/2003/EK (EKB/2003/9) rendelete 5. cikke meghatározza az intézmény tartalékalapjának és tartalékolási kötelezettségének közlésére és visszaigazolására vonatkozó eljárást.

Egy intézmény kötelező tartalékalapjának közlési és visszaigazolási eljárása a következő. Az intézmény kötelező tartalékainak a megfelelő tartalékolási időszakra történő kiszámítását vagy az illetékes részt vevő nemzeti központi bank vagy az intézmény kezdeményezi. A kiszámított kötelező tartalékot a számítást végző fél legalább három nemzeti központi banki munkanappal a tartalékolási időszak előtt közli. Az illetékes részt vevő nemzeti központi bank korábbi időpontot is meghatározhat a kötelező tartalékalap közlésére. További határidőket is meghatározhat az intézmény számára a tartalékalap bármely felülvizsgálatának és a közölt kötelező tartalék felülvizsgálatainak közlésére. Az értesített fél köteles legkésőbb a tartalékolási időszak kezdetét megelőző nemzeti központi banki munkanapon visszaigazolni a kiszámított kötelező tartalékot. Amennyiben az értesített fél az értesítésre nem válaszol a tartalékolási időszakot megelőző nemzeti központi banki munkanap végéig, akkor úgy tekintik, hogy az intézmény elfogadta a kötelező tartalék összegét a szóban forgó tartalékolási időszakra. Elfogadás után az intézménynek a szóban forgó tartalékolási időszakra megállapított kötelező tartalékát nem lehet megváltoztatni.

A más intézmények közvetett tartalékállományának kezelésére közvetítőként felhatalmazott intézményekre a kötelező tartalék képzéséről szóló EKB-rendelet különleges adatszolgáltatási kötelezettségeket ír elő. A tartalékállomány közvetítőn keresztül elhelyezése a tartalékaikat közvetítőn keresztül elhelyező intézmény statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségén nem változtat.

A kötelező tartalék Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló, (EK) tanácsi rendelet alapján az EKB és a nemzeti központi bankok jogosultak az összegyűjtött adatok pontosságát és minőségét ellenőrizni.

7.6. **A kötelező tartalékra vonatkozó kötelezettségek megsértése**

A kötelező tartalékolási előírások megsértésének minősül, ha egy intézmény tartalékszámamlájának (tartalék-számlájának) a tartalékolási időszakra vetített átlagos napvégi egyenlege alacsonyabb, mint az adott tartalékolási időszakra előírt kötelező tartalék.

Amennyiben egy intézmény a tartalékolási előírásokat részben vagy egészben megsérti, a kötelező tartalékok Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló, 1998. november 23-i 2531/98/EK tanácsi rendeletben foglaltaknak megfelelően, az alábbi szankciók egyikét alkalmazhatja:

- az aktív oldali rendelkezésre állás kamatlábát legfeljebb 5 százalékponttal meghaladó kamat megfizetése a kötelező tartalék azon összegére, amelynek elhelyezését az intézmény elmulasztotta, vagy
- az aktív oldali rendelkezésre állás kamatlába legfeljebb kétszeresének megfelelő kamat megfizetése a kötelező tartalék azon részére, amelynek elhelyezését az intézmény elmulasztotta, vagy
- az adott intézmény kötelezése arra, hogy az EKB-nál vagy a nemzeti központi bankoknál nem kamatozó betétként helyezze el a kötelező tartalékállomány azon részének legfeljebb háromszorosát, amelynek elhelyezését az intézmény a korábbiakban elmulasztotta. Az ilyen betét futamideje nem haladhatja meg azon időszak hosszát, amelynek során az intézmény a kötelező tartalék előírásoknak nem felelt meg.

Amennyiben egy intézmény az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerére vonatkozó egyéb EKB-rendeleteket, illetve -határozatokat sérti meg (pl. ha az előírt adatokat nem időben vagy pontatlanul közli), az EKB jogosult az Európai Központi Bank szankciók kirovására vonatkozó hatásköréről szóló, 1998. november 23-i 2532/98/EK tanácsi rendeletben, valamint az EKB szankciók kirovására vonatkozó hatásköréről szóló, 1999. szeptember 23-i EKB/1999/4 EKB-rendeletben előírt megfelelő szankciókat alkalmazni. Az EKB Igazgatósága meghatározhatja és nyilvánosságra hozhatja azokat a feltételeket, amelyek alapján a kötelező tartalékok EKB által történő alkalmazásáról szóló, 1998. november 23-i 2531/98/EK tanácsi rendelet 7. cikkének (1) bekezdésében meghatározott szankciókat alkalmazza ⁽⁸⁸⁾.

Ezenkívül a kötelező tartalékolási előírások komoly megszegése esetén az euro-rendszer az ügyfelek nyíltpiaci műveletekben való részvételét felfüggesztheti.

⁽⁸⁸⁾ Ezek a feltételek az Európai Közösségek Hivatalos Lapja 2000. február 11-i számában megjelent közleményben „Az Európai Központi Bank közleménye a kötelező tartalékolási kötelezettségek megszegése esetén történő szankciók alkalmazásáról” címmel kerültek közzétételre.

MELLÉKLETEK

I. MELLÉKLET

Példák monetáris politikai műveletekre és eljárásokra*Példák listája*

1. példa Likviditásbővítő penziós ügylet fix kamatú tender útján
2. példa Likviditásbővítő penziós ügylet változó kamatú tender útján
3. példa EKB adósságlevél-kibocsátás változó kamatú tender útján
4. példa Likviditást szűkítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján
5. példa Likviditásbővítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján
6. példa Kockázatkezelési intézkedések

1. PÉLDA

Likviditásbővítő penziós ügylet fix kamatú tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac számára likviditást bővít fix kamatú tendereljárás útján, penziós ügylettel.

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Ügyfél	Ajánlat (millió EUR)
1. bank	30
2. bank	40
3. bank	70
Összesen	140

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 105 millió eurót oszt el.

Az elosztás százaléka:

$$\frac{105}{(30 + 40 + 70)} = 75 \%$$

Az ügyfelekre osztott összegek:

Ügyfél	Ajánlat (millió EUR)	Elosztás (millió EUR)
1. bank	30	22,5
2. bank	40	30,0
3. bank	70	52,5
Összesen	140	105,0

2. PÉLDA

Likviditásbővítő penziós ügylet változó kamatú tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac számára likviditást bővít változó kamatú tenderejeljárás útján, penziós ügylettel.

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Kamatláb (%)	Összeg (millió EUR)				
	1. bank	2. bank	3. bank	Összes ajánlat	Összesített ajánlatok
3,15				0	0
3,10		5	5	10	10
3,09		5	5	10	20
3,08		5	5	10	30
3,07	5	5	10	20	50
3,06	5	10	15	30	80
3,05	10	10	15	35	115
3,04	5	5	5	15	130
3,03	5		10	15	145
Összesen	30	45	70	145	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 94 millió eurót oszt el, 3,05 %-os határkamatlábat alkalmazva.

Minden 3,05 % feletti ajánlatot (összesen 80 millió eurós összesített összegben) teljes mértékben ki kell elégíteni, 3,05 %-on az elosztás százaléka:

$$\frac{94 - 80}{35} = 40 \%$$

Az 1. bank számára a határkamatlábon kiosztott összeg például:

$$0,4 \times 10 = 4$$

Az 1. bank számára kiosztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 4 = 14$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	30,0	45,0	70,0	145
Kiosztott teljes összeg	14,0	34,0	46,0	94

Amennyiben az elosztási folyamat az egyenáros (holland típusú) aukció szerint történik, az ügyfelek számára kiosztott összegekre alkalmazott kamatláb 3,05 %.

Amennyiben az elosztási folyamat az ajánlati áras (amerikai) aukció szerint történik, az ügyfelek számára kiosztott összegekre nem alkalmazható egységes kamatláb; például az 1. bank 5 millió eurót kap 3,07 %-on, 5 millió eurót 3,06 %-on és 4 millió eurót 3,05 %-on.

3. PÉLDA

EKB adósságlevél-kibocsátás változó kamatozásra vonatkozó tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac likviditását változó kamatozásra vonatkozó tender meghirdetése útján, adósságlevél-kibocsátással szűkíti.

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Kamatláb (%)	Összeg (millió EUR)				Összesített ajánlatok
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen	
3,00				0	0
3,01	5		5	10	10
3,02	5	5	5	15	25
3,03	5	5	5	15	40
3,04	10	5	10	25	65
3,05	20	40	10	70	135
3,06	5	10	10	25	160
3,08	5		10	15	175
3,10		5		5	180
Összesen	55	70	55	180	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 124,5 millió EUR névértékben oszt el adósságlevelet, 3,05 %-os határkamatlábat alkalmazva.

Minden 3,05 % alatti ajánlatot (összesen 65 millió eurós összesített összegben) teljes mértékben ki kell elégíteni. 3,05 %-on az elosztás százaléka:

$$\frac{124,5 - 65}{70} = 85\%$$

Az 1. bankra a határkamatlábon osztott összeg például:

$$0,85 \times 20 = 17$$

Az 1. bankra osztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 5 + 10 + 17 = 42$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	55,0	70,0	55,0	180,0
Kiosztott teljes összeg	42,0	49,0	33,5	124,5

4. PÉLDA

Likviditást szűkítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac likviditását EUR/USD devizaswapügylet végrehajtásával, változó árfolyamra vonatkozó tender útján szűkíti. (Megjegyzés: ebben a példában az euro kereskedése feláron történik).

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Swap pontok (× 10,000)	Összeg (millió EUR)				Összesített ajánlatok
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen	
6,84				0	0
6,80	5		5	10	10
6,76	5	5	5	15	25
6,71	5	5	5	15	40
6,67	10	10	5	25	65
6,63	25	35	40	100	165
6,58	10	20	10	40	205
6,54	5	10	10	25	230
6,49		5		5	235
Összesen	65	90	80	235	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 158 millió eurót oszt el, 6,63-as határ-swappontot alkalmazva. Minden 6,63 feletti ajánlatot (összesen 65 millió eurós összesített összegben) teljes mértékben ki kell elégíteni. 6,63-on az elosztás százaléka:

$$\frac{158 - 65}{100} = 93 \%$$

Az 1. bank számára a határ-swapponton kiosztott összeg például:

$$0,93 \times 25 = 23,25$$

Az 1. bankra osztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 5 + 10 + 23,25 = 48,25$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	65,0	90,0	80,0	235,0
Kiosztott teljes összeg	48,25	52,55	57,20	158,0

Az EKB a műveletre alkalmazandó azonnali EUR/USD árfolyamot 1,1300-ban állapítja meg.

Amennyiben az elosztási folyamat az egyenáros (holland) aukció szerint történik, a művelet induló napján az euro-rendszer 158 000 000 EUR-t vásárol, és 178 540 000 USD-t ad el. A művelet lejáratkor az euro-rendszer 158 000 000 EUR-t ad el, és 178 644 754 USD-t vásárol (a határidős árfolyam $1,130663 = 1,1300 + 0,000663$).

Amennyiben az elosztási folyamat az ajánlati áras (amerikai) aukció szerint történik, az euro-rendszer a táblázat szerinti EUR és USD összegekkel kereskedik.

Azonnali ügylet			Határidős ügylet		
Árfolyam	EUR vétel	USD eladás	Árfolyam	EUR eladás	USD vétel
1,1300			1,130684		
1,1300	10 000 000	11 300 000	1,130680	10 000 000	11 306 800
1,1300	15 000 000	16 950 000	1,130676	15 000 000	16 960 140
1,1300	15 000 000	16 950 000	1,130671	15 000 000	16 960 065
1,1300	25 000 000	28 250 000	1,130667	25 000 000	28 266 675
1,1300	93 000 000	105 090 000	1,130663	93 000 000	105 151 659
1,1300			1,130658		
1,1300			1,130654		
1,1300			1,130649		
Összesen	158 000 000	178 540 000		158 000 000	178 645 339

5. PÉLDA

Likviditásbővítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján

Az EKB úgy dönt, hogy a piac számára EUR/USD devizaswapügylet végrehajtásával, változó árfolyamra vonatkozó tender meghirdetése útján bővít likviditást. (Megjegyzés: ebben a példában az euróval történő kereskedés ársíóval folyik).

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Swap pontok (× 10,000)	Összeg (millió EUR)				Összesített ajánlatok
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen	
6,23					
6,27	5		5	10	10
6,32	5		5	10	20
6,36	10	5	5	20	40
6,41	10	10	20	40	80
6,45	20	40	20	80	160
6,49	5	20	10	35	195
6,54	5	5	10	20	215
6,58		5		5	220
Összesen	60	85	75	220	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 197 millió eurót oszt el, 6,54-es határ-swappontot alkalmazva. Minden 6,54 alatti ajánlatot (összesen 195 millió eurós összesített összegben) teljes mértékben ki kell elégíteni. 6,54-en az elosztás százaléka:

$$\frac{197 - 195}{20} = 10\%$$

Az 1. bank számára a határ-swapponton kiosztott összeg például:

$$0,10 \times 5 = 0,5$$

Az 1. bank számára kiosztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 10 + 10 + 20 + 5 + 0,5 = 55,5$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	60,0	85,0	75,0	220
Kiosztott teljes összeg	55,5	75,5	66,0	197

Az EKB a műveletre alkalmazandó azonnali EUR/USD árfolyamot 1,1300-ban állapítja meg.

Amennyiben az elosztási folyamat az egyenáros (holland) aukció szerint történik, a művelet induló napján az euro-rendszer 197 000 000 EUR-t ad el, és 222 610 000 USD-t vásárol. A művelet lejáratakor az euro-rendszer 197 000 000 EUR-t vásárol, és 222 738 838 USD-t ad el (a határidős árfolyam $1,130654 = 1,1300 + 0,000654$).

Amennyiben az elosztási folyamat az ajánlati áras (amerikai) aukció szerint történik, az euro-rendszer a táblázat szerinti EUR és USD összegekkel kereskedik.

Azonnali ügylet			Határidős ügylet		
Árfolyam	EUR eladás	USD vétel	Árfolyam	EUR vétel	USD eladás
1,1300			1,130623		
1,1300	10 000 000	11 300 000	1,130627	10 000 000	11 306 270
1,1300	10 000 000	11 300 000	1,130632	10 000 000	11 306 320
1,1300	20 000 000	22 600 000	1,130636	20 000 000	22 612 720
1,1300	40 000 000	45 200 000	1,130641	40 000 000	45 225 640
1,1300	80 000 000	90 400 000	1,130645	80 000 000	90 451 600
1,1300	35 000 000	39 550 000	1,130649	35 000 000	39 572 715
1,1300	2 000 000	2 260 000	1,130654	2 000 000	2 261 308
1,1300			1,130658		
Összesen	197 000 000	222 610 000		197 000 000	222 736 573

6. PÉLDA

Kockázatkezelési intézkedések

Ez a példa az euro-rendszer likviditásbővítő műveleteiben használt fedezeti eszközökre alkalmazott kockázatkezelés keretét mutatja be ⁽¹⁾. A példa azon a feltételezésen alapul, hogy egy ügyfél az euro-rendszer következő monetáris politikai műveleteiben vesz részt:

- 2004. július 28-án kezdődő és 2004. augusztus 4-én lejáró elsődleges refinanszírozó művelet, amelyből az ügyfél számára kiosztott összeg 50 millió euro, a kamat 4,24 %,
- 2004. július 29-én kezdődő és 2004. október 21-én lejáró hosszabb távú refinanszírozó művelet, amelyből az ügyfél számára kiosztott összeg 45 millió euro, a kamat 4,56 %, és
- 2004. augusztus 4-én kezdődő és 2004. augusztus 11-én lejáró elsődleges refinanszírozó művelet, amelyből az ügyfélre osztott összeg 35 millió euro, a kamat 4,26 %.

Az ügyfél által a fenti műveletek fedezésére használt elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1) jellemzőit az alábbi 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat – Az ügyletekben használt elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1)

Jellemzők						
Elnevezés	Fedezet típusa	Lejárat idő	Kamatozás	Kamatfizetés gyakorisága	Lejáratig hátralevő idő	Diszkontálás
„A” kötvény	Eszk.al.inst.	2006.8.29.	Fix	6 havonta	2 év	3,50 %
„B” kötvény	Államkötv.	2008.11.19.	Változó	12 havonta	4 év	0,50 %
„C” kötvény	Vállalati kötvény	2015.5.12.	Kamatszervény nélküli kötvény		>10 év	15,00 %

Árfolyamok (felhalmozott kamattal együtt) ⁽¹⁾						
2004.7.28.	2004.7.29.	2004.7.30.	2004.8.2.	2004.8.3.	2004.8.4.	2004.8.5.
102,63	101,98	100,55	101,03	100,76	101,02	101,24
	98,35	97,95	98,15	98,56	98,73	98,57
				55,01	54,87	

⁽¹⁾ Egy adott értékelési napra feltüntetett árak megfelelnek az értékelési napot megelőző üzleti nap legjellemzőbb árának.

Az earmarking-rendszer

Először feltételezzük, hogy a műveleteket a nemzeti központi bankkal hajtják végre olyan rendszerben, amelyben minden fedezeti eszköz egy meghatározott ügylethez van hozzárendelve. Az earmarking-rendszerben a fedezeti eszközöket naponta kell értékelni. A kockázatkezelési rendszer így a következőképpen írható le (lásd a 2. táblázatot is):

1. 2004. július 28-án az ügyfél egy visszavásárlási megállapodást köt a nemzeti központi bankkal, amely az „A” eszközökből 50,6 millió eurónyit vásárol. Az „A” eszköz egy fix kamatozású instrumentum, amely 2006. augusztus 29-én jár le. A lejáratig hátralevő futamidő két év, így a „haircut” 3,5 %. Azon a napon az „A” eszköz piaci ára a referencia piacon 102,63 %, amely tartalmazza a felhalmozódott kamatot. Az ügyfélnek olyan mennyiségű „A” eszközt kell szolgáltatnia, amely a 3,5 % „haircut” levonása után meghaladja a kiosztott 50 millió EUR-t. Ezért az ügyfél 50,6 millió EUR névleges összegben szállít „A” eszközt, amelynek helyesbített piaci értéke azon a napon 50 113 203 EUR.
2. 2004. július 29-én az ügyfél visszavásárlási megállapodást köt a nemzeti központi bankkal, amely 21 millió euro értékű „A” eszközt (piaci ár: 101,98 %, „haircut”: 3,5 %) és 25 millió euro értékű „B” eszközt (piaci ár: 98,35 %) vásárol. A „B” eszköz egy változó kamatú államkötvény, amelyre 1,5 % „haircut”-ot alkalmaznak. Azon a napon az „A” és „B” eszközök helyesbített piaci értéke 45 130 810 EUR, amely meghaladja a 45 000 000 eurós összeget. 2004. július 29-én újraértékelik az elsődleges refinanszírozó művelet fedezeti esz-

⁽¹⁾ Ez a példa azon a feltételezésen alapul, hogy a pótfedezeti felhívás szükségességének kiszámításakor a nyújtott likviditás felhalmozott kamatát számításba veszik és a nyújtott likviditás 0,5 %-át alkalmazzák beavatkozási küszöbértékként.

közéit. A 101,98 %-os piaci árral az „A” eszköz „haircut”-tal kiigazított piaci értéke még mindig az alsó és felső küszöbérték összegek között van. Következésképpen az eredetileg vállalt biztosítékot úgy tekintik, hogy fedezi a kezdeti likviditási összeget és az 5 889 EUR felhalmozódott kamatot.

3. 2004. július 30-án a fedezeti eszközöket újraértékelik: az „A” eszköz piaci árfolyama 100,55 %, a „B” eszközé 97,95 %. A 2004. július 28-án kezdeményezett elsődleges refinanszírozó művelet felhalmozódott kamata 11 778 EUR, a 2004. július 29-én kezdeményezett hosszabb távú refinanszírozó műveleté 5 700 EUR. Ennek következtében az „A” eszköz kiigazított piaci értéke az első tranzakcióban 914 218 euróval kevesebb lesz, mint a fedezendő tranzakciós összeg (vagyis a nyújtott likviditás + a felhalmozódott kamat), és alatta marad a 49 761 719 EUR alsó küszöbérték szintnek is. Az ügyfél 950 000 euro névleges értékű „A” eszközt szállít, így a 100,55 %-os árfolyamon alapuló piaci értékből történő 3,5 %-os „haircut” levonás után helyreáll az elégséges biztosíték fedezet ⁽¹⁾.

A második tranzakciónál szükség van pótfedezeti felhívásra is, mert az e tranzakcióban használt fedezeti eszközök kiigazított piaci értéke (44 741 520 EUR) az alsó küszöbérték alatt van. Ezért az ügyfél 270 000 euróny „B” eszközt szolgáltat, amelyeknek kiigazított piaci értéke 263 143 EUR.

4. 2004. augusztus 2-án és 3-án a fedezeti eszközöket újraértékelik, de ez a 2004. július 28-án és 29-én kötött ügyletek vonatkozásában nem eredményez pótfedezeti felhívást.
5. 2004. augusztus 4-én az ügyfél visszafizeti a 2004. július 28-án kötött elsődleges refinanszírozó művelet alapján biztosított likviditást, beleértve a 41 222 EUR felhalmozott kamatot. A nemzeti központi bank névértéken 51 550 000 EUR „A” eszközt juttat vissza.

Ugyanezen a napon az ügyfél újabb visszavásárlási megállapodást köt a nemzeti központi bankkal, amely 75 millió euro névértékű „C” eszközt vásárol. Mivel a „C” eszköz kamatszelvény nélküli vállalati kötvény, amelynek a hátralevő futamideje körülbelül tíz év, és így rá 15 %-os „haircut” vonatkozik, az adott napon a megfelelő „haircut”-tal kiigazított piaci érték 35 068 875 EUR.

A 2004. július 29-én kötött hosszabb távú refinanszírozási művelet fedezeti eszközeinek újraértékeléséből kiderül, hogy a nyújtott fedezetek kiigazított piaci értéke körülbelül 262 000 euróval meghaladja a felső küszöbértéket, így a nemzeti központi bank 262 000 EUR névértékű „B” eszközt visszajuttat az ügyfélnek ⁽²⁾.

A pooling-rendszer

Másodszor azt feltételezzük, hogy a műveletek végrehajtása a nemzeti központi bank által, pooling-rendszer alkalmazásával történik. Az ügyfél által használt összevont alapba bevitt eszközöket nem rendelik hozzá konkrét ügyletekhez.

Ebben a példában az ügyletek ugyanabban a sorrendben használhatók, mint az earmarking-rendszert alkalmazó előző példában. A legfontosabb különbség, hogy az újraértékelés napján az alaphoz található összes eszköz korrigált piaci értékének fedeznie kell az ügyfélnek a nemzeti központi bankkal az adott napon fennálló összes ügyleteire megszabott fedezeti összeget. Az e példában szereplő 2004. július 30-i, 1 178 398 euróra szóló pótfedezeti felhívás azonos az earmarking-rendszert leíró esetben megkövetelttel. Az ügyfél 1 300 000 euro névértékben „A” eszközt bocsát rendelkezésre, amely a 3,5 %-os fedezeti értékelésnek a 100,55 %-os árfolyamon alapuló piaci értékből történő levonása után helyreállítja a biztosítékkal való fedezettség megfelelő szintjét.

Továbbá 2004. augusztus 4-én, a 2004. július 28-án kötött elsődleges refinanszírozó művelet lejáratakor, az ügyfél az eszközöket továbbra is a biztosítékszámáján tarthatja. A példa szerint egy eszköz felcserélhető egy másik eszközre: 51,9 millió EUR névértékű „A” eszközt cserélnek 75,5 millió EUR névértékű „C” eszközre, hogy a nyújtott likviditást és a felhalmozódott kamatot fedezzék minden refinanszírozási műveletben.

A pooling-rendszer kockázatkezelési keretét a 3. táblázat mutatja be.

⁽¹⁾ A nemzeti központi bankok a pótfedezeti felhívást értékpapír helyett készpénzben is kérhetik.

⁽²⁾ Amennyiben a nemzeti központi banknak az ügyfél részére a második tranzakcióval kapcsolatban pótfedezetet kell fizetnie, ez a pótfedezetet meghatározott esetekben ki lehet egyenlíteni az ügyfél által a nemzeti központi banknak az első tranzakció kapcsán fizetett fedezettel, és így csak egy fedezeti elszámolás lesz.

2. táblázat – Az earmarking-rendszer

Dátum	Fennálló ügyletek	Induló nap	Lejárat napja	Kamatláb	Összeg
2004.7.28.	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
2004.7.29.	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.7.30.	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.8.2	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.8.3.	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.8.4.	Elsődleges refinanszírozó	2004.8.4.	2004.8.11.	4,26	35 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.8.5.	Elsődleges refinanszírozó	2004.8.4.	2004.8.11.	4,26	35 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000

Felhalmozott kamat	Fedezeti összeg	Alsó küszöbértéki összeg	Felső küszöbértéki összeg	Korrigált piaci érték	Pótfedezeti felhívás
–	50 000 000	49 750 000	50 250 000	50 113 203	–
5 889	50 005 889	49 755 859	50 255 918	49 795 814	–
–	45 000 000	44 775 000	45 225 000	45 130 810	–
11 778	50 011 778	49 761 719	50 261 837	49 097 560	– 914 218
5 700	45 005 700	44 780 672	45 230 729	44 741 520	– 264 180
29 444	50 029 444	49 779 297	50 279 592	50 258 131	–
22 800	45 022 800	44 797 686	45 247 914	45 152 222	–
35 333	50 035 333	49 785 157	50 285 510	50 123 818	–
28 500	45 028 500	44 803 358	45 253 643	45 200 595	–
–	35 000 000	34 825 000	35 175 000	35 068 875	–
34 200	45 034 200	44 809 029	45 259 371	45 296 029	261 829
4 142	35 004 142	34 829 121	35 179 162	34 979 625	–
39 900	45 039 900	44 814 701	45 265 100	45 043 420	–

3. táblázat – A pooling-rendszer

Dátum	Fennálló ügyletek	Induló nap	Lejárat napja	Kamatláb	Összeg
2004.7.28.	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
2004.7.29.	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.7.30.	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.8.2.	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.8.3.	Elsődleges refinanszírozó	2004.7.28.	2004.8.4.	4,24	50 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.8.4.	Elsődleges refinanszírozó	2004.8.4.	2004.8.11.	4,26	35 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000
2004.8.5.	Elsődleges refinanszírozó	2004.8.4.	2004.8.4.	4,26	35 000 000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.7.29.	2004.10.27.	4,56	45 000 000

Felhalmozott kamat	Fedezeti összeg	Alsó küszöbértéki összeg ⁽¹⁾	Felső küszöbértéki összeg ⁽²⁾	Korrigált piaci érték	Pótfedezeti felhívás
–	50 000 000	49 750 000	nem vonatkozik	50 113 203	–
5 889	95 005 889	94 530 859	nem vonatkozik	94 926 624	–
–					
11 778	95 017 478	94 542 390	nem vonatkozik	93 839 080	– 1 178 398
5 700					
29 444	95 052 244	94 576 983	nem vonatkozik	95 487 902	–
22 800					
35 333	95 063 833	94 588 514	nem vonatkozik	95 399 949	–
28 500					
–	80 034 200	79 634 029	nem vonatkozik	80 333 458	–
34 200					
4 142	80 044 042	79 643 821	nem vonatkozik	80 248 396	–
39 900					

⁽¹⁾ A pooling rendszerben az alsó küszöbértéki összeg a pótfedezeti felhívások legalacsonyabb közzöbe. Gyakorlatban a legtöbb nemzeti központi bank további fedezetet kér, amikor a fedezeti pool „haircut”-tal kiigazított piaci értéke a teljes fedezendő összeg alá csökken.

⁽²⁾ A pooling rendszerben a felső küszöbértéki összeg fogalma nem értelmezhető, mert az ügyfél állandóan többletbiztosítékra fog törekedni a műveleti tranzakciók minimalizálása érdekében.

2. MELLÉKLET

Glosszárium

Ajánlati áras aukció (amerikai aukció) [Multiple rate auction (American auction)]: olyan aukció, amelynél az elosztásnál alkalmazott kamatláb (illetve ár/swap pont) megegyezik az egyes ajánlatokban megjelölt kamatlábbal.

Ajánlati kamatláb alsó határa (Minimum bid rate): az a legalacsonyabb kamatláb, amelyen az ügyfelek változó kamatozásra vonatkozó tenderek esetén ajánlataikat benyújthatják.

Ajánlati kamatláb felső határa (Maximum bid rate): az a legmagasabb kamatláb, amelyen az ügyfelek változó kamatozásra vonatkozó tenderek esetén ajánlataikat benyújthatják. Az EKB által meghirdetett legmagasabb kamatlábat meghaladó kamatlábra tett ajánlatok nem vehetők figyelembe.

Aktív oldali rendelkezésre állás (Marginal lending facility): az euro-rendszer folyamatosan rendelkezésre álló hitellehetősége, amelyet az ügyfelek előre meghatározott kamatlábú egynapos (O/N) hitelek igénybevételére használhatnak — elfogadható fedezetek ellenében.

Amerikai aukció (American auction): lásd az ajánlati áras aukciót.

Átlagolási előírás (Averaging provision): olyan előírás, amely lehetővé teszi az ügyfelek számára, hogy tartalékolási kötelezettségeiknek a tartalékolási időszak alatt elhelyezett tartalékállományuk átlaga alapján tegyenek eleget. Az átlagolási előírás hozzájárul a pénzüpi kamatlábak stabilizálásához azáltal, hogy a hitelintézeteket az átmeneti likviditási ingadozások hatásainak kiegyenlítésére ösztönzi. Az euro-rendszer kötelező tartalék rendszere megengedi az átlagolást.

Beavatkozási küszöbérték (Trigger point): a likviditásbővítés értékének előre meghatározott szintje, amelynél pótfedezeti felhívásra kerül sor.

Betéti rendelkezésre állás (Deposit facility): az euro-rendszer jegybanki rendelkezésre állása, amelyet az ügyfelek előre meghatározott kamatlábon kamatozó egynapos (O/N) betéteknek egy nemzeti központi banknál történő elhelyezésére használhatnak.

Fedezetek pooling-rendszere (Collateral pooling system): biztosítékkezelő központi banki rendszer, amelyben az ügyfelek számlát nyitnak, a központi bankkal folytatott tranzakciókat biztosító eszközök elhelyezése céljából. A pooling-rendszerben, szemben az earmarking-rendszerrel, a fedezeti eszközök nincsenek az egyes tranzakciókhoz kötve.

Bruttó elszámolási rendszer (Gross settlement system): olyan elszámolási rendszer, ahol a pénzeszközök elszámolása vagy az értékpapírok átruházása utasításról utasításra történik.

Dematerializáció (Dematerialisation): a pénzügyi eszközökön fennálló tulajdonjogot kifejező tárgyi igazolások vagy dokumentumok kiiktatása úgy, hogy a pénzügyi eszközök ezen túl csak könyvelési tétel formájában léteznek.

Devizaswap (Foreign exchange swap): egy valutának egy másik ellenében történő egyidejű azonnali vétele/eladása és határidős eladása/vétele. Az euro-rendszer akkor hajt végre nyíltpiaci monetáris politikai műveletet devizaswap formájában, amikor a nemzeti központi bankok (vagy az EKB) egy másik valuta ellenében azonnali ügylet keretében vesz (vagy elad) eurót, és ugyanakkor határidősen eladja (vagy visszavásárolja) azt.

Diszkontálás (haircut): lásd haircut.

Earmarking-rendszer (Earmarking system): a központi bankok biztosítékkezelésére bevezetett rendszer, amelynek keretében a likviditásbővítés az egyes ügyletekhez rendelt eszközök ellenében történik.

EGT (Európai Gazdasági Térség) országai [EEA (European Economic Area) countries]: az EU tagállamok, valamint Izland, Liechtenstein és Norvégia.

Egyenáras aukció (holland aukció) [Single rate auction (Dutch auction)]: olyan aukció, ahol az összes kielégített ajánlatra alkalmazott elosztási kamatláb (illetve ár/swap pont) egyenlő a határkamatlábbal.

Egyösszegű engedmény kedvezménye (Lump-sum allowance): olyan összeg, amelyet egy intézmény az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerének keretében az általa elhelyezendő tartalék összegének kiszámításakor levon.

Egyszeri adásvételi (outright) ügylet (Outright transaction): olyan ügylet, amelynél a központi bank a piacon (azonnali vagy határidős ügylet keretében) vásárol, illetve ad el eszközöket véglegesen.

EKB fizetési mechanizmus [ECB payment mechanism (EPM)]: olyan az EKB-n belül szervezett és a TARGET-hez kapcsolt fizetési megállapodások, amelyek célja i. az EKB-nál tartott számlák közötti fizetések; valamint ii. az EKB-nál és a nemzeti központi bankoknál tartott számlák közötti és a TARGET-en keresztül történő fizetések végrehajtása.

EKB-idő (ECB time): az EKB székhelyén érvényes idő.

Elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1) (Tier-one asset): olyan forgalomképes eszköz, amely teljesíti az EKB által az egész euro-övezetre egységesen meghatározott egyes alkalmassági feltételeket.

Elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) (Tier-two asset): olyan forgalomképes, illetve nem forgalomképes eszköz, amelyre az alkalmassági feltételeket az EKB jóváhagyása mellett, a nemzeti központi bankok szabják meg.

Előre rögzített kamatláb (Pre-fixed coupon): változó kamatú értékpapírok kamatlába, amelyet a kamatozási időszak kezdete előtt a referenciamutató egy adott napon (napokon) érvényes értékei alapján kell meghatározni.

Elsődleges refinanszírozó művelet (Main refinancing operation): az euro-rendszer által penziós ügylet formájában végzett rendszeres nyíltpiaci művelet. Az elsődleges refinanszírozó műveletek végrehajtása hetente, tender útján történik, és futamidejük rendszerint egy hét.

Elszámolási nap (Settlement date): az a nap, amelyen egy ügylet elszámolása megtörténik. Az elszámolás történhet az üzletkötés napján (aznapi elszámolás), illetve egy vagy több nappal az üzletkötés után (az elszámolási nap meghatározása ilyenkor: ügyleti nap (T) + elszámolási időkülönbözet).

Elszámolási számla (Settlement account): egy nemzeti VIBER közvetlen résztvevőjének a nemzeti központi banknál vezetett, fizetések lebonyolítására szolgáló számlája.

Eszközök piaci alapon való értékelése (Marking to market): lásd változó letét.

Elszámoló (Settlement agent): Olyan intézmény, amely az elszámolási rendszerekhez, vagy más elszámolást igénylő megállapodásokhoz kapcsolódó elszámolási folyamatot irányítja (pl. elszámolási pozíciók meghatározása, a fizetési forgalom ellenőrzése stb.)

Euróövezet (Euro area): azon EU tagállamok területe, amelyek a Szerződésnek megfelelően az eurót mint közös valutát bevezették, és ahol egységes monetáris politikát folytatnak az EKB Kormányzótanácsának irányításával.

Eurórendszer (Eurosystem): Az EKB és az euro-övezet nemzeti központi bankjai. Az euro-rendszer döntéshozó szervei az EKB Kormányzótanácsa és Igazgatósága.

Eurórendszer-munkanap (Eurosystem business day): bármely nap, amelyen az EKB és legalább egy nemzeti központi bank az euro-rendszer monetáris politikai műveleteinek végzése céljából nyitva tart.

Értékelési nap (Valuation date): a hitelműveletek fedezeteként szolgáló eszközök értékelésének a napja.

Értékpapír-elszámolási rendszer (ÉER) [Securities settlement system (SSS)]: olyan elszámolási rendszer, amely lehetővé teszi értékpapírok vagy más pénzügyi eszközök tartását és átruházását fizetés nélkül (free of payment – FOP) vagy fizetéssel (szállítás fizetés ellenében).

Értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolat (Link between securities settlement systems): kapcsolat, amely magában foglalja két értékpapír-elszámolási rendszer (ÉER) között az összes olyan eljárást és megállapodást, amely az értékpapíroknak a két adott ÉER között könyvelési tétel formájában történő átadására vonatkozik.

Értéktár (Depository): olyan közvetítő, amelynek elsődleges funkciója az értékpapírok fizikai, illetve elektronikus nyilvántartása, valamint az értékpapírt érintő tulajdoni viszonyok nyilvántartása.

Felmondásos betét (Deposits redeemable at notice): letétet tartalmazó eszköztípus, ahol a tulajdonos csak egy meghatározott felmondási idő után vonhatja vissza pénzeszközeit. Egyes esetekben lehetőség van egy adott összeg meghatározott időszakon belüli visszavonására vagy határidő előtti felmondásra szankció fizetése mellett.

Felső ajánlati hathár (*Maximum bid limit*): egy tenderművelet során egy adott ügyféltől elfogadható legmagasabb összegű ajánlat. Az euro-rendszer az ajánlati összegre abból a célból szabhat felső határt, hogy az egyes ügyfelektől érkező aránytalanul magas összegű ajánlatokat elkerülje.

Finomhangoló művelet (*Fine-tuning operation*): az euro-rendszer által végrehajtott, nem rendszeres nyíltpiaci művelet a piac váratlan likviditási ingadozásainak kezelése érdekében.

Fix kamatú értékpapír (*Fixed rate instrument*): olyan értékpapír, amely kamatozásának mértéke az értékpapír teljes futamideje alatt változatlan.

Fizetőképességi kockázat (*Solvency risk*): a pénzügyi eszköz kibocsátójának bukása (csődje) vagy az ügyfél fizetőképessége miatti veszteség kockázata.

Gyorstender (*Quick tender*): az euro-rendszer által a finomhangoló műveletekre alkalmazott tendereljárás, amikor a piaci likviditási helyzete gyors beavatkozást igényel. A gyorsított tendert egy órán belül, korlátozott számú résztvevővel kell végrehajtani.

Haircut (*Valuation haircut*): a penziós ügyletek fedezeteként szolgáló eszközökre alkalmazott kockázatkezelési intézkedés, amelynek során a központi bank a fedezeti eszköz értékének kiszámításakor az eszköz piaci értékét egy meghatározott százalékkal csökkenti (diszkontálja). Az euro-rendszer a fedezeti értékelés alkalmazásakor figyelembe veszi az adott eszköz olyan sajátosságait, mint például a hátralevő futamidőt.

Határkamatláb (*Marginal interest rate*): az a kamatláb, amelynél a tender teljes elosztható összege kimerül.

Határokon átnyúló elszámolás (*Cross border settlement*): Olyan elszámolás, amely más országban hajtanak végre, mint amelyben a tranzakció ügyfelei, vagy azok valamelyike letelepedett.

Határswappont-jegyzés (*Marginal swap point quotation*): határswappont-jegyzés, amelynél a tender teljes elosztható összege kimerül.

Hátralevő futamidő (*Residual maturity*): egy adósságinstrumentum lejáratí napjáig hátralevő idő.

Hitelintézet (*Credit Institution*): e dokumentumban olyan intézmény, amely a 2000. szeptember 18-i 2000/286EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében szereplő meghatározásnak megfelel. Így hitelintézetnek minősül: i. olyan vállalkozás, amely a nyilvánosságtól betéteket, vagy más visszafizetendő pénzeszközöket vesz át, valamint saját számlájára hiteleket nyújt; vagy ii. olyan i. pontba nem tartozó vállalkozás, vagy más jogi személy, amely elektronikus pénz formában bocsát ki fizetőeszközöket. Az „elektronikus pénz” olyan monetáris érték, amely a kibocsátóval szemben fennálló olyan követelést képvisel, amelyet a) elektronikus eszközön tárolnak, b) olyan pénzeszközök ellenében bocsátanak ki, melyeknek értéke nem alacsonyabb a kibocsátott monetáris értéknél és c) a kibocsátón kívül más vállalkozások is elfogadnak fizetőeszközként.

Holland aukció (*Dutch auction*): lásd az egyenáras aukció.

Hosszabb távú refinanszírozó művelet (*Longer-term refinancing operation*): az euro-rendszer által penziós ügylet formájában végzett rendszeres nyíltpiaci művelet. A hosszabb távú refinanszírozó műveletek végrehajtása havonta, tender útján történik, és futamidejük általában három hónap.

Induló nap (*Start date*): az a nap, amelyen egy monetáris politikai művelet első részének elszámolása megtörténik. Az induló nap a visszavásárlási megállapodásokon alapuló műveletek és a devizaswapok esetében megegyezik a vásárlás napjával.

Jegybanki rendelkezésre állás (*Standing facility*): olyan központi banki konstrukció, amelyet az ügyfelek saját kezdeményezésükre vehetnek igénybe. Az euro-rendszer két egynapos (O/N) jegybanki rendelkezésre állást biztosít: az aktív oldali rendelkezésre állást és a betéti rendelkezésre állást.

Inverz változó kamatú értékpapír (*Inverse floating rate instrument*): olyan strukturált kötvény, amelynél a tulajdonosnak fizetendő kamat mértéke egy meghatározott irányadó kamatláb változásaival ellentétesen változik.

Kamatszervény nélküli kötvény (Zero coupon bond): olyan értékpapír, amelynek futamideje során csak egyszer van pénzáramlás. Ebben a dokumentumban a kamatszervény nélküli kötvény fogalma magában foglalja a névérték alatt kibocsátott értékpapírokat és azokat az értékpapírokat, amelyek csak egyszer, a lejáratkor fizetnek kamatot. A leválasztott kamatszervényű kötvény a kamatszervény nélküli kötvény egy külön formája.

Kétoldalú eljárás (Bilateral procedure): olyan eljárás, amelynek során a központi bank tendereljárás nélkül, csak egy vagy csak néhány résztvevővel köt közvetlenül üzletet. A kétoldalú eljárások magukban foglalják a tőzsdéken és piaci ügynökökön keresztül végrehajtott ügyleteket.

Kezdeti letét (Initial margin): a penziós ügyletekben használt olyan kockázatkezelési eljárás, amelyet az euro-rendszer alkalmazhat, és amely alapján az ügyletre előírt biztosíték értéke megegyezik az ügyfélnek nyújtott hitelösszeg és az kezdeti letét összegével.

Kibocsátó (Issuer): egy értékpapíron vagy egyéb pénzügyi eszközön kötelezettként megjelölt személy.

Könyvelési rendszer (Book-entry system): olyan számviteli rendszer, amely lehetővé teszi az értékpapírok és egyéb pénzügyi eszközök átruházását papíralapú dokumentumok és bizonylatok fizikai mozgása nélkül. Lásd még a dematerializáció címszót.

Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) [European System of Central Banks (ESCB)]: az Európai Központi Bankot (EKB) és az EU tagállamok nemzeti központi bankjait jelölő elnevezés. Megjegyzendő, hogy az olyan tagállamok nemzeti központi bankjai, amelyek a Szerződésnek megfelelően a közös valutát nem vezették be, a monetáris politika terén saját nemzeti joguk alapján fennálló korábbi hatáskörüket megőrzik, így nem vesznek részt az euro-rendszer monetáris politikájának megvalósításában.

Központi letétkezelő [(Central securities depository (CSD)]: Olyan szervezet, amely értékpapírokat és más eszközöket tart és kezel, kibocsátási számlát tart, és lehetővé teszi az értékpapírügyletek könyvelési tétel formájában történő feldolgozását. Az eszközök létezhetnek tárgyi (de a CSD által őrzött) vagy dematerializált (azaz kizárólag elektronikus adat) formában.

Külön kereskedés a kamattal és a tőkével [Strip (separate trading of interest and principal)]: olyan kamatszervény nélküli kötvény, amelyet azzal a céllal hoztak létre, hogy egy értékpapír meghatározott cash flow-jára vonatkozó követelésekkel és ugyanazon értékpapír tőkeösszegével külön-külön lehessen kereskedni.

Legkisebb elosztási arány (Minimum allotment ratio): a határkamatlábon benyújtott ajánlatoknak az a legkisebb, százalékban kifejezett aránya, amelyek egy tender során kielégíthetők. Az euro-rendszer dönthet úgy, hogy tenderei során alkalmaz legkisebb elosztási arányt.

Legkisebb elosztási összeg (Minimum allotment amount): az a legkisebb összeg, amelyet a tender során az egyes ügyfelek számára ki kell osztani. Az euro-rendszer dönthet úgy, hogy tenderei során egy legkisebb összeget valamennyi ügyfél számára megítél.

Lejárat kosár (Maturity bucket): az elfogadható fedezetek első csoportjába tartozó eszközök egy likviditási kategóriáján belül vagy a második csoportba tartozó eszközök egy likviditási kategóriáján belül egy adósságinstrumentum-osztály, amelynek lejáratig hátralévő ideje egy meghatározott tartományon belül van, pl. három-öt éves lejárat kosár.

Lejárat nap (Maturity date): az a nap, amelyen az adott monetáris politikai művelet lejár. Visszavásárlási megállapodások vagy swapok esetén a lejárat napja megegyezik a visszavásárlás napjával.

Lekötött betét (Deposits with agreed maturity): Határozott futamidejű betéteket tartalmazó eszköztípus, amely, a nemzeti gyakorlatoktól függően, nem vagy csak szankció mellett változtatható át a lejárat előtt. Ez az eszköztípus magában foglal néhány olyan nem forgalomképes adósságinstrumentumot is, mint a nem forgalomképes (lakossági) letéti jegyek.

Lekötött betétek gyűjtése (Collection of fixed term deposits): az euro-rendszer által finomhangoló célokra használható monetáris politikai eszköz, amelynek keretében az euro-rendszer a piaci likviditás szűkítése érdekében az ügyfelek nemzeti központi bankoknál vezetett számláin lévő lekötött betéteire kamatot ajánl.

Letétkezelő (Custodian): olyan intézmény, amely értékpapírok és egyéb pénzügyi eszközök mások nevében történő őrzését és kezelését vállalja.

Letéti számla (Safe custody account): a központi bank által kezelt értékpapírszámla, amelyen a hitelintézetek a központi bankkal végzett műveletek fedezetére megfelelően tartott értékpapírokat helyezhetnek el.

Levelezőbanki tevékenység (Correspondent banking): olyan megegyezés, amelynek keretében az egyik hitelintézet a másik hitelintézetnek fizetési és egyéb szolgáltatásokat nyújt. A levelezőbankokon keresztül végrehajtott fizetések gyakran ellenszámlákon (ún. *nostro* és *loro* számlákon) keresztül történnek, amelyekhez állandó hitelkeretek is kapcsolódhatnak. A levelezőbanki szolgáltatások nyújtására elsősorban nemzetközi viszonylatban kerül sor, de az intézmények közötti kapcsolatokban belföldi viszonylatban is ismertek. Egy levelező bank a „*loro*” számla kifejezést egy külföldi hitelintézet számára nyitott számla megjelölésére használja; a külföldi hitelintézmény számára ugyanezt „*nostro*” számlának tekinti.

Központi bankok levelező banki modellje (LBM) [Correspondent central banking model (CCBM)]: a KBER által létrehozott modell, amelynek célja, hogy az ügyfelek számára a fedezeti eszközök határokon átnyúló használatát lehetővé tegye. Az LBM keretében központi bankok egymás letétkezelőjeként járnak el. Ez azt jelenti, hogy minden egyes nemzeti központi bank a saját értékpapírrendszerében az összes többi nemzeti központi bank (és az EKB) számára értékpapírszámlát vezet.

Mennyiségi tender (Volume tender): lásd a rögzített kamatú tendert.

Monetáris pénzügyi intézmény (MPI) [Monetary financial institution (MFI)]: Olyan pénzügyi intézmények, amelyek együttesen alkotják az euro-övezet pénzkibocsátó ágazatát. Magukban foglalják a központi bankokat, a közösségi jog meghatározása szerint rezidens hitelintézeteket és más olyan pénzügyi intézményeket, amelyek tevékenységük során MPI-nek nem minősülő szervezetektől saját számlájukra (legalábbis gazdasági értelemben) betéteket és/vagy azokhoz hasonló forrásokat fogadnak el, és hiteleket nyújtanak és/vagy értékpapírokba fektetnek be.

Napközbeni hitel (Intraday credit): egy munkanapnál rövidebb időre folyósított hitel. A napközbeni hitel a központi bankok folyósíthatják a fizetési rendszerek zökkenőmentes működésének biztosítása érdekében, és történhet i. biztosítékkal fedezett folyószámlahitel vagy ii. zálog ellenében vagy visszavásárlási megállapodás keretében nyújtott kölcsönügylet formájában

Kamatnap-számítási szabály (Day-count convention): olyan szabály, amely meghatározza a hitelkamatok kiszámításakor figyelembe veendő napok számát. Az euro-rendszer monetáris politikai műveleteinél a „tényleges napok száma/360” kamatnap-számítási szabályt alkalmazza.

Napvégi zárás (End-of-day): az üzleti napnak azon (a TARGET rendszerzárása utáni) időpontja, amikor a TARGET rendszerben feldolgozott fizetéseknek az adott napra vonatkozó véglegesítése megtörténik.

Nemzeti központi bank (NKB) [National central bank (NCB)]: ebben a dokumentumban olyan EU tagállam központi bankját jelöli, amely a Szerződésnek megfelelően a közös valutát bevezette.

Nemzetközi értékpapír-azonosító szám [International Securities Identification Number (ISIN)]: a pénzügyi piacokon kibocsátott értékpapírokhoz rendelt nemzetközi azonosító kód.

NKB-munkanap (NCB business day): bármely nap, amelyen egy adott tagállam nemzeti központi bankja az euro-rendszer körébe tartozó monetáris politikai műveletek végzése céljából nyitva tart. Néhány tagállamban a nemzeti központi bank fiókjai, helyi vagy regionális bankszünnap miatt NKB-munkanapon is zárva tarthatnak. Ebben az esetben az adott nemzeti központi bank köteles előre tájékoztatni ügyfeleket az adott fiókokat érintő ügyletekkel kapcsolatosan hozott intézkedésekről.

Nyíltpiaci művelet (Open market operation): A központi bank kezdeményezésére a pénzpiacon végrehajtott művelet. Céljukat, rendszerességüket és eljárásukat tekintve az euro-rendszer pénzpiaci műveletei négy kategóriába sorolhatók: elsődleges refinanszírozó műveletek, hosszabb távú refinanszírozó műveletek, finomhangoló műveletek és strukturális műveletek. Ami a felhasznált eszközöket illeti, a penziós ügyletek az elsődleges euro-rendszer nyíltpiaci műveleteiben, és mind a négy műveleti kategóriában alkalmazhatók. Továbbá, a strukturális műveleteknél a kötvénykibocsátás és az egyszerű adásvételi (outright) ügyletek alkalmazhatók, míg a finomhangoló műveletekhez egyszerű adásvételi (outright) ügyletek, devizaswapok, és lekötött betétek gyűjtése vehető igénybe.

Összeköttetést biztosító mechanizmus (Interlinking mechanism): a TARGET rendszeren belül az összeköttetést biztosító mechanizmus olyan közös eljárásokat és infrastruktúrát biztosít, amelyek lehetővé teszik a fizetési megbízásoknak az egyik nemzeti VIBER-ből a másikba történő mozgását.

Penziós ügylet (Reverse transaction): olyan művelet, amelynek során a nemzeti központi bank visszavásárlási megállapodás keretében eszközöket vásárol, vagy ad el, illetve biztosítékkal fedezett hitelműveletet végez.

Pooling-rendszer (Pooling system): lásd Fedezetek pooling-rendszere.

Pótfedezeti felhívás (Margin call): a változó letét alkalmazásához kapcsolódó eljárás, amelynek alapján ha a fedezeti eszközök rendszeresen mért értéke egy meghatározott szint alá esik, a központi bank az ügyfeleket további eszközök (vagy készpénz) rendelkezésre bocsátására kötelezi. Hasonlóképpen, ha a fedezeti eszközök újraértékelés utáni értéke az ügyfél tartozásának és a változó letét értékének összegét meghaladja, az ügyfél kérheti a központi banktól a többleteszközök (illetve többletkészpénz) visszaszolgáltatását.

Repóművelet (Repo operation): visszavásárlási megállapodáson alapuló, likviditásbővítő penziós ügylet.

Részvények árfolyamkockázata (Equity price risk): a részvényárfolyamok mozgásából származó veszteség kockázata. Az euro-rendszer monetáris politikai műveletei során annyiban van kitéve a részvények árfolyamkockázatának, amennyiben a részvények másodlagos jegybankképes eszköznek minősülnek.

Rögzített kamatú tender (Fixed rate tender): olyan tendereljárás, amelynek során a kamatlábat a központi bank előre meghatározza, és az ügyfelek arra a pénzösszegre tesznek ajánlatot, amellyel a rögzített kamatlábon üzletet kívánnak kötni.

Strukturális művelet (Structural operation): az euro-rendszer által végzett nyíltpiaci művelet, amelynek elsődleges célja a pénzügyi szektor strukturális likviditási helyzetének kiigazítása az euro-rendszerrel szemben.

Swap pont (Swap point): devizaswapoknál a határidős ügylet árfolyama és az azonnali ügylet árfolyama közötti különbség.

Szabványosított levonás (Standardised deduction): a legfeljebb 2 évre lekötött adósságinstrumentumok (beleértve a pénzügyi papírokat) fennálló összegének rögzített százaléka, amelyet azok a kibocsátók vonhatnak le tartalékalapjukból, akik nem tudják bizonyítani, hogy ezeket a fennálló összegeket az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerébe tartozó más intézményeknél, az EKB-nál vagy valamely nemzeti központi banknál helyezték el.

„Szállítás fizetés ellenében” (DVP) rendszer [Delivery versus payment (DVP) system]: elszámolási rendszerben alkalmazott módszer, amely biztosítja, hogy egy eszköz (értékpapír vagy más pénzügyi eszközök) visszavonhatatlan átutalása akkor és csak akkor történjen meg, ha egy másik eszköz (vagy más eszközök) visszavonhatatlan átutalása is megtörtént.

Szerződés (Treaty): az Európai Közösséget létrehozó Szerződés. Gyakran említik módosított Római Szerződésként is.

Szoros kapcsolatok (Close links): A hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (26) bekezdése megállapítja, hogy: „A »szoros kapcsolatok« olyan helyzet, amelyben két vagy több természetes vagy jogi személyt: a) olyan tulajdonosi részesedés köt össze, amely egy vállalkozás szavazati jogainak vagy tőkéjének 20 %-os vagy azt meghaladó részben közvetlen vagy ellenőrzés útján fennálló tulajdonlása, vagy b) olyan ellenőrzési kapcsolat köt össze, amely az anyavállalat és leányvállalat között fennálló viszony a 83/349/EGK irányelv 1. cikke (1) és (2) bekezdése értelmében, az ott említett valamennyi esetet ideértve, vagy bármely természetes vagy jogi személy és egy vállalkozás közötti hasonló jellegű kapcsolat; egy leányvállalat bármely leányvállalata egyben az előbbi vállalkozások élén álló anyavállalat leányvállalatának is tekintendő. Olyan helyzetet, amelyben két vagy több természetes vagy jogi személy ellenőrzési kapcsolat révén tartósan kapcsolódik ugyanahhoz a személyhez, szintén az ilyen személyek közötti szoros kapcsolatoknak kell tekinteni.”

Tagállam (Member State): e dokumentumban azon EU tagállamokat jelöli, amelyek a Szerződésnek megfelelően a közös valutát bevezették.

TARGET (transzeurópai automatizált valós idejű bruttó elszámolási rendszer) TARGET (Trans-European automated real-time gross settlement express transfer) system]: Az euróra alkalmazott valós idejű bruttó elszámolási rendszer. Ez egy decentralizált rendszer, amely 15 nemzeti VIBER-ből, az EKB fizetési mechanizmusából és az összeköttetést biztosító mechanizmusból áll.

Tartalékalap (Reserve base): olyan mérlegtételek összege, amelyek egy hitelintézet tartalékolási kötelezettségének kiszámításához alapul szolgálnak.

Tartalékállomány (Reserve holdings): az ügyfél tartalékszámlijának egyenlege, amely a tartalékolási kötelezettségnek való megfelelést szolgálja.

Tartalékolási időszak (Maintenance period): az az időszak, amelyre nézve a kötelező tartalékolási előírásoknak való megfelelést számítani kell. Az EKB a tartalékolási időszakok naptárát minden év kezdete előtt legalább három hónappal nyilvánosságra hozza. A tartalékolási időszakok a Kormányzó Tanács azon ülését követő első irányadó refinanszírozási művelet teljesítési napján kezdődnek, amelyik ülésre a monetáris politika havi értékelését előzetesen ütemezték. A tartalékolási időszakok általában a következő hónap hasonló elszámolási napját megelőző napon végződnek. Rendkívüli esetekben a kiadott naptár módosítható, többek között akkor, ha a Kormányzótanács üléseinek menetrendje megváltozik.

Tartalékolási kötelezettség (*Reserve requirement*): az intézmények kötelezettsége, hogy a központi banknál kötelező tartalékot helyezzenek el. Az euro-rendszer kötelező tartalékolási rendszerében az intézmény tartalékolási kötelezettségének kiszámítása úgy történik, hogy a tartalékalap egyes tételkategorióira vonatkozó tartalékrátát megszorozzák e tételeknek az intézmény mérlegében szereplő összegével. Ezen felül az intézmények tartalékolási kötelezettségükből egy egységű engedmény kedvezményt vonhatnak.

Tartalékráta (*Reserve ratio*): a tartalékalapban szereplő mérlegtételek egyes kategóriáira a központi bank által meghatározott ráta. A tartalékolási rátákat a tartalékolási kötelezettség kiszámításánál kell használni.

Tartalékszámla (*Reserve account*): a nemzeti központi banknál vezetett olyan számla, amelyen az ügyfél tartalékállományát tartja. Az ügyfél tartalékszámliként a nemzeti központi banknál vezetett elszámolási számláját is használhatja.

Tender (*Standard tender*): az euro-rendszer által a rendszeres nyíltpiaci műveletekre alkalmazott tendereljárás. A tendert 24 órán belül kell végrehajtani. A tender keretében az összes ügyfél jogosult ajánlatot benyújtani.

Tendereljárás (*Tender procedure*): olyan eljárás, amelynek során a központi bank az egymással versenyben álló ügyfelek benyújtott ajánlatai alapján likviditást bővít, illetve likviditást szűkít a piacon. A legversenyképesebb ajánlatok a teljesítéskor elsőbbséget élveznek mindaddig, amíg a központi bank által bővíteni vagy szűkíteni kívánt likviditás teljes összege ki nem merül.

Tényleges napok száma/360 (*Actual/360*): a hitelkamat kiszámításánál alkalmazott kamatnap-számítási szabály, amely szerint a kamatot a hitel nyújtása alatt eltelt napok számának a 360 napos évre való vetítésével kell kiszámítani. Az euro-rendszer monetáris politikai műveleinél ezt a kamatnap-számítási szabályt kell alkalmazni.

Utólag rögzített kamat (*Post-fixed coupon*): változó kamatú értékpapírok kamata, amelyet a kamatozási időszak alatt a referenciamutató egy adott napon (napokon) érvényes értékei alapján kell meghatározni.

Ügyfél (*Counterparty*): egy pénzügyi művelet (pl. egy központi bankkal végzett művelet) szembenálló résztvevője.

Üzletkötési nap (T) (*Trade date*): az üzletkötés (vagyis két ügyfél közötti pénzügyi műveletről szóló megállapodás) napja. Az üzletkötés napja egybeeshet az ügylet elszámolási napjával (aznapi elszámolás), vagy az elszámolási napot meghatározott számú munkanappal megelőzheti (az elszámolási nap meghatározása ilyenkor: T + elszámolási időkülönbség).

Változó kamatú értékpapír (*Floating rate instrument*): olyan értékpapír, amely kamatozásának mértéke egy referenciamutatóhoz igazodik rendszeres időközönként annak érdekében, hogy tükrözze a rövid, illetve középtávú piaci kamatlábak változásait. A változó kamatú értékpapírok kamatozása lehet előre vagy utólag rögzített.

Változó kamatú tender (*Variable rate tender*): olyan tendereljárás, amelynek során az ügyfelek ajánlatot tesznek egyrészt arra az összegre, amelyre a központi bankkal szemben üzletet kívánnak kötni, másrészt pedig arra a kamatlábra, amely mellett az ügyletet meg kívánják kötni.

Változó letét (eszközök piaci alapon történő értékelése) [*Variation margin (or marking to market)*]: az euro-rendszer a likviditásbővítő penziós ügyleteiben használt fedezeti eszközökre egy meghatározott szintű piaci érték fenntartását írja elő. Ez azt jelenti, hogy ha a fedezeti eszközök rendszeresen mért piaci értéke egy meghatározott szint alá esik, a nemzeti központi bank megköveteli az ügyféltől, hogy további eszközöket (vagy készpénzt) bocsásson rendelkezésre (pótfedezeti felhívás). Hasonlóképpen, ha az alapul szolgáló fedezeti eszközök újraértékelés utáni piaci értéke meghalad egy meghatározott szintet, az ügyfél a többleteszközöket (illetve többletkészpénzt) visszakaphatja. Lásd a 6.4. részt is.

Vételár (*Purchase price*): az az ár, amelyen az adásvétellel érintett eszközöket az eladó a vevőnek eladta, illetve el kell adnia.

Vételi nap (*Purchase date*): az a nap, amelyen az eladó által a vevőnek eladott eszköz adásvétele hatályba lép.

VIBER (valós idejű bruttó elszámolási rendszer) [RTGS (*real-time gross settlement*) system]: olyan elszámolási rendszer, amelyben a feldolgozás és az elszámolás megbízásonként (nettósítás nélkül), valós időben (folyamatosan) történik. Lásd még a TARGET rendszer címszót is.

Visszavásárlási ár (*Repurchase price*): az az ár, amelyen a vevő a visszavásárlási megállapodással érintett eszközöket köteles eladni az eladónak. A visszavásárlási ár megegyezik a vételár és a likviditásbővítésre a művelet futamideje alatt felszámolt kamatnak megfelelő árkülönbség összegével.

Visszavásárlási megállapodás (*Repurchase agreement*): olyan megegyezés, amelynek keretében az eladó az eszköz eladásával egyidejűleg jogot szerez és kötelezettséget vállal annak egy adott áron, egy későbbi időpontban vagy kívánatra történő visszavásárlására. Az ilyen megállapodás hasonlít a biztosítékkal fedezett hitelfelvételre, azzal a különbséggel, hogy az értékpapírok tulajdonjoga nem marad az eladónál. Az euro-rendszer a penziós ügyleteiben rögzített futamidejű visszavásárlási megállapodásokat használ.

Visszavásárlás napja (*Repurchase date*): az a nap, amelyen a vevő a visszavásárlási megállapodással érintett eszközöket köteles eladni az eladónak.

Visszavonhatatlan átutalás (*Final transfer*): visszavonhatatlan és feltétel nélküli átadás, amely a korábban fennálló átadási kötelezettséget megszünteti.

3. MELLÉKLET

Az ügyfelek kiválasztása monetáris politikai célokból végrehajtott devizapiaci intervenciók és devizaswapügyletekre

Az euro-rendszer külső műveleteihez szervezeti felépítéstől független, egységes megközelítés alapján kell kiválasztani az ügyfeleket a devizapiaci intervenciók műveleteire és a monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapügyletekre. Ez a kiválasztási eljárás a meglévő piaci előírásokhoz képest nem jelent jelentős eltérést, mivel a nemzeti központi bankok jelenlegi legjobb gyakorlatai összehangolásának eredménye. Az ügyfeleknek az euro-rendszer devizapiaci intervenciók műveleteihez történő kiválasztása alapvetően két feltételcsoporton alapul.

A feltételek első csoportját az óvatosság elve határozza meg. Az első óvatossági feltétel a hitelképesség, amelyet különböző módszerek egyidejű alkalmazásával kell felmérni (pl. kereskedelmi ügynökségek által végzett hitelminősítések felhasználásával, valamint a tőke és más üzleti mutatók házon belüli elemzése révén); a második feltétel szerint az euro-rendszer a devizapiaci intervenciók műveletekben esetlegesen részt vevő minden ügyféltől megköveteli, hogy egy elismert felügyeleti szerv ellenőrzése alá tartozzon; és harmadik feltételként az euro-rendszer devizapiaci intervenciók műveleteiben az ügyfeleknek magas etikai elvárásoknak kell megfelelniük és jó hírnévvel kell rendelkezniük.

A minimális óvatossági követelményeknek való megfelelés után a feltételek második, hatékonysági megfontolásokon alapuló csoportját kell alkalmazni. Az első hatékonysági szempont a versenyképes árképzési magatartás, valamint az ügyfél képessége nagy tételek kezelésére még piaci zavarok esetén is. Az ügyfelek által szolgáltatott adat minősége és széleskörűsége szintén a hatékonysági szempontok közé tartozik.

A devizapiaci intervenciók műveletekben potenciálisan részt vevő ügyfelek köre kellően széles és sokféle annak érdekében, hogy az intervenciók műveletek megvalósításához szükséges rugalmasság biztosított legyen. Ez az euro-rendszer számára lehetővé teszi, hogy különböző intervenciók csatornák közül válasszon. A különböző földrajzi helyeken és különböző időzónákban történő beavatkozás hatékonysága érdekében az euro-rendszer bármely nemzetközi pénzügyi központban fordulhat ügyfelekhez. Azonban a gyakorlatban az ügyfelek jelentős része az euro-övezetből kerül ki. A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapokban részt vevő ügyfelek köre megfelel az euro-rendszer devizapiaci intervenciók műveleteihez kiválasztott, euro-övezetben található ügyfeleknek.

A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapokban az egyes ügyfelekkel szembeni hitelkockázat kezelése céljából a nemzeti központi bankok limit-alapú rendszert is alkalmazhatnak.

4. MELLÉKLET

Az Európai Központi Bank rendelkezése a pénzügyi és bankstatisztikák készítéséről ⁽¹⁾

1. Bevezetés

Az Európai Központi Bank által végzett statisztikai adatgyűjtésről szóló, 1998. november 23-i 2533/98/EK tanácsi rendelet ⁽²⁾ meghatározza az adatszolgáltatásra kötelezett természetes és jogi személyek körét (úgynevezett adatszolgáltatói kör), az adatok titkosságára vonatkozó eljárásrendet, valamint a végrehajtásnak a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmánya (KBER alapokmány) 5.4. cikkének megfelelő feltételeit. Felhatalmazza továbbá az EKB-t arra, hogy szabályozói jogkörét abból a célból alkalmazza, hogy:

- meghatározza az adatszolgáltatók tényleges körét,
- meghatározza az EKB statisztikai adatszolgáltatási követelményeit, és előírja azokat a részt vevő tagállamok tényleges adatszolgáltatói számára,
- meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett az EKB és a nemzeti központi bankok (NKB-k) a kötelező statisztikai adatgyűjtés ellenőrzésére vagy szervezésére vonatkozó jogkörüket gyakorolhatják.

2. Általános szempontok

A monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK európai központi banki rendelet (EKB/2001/13) ⁽³⁾ célja, hogy lehetővé tegye az EKB és az alapokmány 5.1. cikkével összhangban a munkát a lehetséges mértékig elvégző NKB-k számára, hogy a Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) feladatainak elvégzéséhez szükséges statisztikai adatokat összegyűjtsék, és különösen az EKB a Közösség monetáris politikáját az Európai Közösséget létrehozó szerződés (Szerződés) 105. cikke (2) bekezdésének első francia bekezdésével összhangban meghatározza és végrehajtsa. A monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelettel összhangban összegyűjtött statisztikai adatokat a monetáris pénzügyi intézmények (MPI) ágazati összevont (konszolidált) mérlegének elkészítéséhez kell felhasználni, amelynek elsődleges célja, hogy az EKB részére olyan átfogó statisztikai képet nyújtson a pénzügyek alakulásáról, amely kiterjed az egységes gazdasági területnek tekintett részt vevő tagállamokban található MPI-k összes pénzügyi eszközeire és forrásaira.

Statisztikai célokból az MPI ágazat összevont (konszolidált) mérlegével kapcsolatban az EKB által előírt adatszolgáltatási követelmények három fő ismérven alapulnak.

Először az EKB-nak összehasonlítható, megbízható és naprakész statisztikai adatokat kell kapnia, amelyek összegyűjtése az euro-övezet egészében összehasonlítható feltételek és körülmények között történik. Bár az alapokmány 5.1. és 5.2. cikkének értelmében az adatokat decentralizált módon az NKB-k gyűjtik össze szükség szerint a közösségi vagy nemzeti célokat szolgáló további statisztikai követelményekkel együttesen, megfelelő szintű egységesítésre és az adatszolgáltatási minimumelőírásoknak való megfelelésre van szükség, tekintettel arra, hogy az egységes monetáris politika meghatározásához és megvalósításához elengedhetetlen egy megbízható statisztikai alap létrehozása.

Másodszor a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK európai központi banki rendeletben (EKB/2001/13) meghatározott adatszolgáltatási kötelezettségeknek figyelembe kell venniük az áttekinthetőség és a jobbiztonság alapelvét. Ennek oka, hogy az említett rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó az euro-övezet területén. Ez a rendelet közvetlenül ró kötelezettségeket a természetes és jogi személyekre, akiket az EKB szankciókkal sújthat minden esetben, amikor azok az EKB által előírt adatszolgáltatási kötelezettségeknek nem tesznek eleget (lásd az Európai Központi Bank által végzett statisztikai adatgyűjtésről szóló 1998. november 23-i 2533/98/EK tanácsi rendelet 7. cikkét). Az adatszolgáltatási kötelezettségek így pontosan meghatározottak és az EKB által a statisztikai adatok ellenőrzése, illetve kötelező begyűjtése során hozott bármely döntés világos alapelveket követ.

Harmadszor az EKB köteles az adatszolgáltatás terheit a minimálisra csökkenteni (lásd az Európai Központi Bank által végzett statisztikai adatgyűjtésről szóló, 1998. november 23-i 2533/98/EK tanácsi rendelet 3. cikkének a) pontját). Következésképpen az NKB-k által a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001.

⁽¹⁾ E melléklet tartalma csak tájékoztatóként szolgál.

⁽²⁾ HL L 318., 1998.11.27., 8. o.

⁽³⁾ HL L 333., 2001.12.17., 1. o. Ez a rendelet váltotta fel az 1998. december 1-jei 2819/98/EK (EKB/1998/16) európai központi banki rendeletet.

november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) rendelkezés alapján összegyűjtött statisztikai adatok a kötelező tartalékok alkalmazásáról szóló, 2003. szeptember 12-i 1745/2003/EK európai központi banki rendelettel (EKB/2003/9) ⁽⁴⁾ összhangban a tartalékalap kiszámítására is használhatók.

A monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) rendelet cikkei arra korlátozódnak, hogy általánosságban meghatározzák a tényleges adatszolgáltatók körét, azok adatszolgáltatási kötelezettségeit, valamint azokat az alapelveket, amelyek alapján az EKB és a NKB-k a statisztikai adatok ellenőrzésére és kötelező gyűjtésére vonatkozó hatáskörüket gyakorolják. Az EKB statisztikai adatszolgáltatási előírásainak teljesítéséhez szolgáltatandó statisztikai adatokra vonatkozó részleteket, valamint a követhető minimumszabványokat a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) rendelet I-IV. melléklete tartalmazza.

3. A tényleges adatszolgáltatók köre; az MPI-k statisztikai célú listája

A monetáris pénzügyi intézmények a közösségi jog meghatározása szerint rezidens hitelintézetek, továbbá egyéb olyan rezidens pénzügyi intézmények, amelyek üzleti tevékenységük során MPI-nek nem minősülő szervezettől saját számlájukra (legalábbis gazdasági értelemben) betéteket és/vagy betéttel egyenértékű eszközöket fogadnak el, illetve hitelt nyújtanak és/vagy értékpapírokba fektetnek be. Az EKB elkészíti és vezeti ezen intézmények jegyzékét e meghatározásnak megfelelően, valamint a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet I. mellékletében meghatározott osztályozási alapelvekkel összhangban. A MPI-k statisztikai célú jegyzékének felállítása és vezetése az EKB Igazgatóságának a hatáskörébe tartozik. A tényleges adatszolgáltatók körét az euro-övezetben rezidens MPI-k összessége alkotja.

Az NKB-k a kis MPI-k részére eltérést engedélyezhetnek, amennyiben az egyes részt vevő tagállamokban a havi összevont mérleghez hozzájáruló MPI-k aránya az összes MPI mérlegének legalább 95 %-át teszi ki. Ezek az eltérések lehetővé teszik az NKB-k számára, hogy az elhanyagolható adatokat figyelmen kívül hagyják.

4. Statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségek

Az összevont mérleg elkészítése céljából a tényleges rezidens adatszolgáltatók a mérlegstatisztikai adatokat havonta kötelesek jelenteni. Egyéb adatokat negyedévente kell jelenteni. A jelentendő statisztikai adatok további részletezését a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet I. melléklete tartalmazza.

A megfelelő statisztikai adatokat az NKB-k gyűjtik össze, amelyek kötelesek meghatározni a követhető adatszolgáltatási rendet. A monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet nem tiltja meg az NKB-k számára, hogy a tényleges adatszolgáltatóktól az EKB statisztikai követelményeinek teljesítéséhez szükséges statisztikai adatokat egy olyan szélesebb statisztikai adatszolgáltatási rendszer keretében kérjék be, amelyet az NKB-k saját felelősségükre, a közösségi vagy nemzeti joggal, illetve az elfogadott gyakorlattal összhangban és statisztikai célokat szolgálva hoznak létre. Ez azonban nem érinti a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendeletben előírt statisztikai követelmények betartását. Egyes esetekben a követelményeinek való megfelelés érdekében az EKB támaszkodhat az ilyen célokból begyűjtött statisztikai adatokra is.

Az NKB által nyújtott, fent meghatározott eltérés következménye, hogy az érintett kis MPI-k egyszerűsített adatszolgáltatási követelményeket kötelesek teljesíteni (ami többek között csak negyedévenkénti adatszolgáltatást jelent), amelyek a kötelező tartalékokkal kapcsolatban kötelezőek és amelyeket a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet II. melléklete határoz meg. A hitelintézetnek nem minősülő kisebb MPI-kre vonatkozó követelményeket a fent említett rendelet III. melléklete részletezi. Azonban az eltéréseben részesülő MPI-k az összes adatszolgáltatási követelményeknek való megfelelést is választhatják.

5. A statisztikai adatok felhasználása a kötelező tartalék képzéséről szóló EKB-rendelet alapján

Az adatszolgáltatási terhek csökkentése és a kétszeres statisztikai adatgyűjtés elkerülése érdekében a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet értelmében az MPI-k által a mérlegükre vonatkozóan jelentett statisztikai adatokat a kötelező tartalékok alkalmazásáról szóló, 2003. szeptember 12-i 1745/2003/EK európai központi banki rendelet (EKB/2003/9) alapján meghatározott tartalékalap kiszámításához is fel kell használni.

⁽⁴⁾ HL L 250., 2003.10.2., 10. o.

Statisztikai célokból valójában az adatszolgáltatási kötelezettség alanyai a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet I. mellékletében szereplő követelmények és az alábbi 1. táblázatban meghatározottak szerint kötelesek adataikat az illetékes NKB-knak jelenteni. Az 1. táblázatban * -gal jelölt mezőket az adatot szolgáltató intézmények tartalékalapjuk kiszámításához használják (lásd e kiadvány 7. fejezetének 13. ablakát).

A pozitív tartalékráta alapjául szolgáló tartalékalap pontos kiszámítása érdekében részletes bontásban kell megadni a 2 évnél hosszabb lekötött betéteket, a 2 évnél hosszabb felmondásos betéteket, továbbá a hitelintézetek repókötelezettségeit a következő szektorokkal szemben: „rezidens” és „egyéb részt vevő tagállambeli”) MPI-k, a kötelező tartalékolási kötelezettség alá eső hitelintézetek, az EKB és NKB-k, a „központi kormányzat”, valamint a külföld.

1. TÁB

Havi rendszerességgel

MÉRLEGTÉTEL	A. Rezidens								
	MPI-k ⁽³⁾		Nem MPI-k						
	ebből: tart. köt. alá eső HI-k, EKB és NCB-k	Központi kormányzati szervek	Államháztartás		Egyéb rezidens szektorok				
			Összesen	Egyéb pénzügyi közvetítők + pénzügyi kiegészítő tevékenységet végzők (S.123+S.124)	Biztosítói-tézetek és nyugdíjalapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)	Háztartások + háztartásokat kiszolgáló nonprofit intézmények (S.14+S.15)		
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	
FORRÁSOK									
8. Forgalomban levő készpénz									
9. Betétek	*	*	*						
1 éven belüli									
1 éven túli									
9e. Euro	*	*							
9.1e. Egynapos			*	*					
9.2e. Lekötött									
1 éven belüli			*	*					
1 éven túli, legfeljebb 2 éves			*	*					
2 éven túli ⁽¹⁾	*	*	*	*	*				
9.3e. Felmondásos									
legfeljebb 3 hónapos ⁽²⁾			*	*					
3 hónapon túli			*	*					
ebből: 2 éven túli ⁽⁴⁾	*	*	*	*	*				
9.4e. Repók	*	*	*	*	*				
9x. Külföldi pénznemek									
9.1x. Egynapos (O/N)			*	*					
9.2x. Lekötött									
1 éven belüli			*	*					
1 éven túli, legfeljebb 2 éves			*	*					
2 éven túli ⁽¹⁾	*	*	*	*	*				
9.3x. Felmondásos									
legfeljebb 3 hónapos ⁽²⁾			*	*					
3 hónapon túli			*	*					
ebből: 2 éven túli ⁽⁴⁾	*	*	*	*	*				
9.4x. Repók	*	*	*	*	*				
10. Pénzpiaci alapok befektetési jegyei									
11. Hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok									
11e. Euro									
1 éven belüli									
1 éven túli, legfeljebb 2 éves									
2 éven túli									
11x. Külföldi pénznemek									
1 éven belüli									
1 éven túli, legfeljebb 2 éves									
2 éven túli									
12. Saját tőke									
13. Egyéb források									

⁽¹⁾ Ideértve a hatóságilag szabályozott betéteket is.⁽²⁾ Ideértve az át nem ruházható, látra szóló takarékbetéteket is.⁽³⁾ A hitelintézetek dönthetnek úgy, hogy a „kötelező tartalékolási kötelezettség alá eső MPI-kkel és hitelintézetekkel, az EKB-val és az NKB-kkal szembeni pozícióik” helyett nyez adatvesztést, és a vastagon szedett pozíciókat nem érinti.⁽⁴⁾ Az e tétellel kapcsolatos adatszolgáltatás további rendelkezésig önkéntes.

LÁZAT

benyújtandó adatok

Egyéb részt vevő tagországok											
MPI-k ⁽³⁾		Nem MPI-k									
ebből: tart. köt. alá eső HI-k, EKB és NCB-k	Központi kormányzat	Államháztartás		Egyéb rezidensek							
		Összesen	Egyéb pénzügyi közvetítők + pénzügyi kiegészítő tevékenységet végzők (S.123+S.124)	Biztosítói-tézetek és nyugdíjalapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)	Háztartások + háztartásokat kiszolgáló nonprofit intézmények (S.14+S.15)					
(j)	(k)	(l)	(m)	(n)	(o)	(p)	(q)	(r)	C. A külföld	D. Nem meghatározott	
*	*	*								*	
*	*										
		*	*								
		*	*								
		*	*								
*	*	*	*	*	*				*		
		*	*								
		*	*								
*	*	*	*	*	*				*		
*	*	*	*	*	*				*		
		*	*								
		*	*								
*	*	*	*	*	*				*		
*	*	*	*	*	*				*		
									*		
									*		
									*		
									*		
									*		
									*		

a „kötelező tartalékolási kötelezettség alá eső hitelintézetnek nem minősülő MPI-kkel, az EKB-val és az NKB-kkal szembeni pozícióikat” közlik, feltéve hogy ez nem eredm-

MÉRLEGTÉTEL	A. Rezidens								
	MPI-k	Nem MPI-k							
		Központi kormányzati szervek	Egyéb rezidens szektorok						
			Összesen	Egyéb pénzügyi közvetítők + pénzügyi kiegészítő tevékenységet végzők (S.123+S.124)	Biztosítóintézetek és nyugdíjalapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)	Háztartások + háztartásokat kiszolgáló nonprofit intézmények (S.14+S.15)		
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	Fogyasztói hitelek (g)	Lakásvásárlási kölcsönök (h)	Egyéb (fennmaradó) (i)	
ESZKÖZÖK									
1. Készpénz (minden pénznem)									
1e. ebből: euro									
2. Hitelek									
1 éven belüli									
1 éven túli, legfeljebb 5 éves									
éven túli									
2e. ebből: euro									
3. Nem részvény értékpapírok									
3e. Euro									
1 éven belüli									
1 éven túli, legfeljebb 2 éves									
2 éven túli									
3x. Külföldi pénznemek									
1 éven belüli									
1 éven túli, legfeljebb 2 éves									
2 éven túli									
4. PPA befektetési jegyek									
5. Részvények és részesedések									
6. Befektetett eszközök									
7. Egyéb eszközök									

MÉRLEGTÉTEL	B. Egyéb részt vevő tagországok									C. A külföld	D. Nem meghatározott
	MPI-k	Nem MPI-k									
		Központi kormányzat	Egyéb rezidensek								
			Összesen	Egyéb pénzügyi közvetítők + pénzügyi kiegészítő tevékenységet végzők (S.123+S.124)	Biztosítóintézetek és nyugdíjalapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)	Háztartások + háztartásokat kiszolgáló nonprofit intézmények (S.14+S.15)				
(j)	(k)	(l)	(m)	(n)	(o)	Fogyasztói hitelek (p)	Lakásvásárlási kölcsönök (q)	Egyéb (fennmaradó) (r)	(s)	(t)	
ESZKÖZÖK											
1. Készpénz (minden pénznem)											
1e. ebből: euro											
2. Hitelek											
1 éven belüli											
1 éven túli, legfeljebb 5 éves											
éven túli											
2e. ebből: euro											
3. Nem részvény értékpapírok											
3e. Euro											
1 éven belüli											
1 éven túli, legfeljebb 2 éves											
2 éven túli											
3x. Külföldi pénznemek											
1 éven belüli											
1 éven túli, legfeljebb 2 éves											
2 éven túli											
4. PPA befektetési jegyek											
5. Részvények és részesedések											
6. Befektetett eszközök											
7. Egyéb eszközök											

Továbbá a nemzeti adatgyűjtési rendszerektől függően és a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendeletben rögzített, az MPI-k mérlegbeszámolójára vonatkozó fogalmak és besorolási alapelveknek való teljes megfelelés sérelme nélkül, a tartalékolási követelmények alá eső hitelintézetek a tartalékalap kiszámításához szükséges adatokat a forgalomképes értékpapírok kivételével az alábbi táblázat szerint is közölhetik, feltéve hogy ez az előző táblázatban vastagon szedett pozíciókat nem érinti.

	A tartalékalap (az átruházható értékpapírok kivételével) kiszámítása az 1. táblázat alábbi oszlopainak (források) összegzésével történik: $(a)-(b)+(c)+(d)+(e)+(j)-(k)+(l)+(m)+(n)+(s)$
FORRÁSOK (Euro és devizák együtt)	
ÖSSZES BETÉT	
9.1e + 9.1x	
9.2e + 9.2x	
9.3e + 9.3x	
9.4e + 9.4x	
ebből:	
9.2e + 9.2x 2 éven túli lekötött	
ebből:	
9.3e + 9.3x 2 éven túli felmondható	Önkéntes adatszolgáltatás
ebből:	
9.4e + 9.4x repók	

A monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet II. melléklete a kötelező tartalékolási rendszer alkalmazása tekintetében egyedi és átmeneti előírásokat, valamint az egyes hitelintézetek összeolvadására vonatkozó feltételeket fogalmaz meg.

A monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet II. melléklete elsősorban a kisebb hitelintézetek adatszolgáltatási kötelezettségeit tartalmazza.

A kisebb hitelintézetek legalább negyedéves gyakorisággal, az alábbi 1A. táblázat szerint kötelesek közölni a tartalékalap kiszámításához szükséges adatokat. Ezen intézmények kötelesek biztosítani, hogy az 1A. táblázattal összhangban történő adatszolgáltatás teljes mértékben megfeleljen az 1. táblázat fogalmainak és besorolásainak. A kisebb intézményeknek a három tartalékolási időszak tartalékalapjára vonatkozó adatai az NKB-k által az egyes negyedévek végére vonatkozóan összegyűjtött adatokon alapulnak.

E melléklet előírásokat tartalmaz az összevont alapon történő adatszolgáltatásról is. Az Európai Központi Bank (EKB) felhatalmazása alapján a kötelező tartalékolási kötelezettség alá eső hitelintézetek egy adott nemzeti területen belül összevont statisztikai adatokat is szolgáltathatnak a kötelező tartalékolási kötelezettség alá eső hitelintézetek egy csoportjáról, feltéve hogy valamennyi érintett intézmény lemondott a tartalékolási követelményből levonható egyösszegű engedmény igénybevételéről. A csoport egészére nézve azonban továbbra is fennáll az egyösszegű engedmény igénybevételének lehetősége. Az EKB monetáris MPI jegyzékén az érintett intézmények mindegyike külön-külön szerepel.

1A. TÁBLÁZAT

A kisebb hitelintézetek által a kötelező tartalékolási követelmények teljesítéséhez negyedéves gyakorisággal szolgáltatandó adatok

	Az 1. táblázat alábbi oszlopainak (források) összegzésével kiszámított tartalékalap: (a)-(b)+(c)+(d)+(e)+(j)-(k)+(l)+(m)+(n)+(s)
BETÉTEKBŐL SZÁRMAZÓ FORRÁSOK (Euro és devizák együtt)	
9. ÖSSZES BETÉT	
9.1e + 9.1x	
9.2e + 9.2x	
9.3e + 9.3x	
9.4e + 9.4x	
ebből:	
9.2e + 9.2x 2 éven túli lekötött	
ebből:	Önkéntes adatszolgáltatás
9.3e + 9.3x 2 éven túli felmondásos	
ebből:	
9.4e + 9.4x repók	
	Az 1. táblázat (t) oszlopában feltüntetett fennálló kötelezettségek
ÁTRUHÁZHATÓ ÉRTÉKPAPÍROK (Euro és devizák együtt)	
11. HITELVISZONYT MEGTESTESÍTŐ KIBOCSÁTOTT ÉRTÉKPAPÍROK	
11e + 11x 2 éven belüli lekötött	
11. HITELVISZONYT MEGTESTESÍTŐ KIBOCSÁTOTT ÉRTÉKPAPÍROK	
11e + 11x 2 éven túli lekötött	

Ezenkívül a melléklet előírásokat tartalmaz a hitelintézeteket érintő egyesületekről is. Az „egyesülés”, „egyesülő intézmények”, „felvásárló intézmény” kifejezések jelentését a kötelező tartalékok alkalmazásáról szóló, 2003. szeptember 12-i 1745/2003/EK európai központi banki rendelet (EKB/2003/9) határozza meg. Abban a tartalékolási időszakában, amelyben az egyesülés hatályba lép, a felvásárló intézmény tartalékolási kötelezettségét a fent említett rendelet 13. cikke szerint kell kiszámítani és teljesíteni. Az azt követő tartalékolási időszakokban a felvásárló intézmény tartalékolási kötelezettségét különleges szabályoknak megfelelő tartalékalap és statisztikai adat alapján kell kiszámítani, amennyiben azok alkalmazhatók (lásd az Európai Központi Banknak a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) rendelete II. mellékletének függelékében szereplő táblázatot). Egyéb esetekben a kötelező tartalékok alkalmazásáról szóló, 2003. szeptember 12-i 1745/2003/EK európai központi banki rendelet (EKB/2003/9) 3. cikkében meghatározott, a statisztikai adatszolgáltatásra és a tartalékolási kötelezettség kiszámítására vonatkozó általános szabályokat kell alkalmazni. Továbbá az adott NKB a felvásárló intézményt felhatalmazhatja arra, hogy statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségét átmeneti eljárások útján teljesítse. A rendes adatszolgáltatási eljárás alkalmazása alóli ilyen eltérésnek a lehető legrövidebb időre kell korlátozódnia, és nem haladhatja meg az egyesülést követő hat hónapot. Ez az eltérés nem érinti a felvásárló intézménynek az Európai Központi Banknak a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) rendelete szerinti adatszolgáltatással, és amennyiben alkalmazandó, a beolvadó intézmények adatszolgáltatási kötelezettségeinek átvállalásával kapcsolatos kötelezettségeit. Amint az összeolvadási szándék nyilvánosságra kerül, a felvásárló intézmény az illetékes NKB-t megfelelő időben köteles tájékoztatni arról, hogy milyen eljárást kíván alkalmazni a tartalékolási kötelezettség megállapításához kapcsolódó statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségei teljesítése érdekében.

6. Ellenőrzés és kötelező adatgyűjtés

A statisztikai adatok ellenőrzésének és kötelező jelleggel történő begyűjtésének jogát általában maga az EKB és az NKB-k gyakorolják az olyan esetekben, amikor az adatok továbbítására, pontosságára, fogalmi megfelelésükre és helyesbítésükre vonatkozó minimumkövetelmények nem teljesülnek. E minimumkövetelmények a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet IV. mellékletében található.

7. Nem részt vevő tagállamok

Mivel az alapokmány 34.1. cikke nem biztosít jogokat, illetve nem ír elő kötelezettségeket az eltéréssel rendelkező tagállamoknak (alapokmány 43.1. cikke), valamint Dániának (a Jegyzőkönyv 2. cikkének Dániára vonatkozó egyes rendelkezései), és nem alkalmazhatók az Egyesült Királyságra (a Jegyzőkönyv 8. cikkének Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságára vonatkozó egyes rendelkezései), a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet csak a részt vevő tagállamokra vonatkozik.

Ugyanakkor az Alapokmánynak az EKB és az NKB-k statisztika területén fennálló hatásköreiről szóló 5. cikke, valamint az Európai Központi Bank által végzett statisztikai adatgyűjtésről szóló 1998. november 23-i 2533/98/EK tanácsi rendelet minden tagállamban alkalmazandó. Ez a Szerződés 10. cikkével (korábban 5. cikkével) együtt azt is jelenti, hogy a nem részt vevő tagállamok kötelesek kialakítani és bevezetni mindazon nemzeti intézkedéseket, amelyeket az EKB statisztikai adatszolgáltatási követelményeinek teljesítéséhez szükséges statisztikai adatgyűjtés, valamint a részt vevő tagállammá váláshoz időben történő statisztikai jellegű felkészülés érdekében megfelelőnek tartanak. Ezt a kötelezettséget az Európai Központi Bank által végzett statisztikai adatgyűjtésről szóló 1998. november 23-i 2533/98/EK tanácsi rendelet 4. cikke és a 17. preambulumbekendése kifejezetten tartalmazza. Az átláthatóság érdekében ezt a külön kötelezettséget a monetáris pénzügyi intézményi szektor összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-i 2423/2001/EK (EKB/2001/13) európai központi banki rendelet preambulumbekendései is megismétlik.

5. MELLÉKLET

Az euro-rendszer weboldalai

Központi bank	Honlap
Európai Központi Bank	www.ecb.int
Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique	www.nbb.be vagy www.bnb.be
Deutsche Bundesbank	www.bundesbank.de
Bank of Greece	www.bankofgreece.gr
Banco de España	www.bde.es
Banque de France	www.banque-france.fr
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland	www.centralbank.ie
Banca d'Italia	www.bancaditalia.it
Banque centrale du Luxembourg	www.bcl.lu
De Nederlandsche Bank	www.dnb.nl
Österreichische Nationalbank	www.oenb.at
Banco de Portugal	www.bportugal.pt
Suomen Pankki – Finlands Bank	www.bof.fi

6. MELLÉKLET

Az ügyfelek kötelezettség-szegése esetén alkalmazandó eljárások és szankciók

1. Pénzbüntetések

Amennyiben az ügyfél a tenderszabályokat ⁽¹⁾, a kétoldalú eljárás szabályait ⁽²⁾, a fedezeti eszközök felhasználására vonatkozó szabályokat ⁽³⁾, illetve az aktív oldali rendelkezésre állásra vonatkozó napvégi zárásokat és a hozzáférés feltételeit ⁽⁴⁾ megsérti, az euro-rendszer a következő pénzbüntetéseket alkalmazza:

- i. A tenderműveletekre, a kétoldalú műveletekre és a fedezeti eszközök felhasználására vonatkozó szabályok megsértése esetén a 12 hónapon belül felmerülő első és második mulasztás esetén minden egyes mulasztásra pénzbírságot kell alkalmazni. Az alkalmazható pénzbírságot a betéti rendelkezésre állás 2,5 százalékponttal növelt kamatlábán kell kiszámítani.
 - A tenderműveletekre és a kétoldalú műveletekre vonatkozó szabályok megsértése esetén a pénzbírságot az ügyfél által nem rendezett biztosíték, illetve készpénz összegének alapján kell kiszámítani, megszorozva a 7/360-as együtthatóval.
 - A fedezeti eszközök használatára vonatkozó szabályok megsértése esetén a pénzbírságot az olyan nem jegybankképes (vagy az ügyfél által nem használható) eszközök 1/360-as együtthatóval szorzott összege alapján kell kiszámítani, 1) amelyeket az ügyfél a nemzeti központi bank vagy az EKB rendelkezésére bocsátott, vagy 2) amelyeket az ügyfél azon esemény bekövetkeztétől számított 20 munkanapos türelmi időn belül elmulasztott visszavonni, amely után az eszközök jegybankképessége megszűnik, vagy azok az ügyfél által a továbbiakban használhatatlanná válnak.
- ii. A napvégi zárásokra, illetve az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférésre vonatkozó szabályok első alkalommal történő megsértése esetén az alkalmazható pénzbírság mértéke 5 százalék. A szabályok egy 12 hónapos időszakon belül történő ismételt megsértése esetén a büntetőkamat mértéke minden egyes alkalommal 2,5 százalékponttal nő, amelyet az aktív oldali rendelkezésre állás jogosulatlanul igénybevett összegének alapján kell kiszámítani.

2. Nem pénzbüntetések

Az euro-rendszer a tenderszabályok, a kétoldalú műveletek szabályainak, valamint az alapul szolgáló fedezeti eszközök felhasználására vonatkozó szabályok megsértése esetén az alábbiak szerint függeszti fel az ügyfeleket:

- a) Felfüggesztés a tenderműveletekre és a kétoldalú műveletekre vonatkozó szabályok megsértése után

Amennyiben egy 12 hónapos időszakon belül egy adott típusú mulasztásra harmadik alkalommal sor kerül, az euro-rendszer az 1. szakaszban foglaltak szerint kirótt pénzbírság mellett az ügyfeleket egy meghatározott időszakra felfüggeszti az ugyanolyan fajtájú és ugyanolyan eljárás keretében lefolytatandó nyíltpiaci művelet(ek) végzése alól. A felfüggesztés mértéke a következő fokozatok szerint alakul:

- i. amennyiben a harmadik alkalommal történő mulasztáskor a rendelkezésre nem bocsátott biztosíték, illetve készpénz összege a rendelkezésre bocsátandó teljes biztosíték, illetve készpénz összegének legfeljebb 40 %-a, egyhónapos felfüggesztést kell alkalmazni;
- ii. amennyiben a harmadik alkalommal történő mulasztáskor a rendelkezésre nem bocsátott biztosíték, illetve készpénz összege a rendelkezésre bocsátandó teljes biztosíték, illetve készpénz összegének 40–80 %-a közé esik, kéthónapos felfüggesztést kell alkalmazni;

⁽¹⁾ Ez arra az esetre vonatkozik, amikor az ügyfél a likviditást nyújtó művelet során számára kiosztott likviditási összeg rendezésére a megfelelő összegű fedezeti eszközt nem tudja átadni, illetve amikor az ügyfél a likviditást elvonó művelet során a számára kiosztott összeg kiegyenlítésére a megfelelő összegű készpénzt nem tudja rendelkezésre bocsátani.

⁽²⁾ Ez arra az esetre vonatkozik, amikor az ügyfél a kétoldalú műveletben megállapodásban rögzített összeg rendezésére a megfelelő összegű jegybankképes fedezeti eszközt vagy a megfelelő összegű készpénzt nem tudja rendelkezésre bocsátani.

⁽³⁾ Ez arra az esetre vonatkozik, amikor az ügyfél olyan eszközt használ fel, amely a fennálló hitelügylet biztosítékául történő felhasználásra alkalmatlan, illetve alkalmatlanná vált (vagy az ügyfél által nem használható).

⁽⁴⁾ Ez arra az esetre vonatkozik, amikor a nap végén az ügyfél elszámolási számlájának egyenlege negatív, és nem felel meg az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférés feltételeinek.

- iii. amennyiben a harmadik alkalommal történő mulasztáskor a rendelkezésre nem bocsátott biztosíték, illetve készpénz összege a rendelkezésre bocsátandó teljes biztosíték, illetve készpénz összegének 80–100 %-a közé esik, három hónapos felfüggesztést alkalmazni.

Az alábbi c) szakaszban foglaltak sérelme nélkül e pénzbírságok és felfüggesztési intézkedések vonatkoznak minden további, 12 hónapos időszakon belül elkövetett kötelezettségzegésre.

b) Felfüggesztés a fedezeti eszközökre vonatkozó szabályok megsértése után

Amennyiben valamely 12 hónapos időszakon belül harmadik alkalommal történik mulasztás, az euro-rendszer az ügyfelet a fenti 1. szakaszban foglaltak szerint kirótt pénzbírság mellett az újabb nyíltpiaci műveletek végzése alól felfüggeszti.

Az alábbi c) szakaszban foglaltak sérelme nélkül ezek a pénzbírságok és felfüggesztési intézkedések vonatkoznak minden további, 12 hónapos időszakon belül elkövetett kötelezettségzegésre is.

c) Kivételes esetekben meghatározott időre történő felfüggesztés minden monetáris politikai művelet végzése alól,

Kivételes esetekben a mulasztás(ok) súlyossága miatt és figyelembe véve különösen az adott kötelezettségzegéssel érintett összegeket, valamint az elkövetett kötelezettségzegés gyakoriságát és időtartamát, a fenti 1. szakaszban leírtakkal összhangban számított pénzbüntetés mellett meg kell fontolni az ügyfél három hónapra történő felfüggesztését minden jövőbeni monetáris politikai műveletben való részvétel alól.

d) Más tagállamokban levő intézmények

Az euro-rendszer dönthet arról is, hogy a mulasztást elkövető ügyfél felfüggesztésére vonatkozó javasolt intézkedést az adott intézmény más tagállamokban található fióktelepeire is kiterjeszti.
